

Pasi Rautiainen

Sijoitustoiminta Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoilla

Liiketalous

Syksy 2015

KAJAANIN

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Rautiainen Pasi

Työn nimi: Sijoitustoiminta Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoilla

Tutkintonimike: Tradenomi (AMK), liiketalous

Asiasanat: Sijoittaminen, sijoitukset, sijoituspäätökset, säästäminen, tutkimus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, kuinka yleistä sijoitustoiminta on Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa ja kuinka kiinnostuneita opiskelijat siitä ovat. Tavoitteena oli selvittää sijoitustoiminnan yleisyys, sijoituskohteet, näkemykset sijoitustoimintaa kohtaan, talouden seuraamisen aktiivisuus ja sijoituspäätöksiin liittyvät tekijät. Saatujen vastaustulosten ja työn teorian pohjalta mietittiin sopiva sijoituskohde opiskelijoille.

Työn teoria koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa perehdytään sijoittamiseen, sen aloittamiseen, sijoituspäätöksen toteutukseen ja sijoittamisen riskeihin. Toisessa osassa esitellään yleisimmät sijoituskohteet, korkosijoitukset, osakkeet, sijoitusrahastot, velkakirjat, eläkesäästäminen, johdannaiset, kiinteistöt ja metsä. Viimeisessä osassa keskitytään taloudellisiin vaikutuksiin, sijoitusinstrumenttien osto- ja myyntipaikka pörssiin, taloustietojen seuraamiseen ja sijoittajan verotukseen.

Tutkimus oli kvantitatiivinen. Tutkimuksessa käytettiin Digium-kyselylomaketta, joka välitettiin kaikkien koulutusalojen ensimmäisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoille sähköpostitse lokakuussa 2015. Digitaaliseen kyselyyn vastasi 98 opiskelijaa, joista 54 oli naisia ja 44 miehiä.

Kyselyyn osallistuneet henkilöt olivat suurimmalta osin kiinnostuneita sijoittamisesta. Vastaajista neljä viidesosaa ilmoitti säästävänsä tai sijoittavansa. Nykyiset säästöt ja sijoitukset eivät kuitenkaan olleet laajasti eri kohteissa, hajautettuina, vaan pääsääntöisesti tilitalletuksissa. Kolmanneksella vastaajista oli varoja sijoitettuna rahastoihin. Osakkeet olivat kolmanneksi yleisin kohde. Sijoitustoiminta on melko varovaista, suuria riskejä suuremman tuoton toivossa vältetään. Sijoittamisen suurin syy oli varautuminen yllättäviin menoihin, ja vastaajat kokivat myös varallisuuden kasvattamisen melko tärkeäksi. Sijoituskohteen valinnassa tärkeää olivat vaivattomuus, turvallisuus ja sen helppo rahaksi muutettavuus.

Aktiivisesti taloutta seuraavien pieni osuus ja vastaajien mieltymys sijoittamisen vaivattomuuteen ohjaisivat sijoituskohteen valinnassa valmiiksi hoidettuihin rahastosijoituksiin, joita on erilaisia riskin ja tuotto-odotuksen suhteen. Rahastosijoittamisesta on helppo tehdä säännöllistä, koska rahastomerkinnot eivät vaadi paljon rahaa. Rahastosijoitusta hallinnoi rahastoyhtiö, tällöin ei ole välttämätöntä seurata itse taloutta, josta tosin tulee rahastosijoittamisen kulu. Rahaston etuina ovat myös tehokas hajautus ja helppo rahaksi muutettavuus.

ABSTRACT

Author: Rautiainen Pasi

Title of the Publication: Investment Activities by the Students of Kajaani University of Applied Sciences

Degree Title: Bachelor of Business Administration

Keywords: investment activities, investments, investment decisions, saving, survey

The purpose of this thesis was to investigate how well-known investment activities are among the students of Kajaani University of Applied Sciences and how interested students are in them. The objectives were to discover the popularity of the investment activities, current investments, thoughts on investments, the frequency of following economic news and the factors that affect investment decisions. Based on the theory and the results, a conclusion on a suitable investment object for students was drawn.

The theory part consists of three sections. Investing is in the first part: the beginning of investment activities, investment decisions and the risks of investments. Chapter 2 introduces the most common investments, interest, stocks, funds, bonds, pension savings, derivatives, properties and forest. The last section focuses on economic influences: operations of a stock exchange, making use of economic data and the taxation of an investor.

The survey was quantitative and it was conducted with a Digium questionnaire distributed to the first and third year students by email in October 2015. Ninety-eight students responded to the digital questionnaire; 54 were women and 44 were men.

The respondents were interested in investment for the most part. Four-fifths of the respondents announced to save or invest. However, their current savings and investments are not widely spread to different places, as a mixed bag. In general, savings and investments are bank deposits. A third of the respondents have invested in funds. The third most common investment type were equities. The respondents' investment is quite cautious; big risks in the hope of greater return are avoided. Preparing for unexpected expenses was the main reason for investment. Increase in wealth was also quite important. Ease, safety and liquidity were major features when choosing the investment object.

A suitable investment object for students would be managed funds because according to the results, only small number of the respondents actively follows the economic situation and they prefer ease of investments. Funds have different risk and return expectations. It is easy to make investment in funds regular, because the marking of fund shares does not require much money. The investment funds are managed by companies so it is not necessary to follow the economic situation

by oneself. That is, however, the cost of a fund investment. Efficient investment diversification is also an advantage of a fund and it is easy to realize.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 SIJOITTAMINEN	4
2.1 Sijoittamisen aloitus	5
2.2 Sijoituspäätöksien toteutus	7
2.3 Sijoittamisen riskit	8
2.4 Sijoitusten pituudet	10
3 SIJOITUSMUODOT	12
3.1 Korkosijoitukset	12
3.2 Osakkeet	14
3.3 Sijoitusrahastot.....	18
3.4 Velkakirjat.....	21
3.5 Eläkesäästäminen	22
3.6 Johdannaiset	24
3.7 Kiinteistöt.....	26
3.8 Metsä	27
3.9 Korkosijoitusten, osakesijoitusten ja rahastosijoittamisen kootut edut ja ongelmat	28
4 TALOUDELLISET VAIKUTUKSET	30
4.1 Osto ja myyntipaikka	30
4.2 Taloustietojen seuraaminen	33
4.3 Sijoittajan verotus	34
5 TUTKIMUSTULOKSET	36
5.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus	36
5.2 Vastaajien taustatiedot.....	39
5.3 Sijoittaminen ja säästäminen tällä hetkellä	42
5.4 Sijoittamisen ja säästämisen tarkoitus	46
5.5 Keskimääräinen säästö kuukaudessa.....	47
5.6 Säästö- ja sijoituskohteet	52
5.7 Kolme mieluisinta sijoituskohdetta	57

5.8 Säästämisen ja sijoittamisen aiheet seuraavien 12 kuukauden aikana	59
5.9 Omaisuuteen ja varallisuuteen liittyvät väitteet	64
5.10 Talouden seuraaminen	69
5.11 Säästö- ja sijoituspäätöksiin vaikuttavat tekijät	73
6 POHDINTA	75
LÄHTEET	79
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoitustoimintaa. Tavoitteena on selvittää, kuinka yleistä säästäminen ja sijoittaminen on ja kuinka paljon niihin on kiinnostusta opiskelijoilla. Työssä käsitellään sijoittamisen aloittamista, eri sijoitustuotteita ja taloustilanteiden seuraamista. Saatujen vastausten perusteella on tarkoitus tulkita sopivimmat säästämisen ja sijoittamisen tuotteet opiskelijoiden näkökulmasta ajatellen, ja miettiä miten sijoittamista voisi tuoda esiin opiskelijoille.

Aiheena sijoittaminen on itseä lähellä, koska olen työskennellyt OP Kainuulla ensin harjoittelussa, sitten kesätöissä ja nyt vuoden 2015 maaliskusta alkaen määräaikaisena työntekijänä. Pankissa työskennellessä olen saanut tutustua finanssimaailmaan ja tätä kautta olen saanut enemmän tietoa sijoitustuotteista ja sijoittajakäyttäytymisestä. Sijoittaminen on tuntunut mielenkiintoiselta ja ajankohtaiselta, koska tällä hetkellä käyttötileillä korot ovat melkein nollassa, niin olen miettinyt järkevämpiä paikkoja säästöille, ja olisi myös kiva saada tuottoa sijoitetulle pääomalle. Sijoittaminen voisi olla mukava harrastus, kun saa perehtyä yhtiöihin ja talouden tilanteeseen. Tästä alkoi kiinnostamaan kanssaopiskelijoiden mielipiteet ja toimet samasta asiasta. Miettivätköhän he taloutta ja sitä, miten voisi turvata omaa taloudellista riippumattomuutta.

Erilaisia sijoitustuotteita on useita ja perehtyminen kaikkiin vaatii työtä, jotta niitä voisi hyödyntää omissa sijoituksissa menestyksekkäästi. Työssä on tarkoitus antaa perusteet yleisimmistä sijoitustuotteista: korkosijoitukset, osakesijoitukset ja rahastosijoitukset. Työssä käsitellään myös eläkesäästämistä, velkakirjoja, johdannaisia ja kiinteistö- että metsäsijoituksia. Sijoitustoiminnasta perehdytään sijoituspäätöksien toteutukseen, sijoitustuotteiden kauppapaikkaan, pörssiin ja taloustietojen seuraamiseen. Verotusta käsitellään sijoittajan näkökulmasta. Tavoitteena on myös kehittää omaa osaamista sijoitusmaailmasta, jotta saisin laaja-alaista näkemystä toimimiseen finanssialalla entistä paremmin ja kehittyneemmin.

Työhön kuuluvana tutkimusongelmana oli selvittää Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoitustoimintaa ja kiinnostus sitä kohtaan, sekä miettiä sopiva

säästö- tai sijoituskohde heille. Tavoitteena on saada vastaukset näihin kyselyyn kautta. Peilaan vastauksia aiemmin tehtyyn tutkimukseen, ja teoriaosuudella on tarkoitus saada selville sopivimmat sijoituskohteet opiskelijoiden tilanteeseen.

Saatuja tuloksia vertaan Finanssialan Keskusliiton tekemään vuosittaiseen tutkimukseen kotitalouksien rahankäytöstä. Vuoden 2015 tutkimuksen aiheena oli Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää muutoksia suomalaisten säästämisessä, luotonkäytössä sekä maksutavoissa. Kysely on toteutettu puhelinhaastattelulla ja kohderyhmänä ovat olleet mannersuomalaiset 15-74 –vuotiaat henkilöt. Otsokokona oli 2500 henkilöä eri puolilta Suomea. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 6.)

Finanssialan toimijat saavat tietoa tästä opinnäytetyöstä Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoitustoiminnasta. Saatujen tulosten perusteella he tietävät enemmän Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden säästämisestä ja sijoittamisesta, ja näiden tietojen perusteella he voisivat suunnitella nuorille suunnattuja kampanjoita, huomioiden opiskelijoiden tarpeet säästämisessä ja sijoittamisessa.

Usealla ihmisellä elämän suurin ja tärkein sijoitus on oma asunto. Asuminen omassa mieleisessä asunnossa on monella tavoitteena. Lainan lyhennys kuukausittain onkin eräänlaista säästämistä. Yllättäen vastaantulevan tiukemman palkan tullen ei tästä kuitenkaan valitettavasti ole apua, koska pankin kanssa tehdystä maksusuunnitelmasta tulisi pitää kiinni. Jos suinkaan on mahdollista, olisi hyvä olla säästöissä vähintään parin – kolmen kuukauden palkan verran rahaa, yllättäviä menoja varten. (Pesonen 2011, 10.)

Markkinatalouteen ja kapitalismiin perustuvien kansantalouksien syvin olemus liittyy rahoitus- eli finanssimarkkinoihin. Markkinoiden tehtävä on välittää ylimääräiseksi jäänyttä rahaa sitä tarvitseville. Yleisimmässä muodossa tämä ilmenee siinä, kun säästäväiset ihmiset tallettavat rahaa pankkiin ja pankki lainaa rahat eteenpäin tavallisille ihmisille asuntojen ostamista varten. Tästä rahan lainaamisesta eteenpäin pankki perii korkoa. Raha ei koskaan ole tarpeettomana pankkitileillä. (Pesonen 2011, 17.)

Yritykset ja yhteisöt voivat rahoittaa toimintaansa pankkilainojen lisäksi laskemalla liikkeelle sijoittajille suoraan suunnattuja arvopapereita, tai joukkovelkakirjalainoja.

Näillä rahoitusinstrumenteilla on helppo käydä kauppaa myöhemmin arvopaperipörssissä, kun sijoittajat voivat myydä niitä toisille tai ostaa niitä toisilta. Pörssissä tehtävät kaupat tehdään välittäjinä toimivien pankkiiriliikkeiden avulla. (Pesonen 2011, 17.)

Rahasta puhuminen koetaan monesti kiusallisena. Enemmän mietitään mihin sitä käytetään, kuin että miten sitä kannattaisi säästää. Varallisuutta voisikin kasvattaa melko huomaamattomalla summalla, jos sen laittaisi säännöllisesti ja suunnitelmallisesti joihinkin sijoituskohteisiin. Kaikilla ei kuitenkaan ole taloudellisesti säästämiseen tai sijoittamiseen mahdollisuutta, koska eläminen jo muuten on tiukkaa. (Pesonen 2011, 10.)

2 SJOITTAMINEN

Sijoittamisen tarkoituksena on saada sijoitukseen laitettu raha kasvamaan. Sijoittaja tavoittelee saavansa enemmän rahaa sijoituksestaan ajan kuluessa. Sijoittamisen avulla kasvanut varallisuus mahdollistaa erilaisten unelmien täyttämisen. (FIM Sijoituskoulu 2015.) Henkilöä pidetään sijoittajana silloin, kun hän on laittanut rahansa johonkin kohteeseen. Tavallisimmin sijoittaja omistaa arvopapereita tai osuuksia yhtiöistä. Sijoittajia ovat pankit, eläkerahastot, sijoitusyhtiöt ja tietenkin tavalliset ihmiset. Yksityissijoittajana pidetään henkilöä, joka on suoraan sijoittanut osakkeisiin tai rahasto-osuuksiin. Usealla sijoittajalla ei ole tavoitteena suuret voitot ja hurjat riskit toiminnassaan. (Sijoittajan sielunelämää 2012, 5-6.)

Sijoitukset ovat rahaa, joten sijoittajalla on varallisuutta. Kun sijoittaja tarvitsee ostaa hyödykkeitä, hän voi myydä osakkeet ja sijoituskiinteistöt ja muuttaa ne rahaksi. Ennen sijoituksien ostoa sijoittajat eivät ole välttämättä olleet rikkaita, vaan voi olla, että sijoittamisen avulla he ovat luoneet varallisuuttaan. Sijoittamisen aloittaminen ei vaadi paljon pääomaa. Pienellä summalla voi ostaa rahasto-osuuksia, jotka sijoittavat eri toimialoille. Pörssiosakkeita kannattaa ostaa suoraan, kun on varaa sijoittaa muutama satanen. Menestyksekkäs sijoittaminen vaatii paljon taitoa sekä myös tuuria, jotta osakesalkku tuottaa hyvin. Pitkällä aikavälillä osakesijoitukset ovat tuottaneet vuodessa 8-10 prosenttia. Sijoittamisen avulla voi suunnitelmallisesti hoitaa omaa talouttaan, sillä on järkevää pitää rahaa myös tallessa pahan päivän varalle. Tällä hetkellä ei kannatta pitää ylimääräistä rahaa pankkitilillä, koska siellä sen käyttöarvo laskee. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 4, 6.)

Sijoittamista pidetään seuraavana askeleena säästämisestä. Monet ihmiset ovat tottuneet säästämään tulevaisuutta varten, ikään kuin pahan päivän varalle. Toiset taas säästävät toteuttaakseen unelmiaan, ja jotkut säästävät lapsilleen ja läheisilleen. Sijoittamisesta voi tulla merkittävä tulonlähde. (Sijoittajan sielunelämää 2012, 5-6.) Suomen rahoitusmarkkinat ovat muuttuneet suuren rakennemuutoksen johdosta viime vuosikymmenten aikana. Perinteisten pankkitalletuksien rinnalle on tullut valittavaksi erilaisia säästämisen ja sijoittamisen muotoja, kuten sijoitusrahastot, sijoitussidonnaiset vakuutukset ja suorat osakesijoitukset. Näiden eri sijoitusvaihtoehtojen kehityksen ovat mahdollistaneet rahoitusvarallisuuden

määrän kasvu, väestön ikääntymisen vuoksi kasvanut eläkesäästäminen ja kotitalouksien tietoisuuden nousu näistä uusista vaihtoehdoista. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 15.)

2.1 Sijoittamisen aloitus

Sijoittamisen aloitusta varten on aloitettava säästämään rahaa. Jättämällä jonkin tämän hetkisen kulutuksen välistä, voi säästää tulevaisuuden kulutusta varten. Pankkitilillä säästöissä olevat rahat eivät tällä hetkellä juurikaan kasva korkoa. Sijoittamalla säästyneet rahat osakkeisiin, ja jos on vielä jonkin verran tuuria voi nauttia suuremmista tuotoista. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 6.)

Sijoittamisen aloittaminen käynnistyy suunnitelman laadinnalla. Suunnitelman laadittua sijoitetaan rahat sen mukaan. Sijoittamisessa tärkeää ovat myös pienet toimet, ei ole kannattavaa jättää tekemättömäksi. (FIM Sijoituskoulu 2015.) Sijoituspäätöksen tekoon vaikuttaa eniten sijoittajan tämän hetkinen taloudellinen tilanne, koska on tiedettävä mitä rahoja sijoittaa ja mitkä ovat säästämisen tavoitteet. (Osakeopas 2013, 4.)

Monelle meistä sana sijoittaminen tuo mieleen meklarit, jotka suorittavat toimeksiantoja pörssissä ja sykkivät osakekäyrät. Osakekaupat ovatkin yleisimpiä sijoituskohteita, muttei ainoita, koska myös korkosijoitukset ovat suuria omaisuusluokkia. Korkosijoituksissa sijoitetulle pääomalle maksetaan korkoa vuosittain määrätty määrä ja sijoitusajan päätyttyä sijoittaja saa sijoittamansa rahansa takaisin. Korkosijoituksessa tiedetään sijoituksen tuotto etukäteen, kunhan lainan ottaja pystyy maksamaan velkansa. Osakesijoituksissa tuotto muodostuu sijoituskohteena olevan yhtiö menestymisestä. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 7.)

Sijoittamisessa osakkeisiin on varauduttava siihen, että osakkeiden arvo vaihtelee, sijoitus voi laskea ja se voi nousta. Todennäköisemmin voittoa ostetuista osakkeista saa pitämällä ne pitkään ja valitsemalla suotuisan myyntiajankohdan. Omistamalla osakkeet kauemmin on luultavampaa, että niiden hinta nousee. Ostotilanteessa on vaikea sanoa minkälaisen tuoton osakkeista saa. (Osakeopas 2013, 4.)

Pankkitilille tehty talletus on perinteisimmillään korkosijoittamista. Tallettamalla rahat tilille tallettaja antaa ne pankin käyttöön, joka lainaa rahat eteenpäin niille asiakkaille jotka tarvitsevat rahaa. Pankkitalletuksessa rahantallettaja luottaa siihen, että pankki maksaa rahat takaisin korkoineen, kun tallettaja tarvitsee rahat myöhemmin. Tallettaja saa korvauksesi rahan antamisesta pankin käyttöön korkoa talletukselleen. Pankki tekee tulosta ostamalla rahaa halvemmalla ja myymällä sitä lainaamalla eteenpäin kalliimmalla. Kyseistä erotusta kutsutaan korkomarginaaliksi. Korkosijoittaja voi lainata rahaa myös suoraan yrityksille ja valtioille ostamalla heidän joukkolainoja. Näissä tapauksissa kertasijoitukset ovat kuitenkin jo suurempia, joten tämä vaatii enemmän pääomaa. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 7.)

Kiinteistösijoittaminen on myös yleistä. Asuntosijoittamisessa ostetaan asunto ja laitetaan se vuokralle. Vuokralaisen kuukausittain maksama vuokra on tuloja asuntosijoittajalle. Asuntosijoittamisen tuotto muodostuu saadun vuokran ja taloyhtiölle maksetun kuukausittaisen yhtiövastikkeen erotuksesta. Asuntosijoittamisessa on otettava huomioon taloyhtiössä tehtävät suuret remontit, jotka syövät asuntosijoittajan vuositulosta. Sijoitusasuntojen osto vaatii sijoittajalta kymmeniä tuhansia euroja pääomaa. Moni asuntosijoittaja lainaa pankista rahaa asunnon ostoon ja lyhentävät sitten vuokratuotoillaan lainaa, näin asunto maksaa itse itsenä takaisin. Lainalla ostamisen riskinä on ostetun kohteen mahdollinen arvon aleneminen, jolloin sijoittaja menettää pääomaa ja jää vielä pankille velkaa. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 7.)

Suomalaisille metsän ostaminen ja omistaminen on myös melko yleistä. Myymällä puita metsästään saa metsäsijoittaja tuloja, joskin harvakseltaan. Hankittu metsä vaatii myös paljon metsänhoitoa ja tarkkailua. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 7.)

Erilaisia raaka-aineita on myös mahdollista valita sijoituskohteiksi, kuten kulta, timantit ja öljy. Kultaliikkeet myyvät kultaa pieninä harkkoina ja kolikoina. Arkipäivisin kullan hinta noteerataan globaalisti raaka-ainepörsseissä. Kultaan sijoittamisessa toivotaan kullan hinnan nousua, jotta myydessään siitä saisi enemmän kuin mitä ostaessa. Tämä johtuu siitä, että sijoituskohteena olevat raaka-aineet eivät

suoranaisesti tuota mitään, ne eivät myöskään kasva, eivätkä ne jaa osinkoja. Raaka-aine vain on sellainen kuin se on. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 8.)

Osakesijoittamiseen pääse helpoiten mukaan ostamalla sijoitusrahastoja. Sijoitusrahastoja tarjoavat monet pankit ja rahastoyhtiöt. Tiliasiakkuutta ei edellytetä pankeissa, kun ostaa rahasto-osuuksia. Rahastoa ostaessa merkitään rahaston osuuksia. Sijoitetut rahat ovat rahastossa, jota rahaston salkunhoitaja hallinnoi rahaston sääntöjen mukaisesti. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 20.)

Osakkeita merkitäkseen tulee olla pörssivälittäjän asiakas. Pörssivälittäjä on helppo löytää, sillä suurimmat pankit toimivat myös pörssinvälittäjänä. Osakekauppoja on mahdollista tehdä asioimalla pankin konttorissa, mutta nykypäivänä helppointa on tehdä kaupat itse internetissä. Pörssivälittäjien sivuilla voi seurata pörssikursseja, sekä myydä ja ostaa osakkeita. Pörssivälittäjä välittää kaupat pörssiin. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 20.)

Pörssikauppojen tekemiseksi avataan arvo-osuustili, jossa näkyy omistetut osakkeet. Arvo-osuustilin avaamisen jälkeen siirretään rahaa välittäjän tilille, jotta pääsee tekemään osakekauppoja. Osakkeita ostettaessa asetetaan ostotoimeksianto, jossa käy ilmi osakemäärä, hinta ja toimeksiannon voimassaoloaika. Ostaja myyntitoimeksiannoissa kerrottaan toteutetaanko kauppa rajahintaan vai päivän hintaan. Rajahinta määrittää sen, paljonko osakkeesta on valmis maksamaan tai millä hinnalla sen on valmis myymään. Tässä tapauksessa toimeksiannon asettaja tietää sen, paljonko hän joutuu maksamaan osakkeista, mutta kaupat voivat jäädä myös syntymättä, tai toteutua vain osin asettamasta rajahinnasta johtuen. Päivän hinnassa osakkeiden osto- ja myyntihinnat voivat olla laidasta laitaan, joten toimeksiannot eivät jää toteuttamatta, mutta hinnat voivat taas karata ennakoimattomasti. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 20-21.)

2.2 Sijoituspäätöksien toteutus

Alkaessa sijoittaa varallisuutta, on hyvän tuoton saaminen sijoitetulle pääomalle tavoitteena sijoituspäätöksissä. Henkilön ollessa itse kiinnostunut seuraamaan

maailmanmenoa, taloutta ja osakekurseja, ei hän välttämättä tarvitse sijoituspäätöksien syntyyn ja toteutukseen tukea ulkopuolelta. Tällöin hän saa tarvittavan tiedon ja opin esimerkiksi sijoituskirjallisuutta lukemalla. Toiset taas tarvitsevat enemmän neuvoja ja tukea sijoituspäätöksiin, koska toteuttaminen voidaan koeta vaikeana, ja asioita yksin miettiessä voi sijoituspäätöskin lykkääntyä. Tällöin voi turvautua sijoitusneuvontaan, jolloin sijoituspäätöstä helpottaa asian osaavan ihmisen tuki. Sijoitusneuvontaa tarjoavat pankit ja sijoituspalveluyritykset. Sijoitustapaamisissa asiakas saa markkinatilanteesta ajalla olevaa tietoa ja ideoita sijoittamiseen. Neuvot ovat yleensä ilmaisia, kuitenkin pyörittääkseen toimintaansa sijoituspalveluyritys veloittaa ne muista palveluista. (Alavalkama 2015, 3)

Pankit tarjoavat myös yksityispankkitoimintaa, usein henkilöille joiden sijoitettava varallisuus on vähintään 100 000 euroa. Tämä toimintamalli on kokonaisvaltainen, ja se mahdollistaa asiakkaan osallistumisen varojen hoitamiseen juuri niin paljon kuin hän haluaa. Asiakas voi antaa varainhoidon huolehtia hänen puolestaan omaisuudesta, tai hyödyntää varainhoitoa sijoituskonsultoinnin muodossa. Sijoituskonsultointia saadessaan sijoittaja itse tekee sijoituspäätöksen, varainhoitajan neuvoja kuunneltuaan. On myös hyvä huomioida, että sijoituskonsultointi voi viedä yllättävän paljon aikaa. Varainhoidon ulkoistaminen sopii erityisen hyvin, jos ei ole aikaa, kiinnostusta tai osaamista hoitaa itse raha-asioitaan. Tämä myös varmistaa sen, että tarvittavat toimet salkunhoidossa tehdään. (OP-Private 2015; Pesonen 2011, 76.)

2.3 Sijoittamisen riskit

Aloittaessa sijoitustoimintaa on tiedostettava, että sijoituksen tulevaan tuottoon liittyy epävarmuutta. Sijoituksen riskipitoisuus riippuu siitä, miten paljon epävarmuutta sijoituksen tuottoon liittyy. Moni tavoittelee sijoituksessa korkeaa tuottoa pienellä riskillä. Pienellä riskillä on kuitenkin vaikea saavuttaa korkeaa tuottoa, koska korkealla tuotto-odotuksella on myös korkeampi riski. Suuren tuoton tavoittelussa on valmistauduttava suurempaan tuoton vaihtelevuuteen, jolloin myös riskiä on otettava. (Nordea 2015.) Riskinsietokyky määrittyy juurikin siitä, miten hyvin

pystyy sietämään sijoituksen arvon vaihtelevuutta. Riskiä ajatellaan usein negatiivisena asiana, mutta sijoittamisessa riski merkitsee sitä, että sijoitus voi tuottaa odotettua enemmän. (FIM Sijoituskoulu 2015.)

Sijoittamisessa tuotto-osuuden ja riskipitoisuuden suhdetta voi optimoida jakamalla sijoitukset eri omaisuuslajien kesken (Nordea 2015). Hajautetut sijoitukset eri kohteissa kehittyvät eri aikaan ja täten tasaavat riskiä (FIM Sijoituskoulu 2015). Toisen sijoituksen menestys tasaa toisen sijoituksen epäonnistumista, näin ollen koko sijoituksen tuotto pysyy kohtuullisena (Osakeopas 2013, 11). Hajauttaminen aloitetaan jakamalla sijoitukset eri osakkeiden ja eri omaisuuslajien kesken, kuten korkosijoitusten ja asuntojen. Seuraava askel on omistusten hajauttaminen osakesalkussa. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 28.)

Osakesalkun hajauttamiseen tarvitaan 5-10 osaketta. On syytä ostaa eri toimialalla olevien yritysten osakkeita, koska ei ole järkevää ostaa samalla alalla toimivien yhtiöiden osakkeita, sillä ympäristötekijät ovat samat kaikille saman alan toimijoille. Hajauttaminen eri toimialoilla toimiviin yrityksiin on kannattavaa, ja on myös hyvä harkita sellaisia yrityksiä, joiden toimintaan vaikuttaa jokin ulkoinen tekijä eri suuntiin. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 28.)

Hajauttaa voi myös sen mukaan, mistä maanosasta yritykset tulevat. Osakesijoituksissa maapallo on jaettu perinteisesti Euroopan, Yhdysvaltojen ja Japanin kesken. Nykyisin on tullut lisäksi kehittyvät markkina-alueet, suurimpana BRIC-Maat, Brasilia, Venäjä, Intia ja Kiina. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 28.)

Aikahajauttamisen ideana on ostaa osakkeita vähitellen, eikä kaikkea kerralla. Näin voi vähentää riskiä, että ostaa osakkeet niiden hinnan ollessa korkeimmillaan. Kun säästöistä laittaisi säännöllisesti menemään kuukausittaisen rahamäärän sijoitukseen, toisi se automaattisesti uutta rahaa markkinoille, jolloin tulisi ostettua sekä huonoina että hyvinä aikoina. Hajauttamisen lisäksi on järkevää pitää rahaa myös tallessa jossain matalatuottoisessa varmassa kohteessa, jotta ei menetä kaikkea, vaikka kävisi miten huonosti. Suomessa on käytössä talletussuoja 100 000 euroon asti pankkitalletuksissa. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 30.)

Osakesijoittamisessa riskit syntyvät osakemarkkinoiden yleisestä kehityksestä ja siitä miten yritys menestyy. Yhtiön menestymiseen liittyvä riski on nimeltään yritysrisi ja osakemarkkinoiden yleiseen kehitykseen liittyvää riskiä kutsutaan markkinariskiksi. Yritysrisikissä on kyse osakkeen hinnan muutoksesta, joka tapahtuu yrityksen teoista tai huhuista, jotka muuttavat suhtautumista yrityksen tulevaisuuden näkymiin. Kurssien yleinen kehityssuunta, eli markkinariski vaikuttaa myös yksittäisen osakkeen hintaan merkittävässä määrin. Pörssin nouseva kurssikehitys saa lähes kaikkien yhtiöiden osakkeiden hinnat nousuun, ja sama vaikutus on voimakkaan laskusuunnan vallitessa. (Osakeopas 2013, 10.)

2.4 Sijoitusten pituudet

Sijoittamisessa aika on sijoittajan puolella. Pitkällä aikavälillä aika tekee sijoittajan puolesta paljon rahojen hyväksi, koska mitä kauemmin pystyy sijoittamaan rahaa, sen paremmin sijoitukset keskimäärin tuottavat. (FIM Sijoituskoulu 2015.) Sijoittaminen pitemmälle ajanjaksolle tasoittaa markkinoiden liikkeitä, kuten osakemarkkinoiden hintavaihtelua (Pesonen 2011, 21).

Sijoitusaikana sijoituksen tavoitteena on tuottaa korkoa sijoitetulle pääomalle. Sijoittamisessa korkoa korolle –ilmiö tulee tutuksi. Korkoa korolle perustuu siihen, että ensimmäisen vuoden jälkeen korkoa lasketaan paitsi alkuperäiselle pääomalle, niin myös edellisinä vuosina kertyneille koroille. Korko kasvaa hieman näin joka vuosi suuremmaksi, ja ajan kuluessa korko on kasvanut eksponentiaalisesti hyvinkin suureksi. (Pesonen 2011, 21.)

Eri sijoitustuotteet eroavat hyvin paljon toisistaan suositellun sijoitusajan perusteella. Ennen sijoituspäätöksen tekoa onkin mietittävä mille ajanjaksolle sijoitusta on tekemässä, koska sijoitusten pituudet voivat vaihdella lyhyestä, jopa yhden päivän sijoituksesta, pitkän ajan sijoitukseen tulevaisuuden sukupolvia varten. (Nordea 2015.)

Lyhyen ajan, kuten alle kolmen vuoden sijoitukseen on suositeltavaa valita korkosijoituksia. Korkosijoituksissa pääoman menettämisen riski on alhainen, koska korkotuotteissa arvo vaihtelee maltillisemmin kuin mitä osakesijoituksissa. Näin

ollen korkosijoitus on riskittömämpi valinta, mutta myös sijoituksen tuotto on alhaisempi, kuin mitä se olisi pidempi aikaisissa osakesijoituksiin perustuvissa sijoituksissa. Huonoihin ajankohtiin kannattaa varautua pitämällä sijoitussalkussa myös käteistä, jotta pitkäaikaisia sijoituksia ei tarvitse silloin myydä. (Nordea 2015.) Lyhyen ajan säästämisen vaihtoehtoja ovat muun muassa pankkitalletukset, pankkien sijoitustodistukset ja lyhyen koron rahastot. (United Bankers 2015).

Pitkän ajan sijoitussuunnitelman mukaan sijoittaessa voi valita lisäksi osakkeita ja osakerahastoja, koska pitempi aikaisissa sijoituksissa on varaa ottaa riskiä paremman tuoton suhteen, sillä isotkin nousut ja laskut tasaantuvat ajan kuluessa (Nordea 2015). Korkean tuotto-odotuksen kohteet omaavat pienellä sijoitusaajalla suuremman riskin arvonheilahteluihin. Tämän vuoksi pitkässä sijoitusaikataulussa osakkeita suositaan (United Bankers 2015). Osakkeiden arvoissa voi tapahtua suuriakin muutoksia lyhyellä aika välillä, mutta pidemmän ajan sijoituksissa osakkeiden tuotto on parasta (Nordea 2015).

Sijoitussalkussa voi olla eri sijoituksille erilaiset näkymät sijoitusajan suhteen. Osa sijoituksista voi olla mahdollista pitää kauemmin kuin toisia. Sijoitussalkun laadinnassa onkin hyvä ottaa huomioon, että osa varoista on sellaisissa kohteissa, joista pääoma on helposti saatavissa. Pitkäaikaiset, mahdollisesti määräajalliset sijoitukset kannattaa ajoittaa eräänntymään säännöllisesti eri aikaan. Sijoituksissa on myös hyvä varautua sijoitusaikojen yllättäviin muutoksiin. On tärkeää selvittää etukäteen, miten sijoituskohteesta luopuminen onnistuu, ja meneekö siitä paljon kuluja siinä tapauksessa. (United Bankers 2015.)

3 SIJOITUSMUODOT

Sijoittajalla on valittavana erilaisia sijoitustuotteita. Sopivimmat sijoitustuotteet saavat selville, kun sijoitustavoite ja -suunnitelma ovat tiedossa. Myös sijoitettava rahamäärä on yksi ohjaaja eri sijoitusmuotojen välillä, joihinkin pääsee mukaan muutamalla kymppillä, toiset taas vaativat useita tuhansia euroja. Merkittävästi toisistaan sijoitusmuodot eroavat tuotto-odotusten ja riskin suhteen. Sijoitusajat ovat myös erilaisia, jotkut sijoitustuotteet ovat sopivia lyhyelle ajalla, kun taas toiset ovat keskimäärin kannattavia vasta pitemmän ajan jälkeen. Tässä luvussa esitellään yleisimmät sijoituskohteet.

3.1 Korkosijoitukset

Kaikkien sijoitustuotteiden hintapohja muodostuu vertaamalla niitä riskittömään korkoon. Tällä on tarkoitus määritellä kannattavuus riskinottoon eri sijoitustuotteissa. Riskipitoisten sijoitustuotteiden suosio kasvaa silloin, kun riskittömissä korkosijoituksissa on matala tuotto, sama toimii myös toisten päin. (Pesonen 2011, 84.)

Markkinakorot muodostuvat suursijoittajien ja keskuspankkien kauppojen teon myötä kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Keskuspankkien roolina on korkotason pitäminen sopivalla tasolla, johon ne yrittävät vaikuttaa ohjauskorolla ja erilaisilla toimilla. Koron ollessa liian matala, on inflaatio nousussa halvan rahan myötä – talous yli kuumenee. Korke ei saa olla myöskään liian korkea, koska silloin taloudellinen toimeliaisuus kärsii, joka johtaa taantumaa. Optimaalinen tilanne on, kun nämä molemmat ovat tasapainossa, tosin tämä on vaikea toteuttaa. (Pesonen 2011, 84.)

Korkosijoituksia on olemassa sekä lyhyitä että pitkiä, näiden raja on 12 kuukauden aika. Lyhyissä sijoituksissa on pieni riski, koska on todennäköistä, että mitään ikäviä sattumuksia ei ehdi sattua kuukauden sijoituksen aikana, kuin mitä monen vuoden aikana. (Pesonen 2011, 84.)

Korkosijoituksissa riskit ovat: luottoriski, korkoriski, likviditeettiriski ja valuuttakurssiriski. Luottoriski syntyy, kun arvioidaan lainan liikkeellelaskijan suoriutumista velvoitteistaan. Jos luottoriski on korkea, niin silloin luotonottaja joutuu maksamaan korkeampaa korkoa. Luottoriskiä arvioidaan luottoluokituksilla, joita luottoluokittajat tekevät eri velallisten kyvyistä selviytyä taloudellisista velvoitteistaan. Korkoriski syntyy korkotason noustessa, jolloin joukkolainan hinta laskee, sen hintaa taas nostaa korkotason lasku. Korkoriski tuntuu sijoituksissa, jotka ovat erääntymässä kaukana tulevaisuudessa, mutta mikäli pitää sijoituksen eräpäivään asti, ei korkoriskistä tarvitse välittää. Likviditeetti riskillä tarkoitetaan sijoituksen muuttamista rahaksi tietyssä, nopeassakin ajassa, ilman sen vaikuttamista hintatasoon. Korkosijoituksissa tämä ilmenee sijoituksista irtaantumisen kohdalla kesken sen juoksuajan. Valuuttakurssiriski muodostuu sijoitettaessa vieraan valuutan määräisiin korkoihin. (Pesonen 2011, 85-89.)

Pankkitalletukset ovat tuttuja kaikille. Talletusten avulla pankit pyörittävät toimintaansa. Eri tileillä olevia rahoja pankki lainaa eteenpäin lainan ottajille ja perii lainan ottajilta korkoa. Talletuksille pankki maksaa korkoa, joka on tosin tällä hetkellä tilitalletuksissa alhainen. Säästöille olisi hyvä etsiä talletuksen lisäksi toisia vaihtoehtoja, inflaatio vie pankkitalletuksista ostovoimaa. Pankkitalletuksia ovat käyttötilit, säästötilit, määräaikaistalletukset ja sijoitustilit. (Pesonen 2011, 89.)

Käyttötilit ovat päivittäisten raha-asioiden hoitoon, joiden korko on olematon. Korko maksetaan, joko kuukauden alimmalle saldolle tai joka päivä, joka on hyvä kilpailukeino. Säästötili tai tavoitetili on säännölliseen säästämiseen tarkoitettu tili, joka sopii vaikkapa tiettyä tavoitetta varten. Näissä voi olla nostorajoituksia, yleensä joko määrällisenä, tai sen suhteen, montako nosta on sallittua tehdä tietyssä ajassa. Tilin korko nousee säästö määrän mukana ja se maksetaan yleensä päivän saldolle. Määräaikaistileillä talletetut rahat ovat kiinni tietyn ajan. Korko näissä yleensä nousee talletettavan määrän ja talletusajan kasvaessa. Korko muodostuu myös markkinatilanteen ja asiakasluonteen perusteella. Se maksetaan yleensä erääntymisvaiheessa. Määräaikaistililtä on ehkä mahdollista nostaa kesken kaiken, tällöin tosin tuottoa leikataan. Sijoitustili on talletuksen ja indeksilainan välimuoto, sillä tuotto on niissä sidottu usein muutaman osakkeen kurssi-kehitykseen. Näissä voi olla matala takuukorko, jonka päälle maksetaan lisäkorko,

joka on riippuvainen valittujen osakkeiden kurssinousulle. Tuotto näissä kaikissa edellä esitetyissä pankkitalletuksissa on matala verrattaessa riskipitoisempiin kohteisiin ja riski on mitätön tai vähäinen. Suomessa on käytössä talletussuoja 100 000 euron talletuksiin asti. Tällä turvataan tallettajan saatavat mahdollisessa pankin maksukyvyttömyydessä. (Pesonen 89; Talletussuoja 2015.)

Joukkovelkakirjalainoja käsitellään kohdassa 3.4 Velkakirjat.

3.2 Osakkeet

Vertaillessa pitkällä aikavälillä sijoitusinstrumenttien tuottoja toisiinsa, ovat osakkeet keskimääräisesti tuottaneet eniten. Riskiä karttaville osakesijoitukset eivät ole kuitenkaan sopivat, koska osakkeiden kurssit vaihtelevat paljonkin - kysynnän ja tarjonnan mukaan. Odotukset yhtiön tulevista tuotoista vaikuttavat kysyntään, esimerkiksi hyvät uutiset saavat sijoittajat ostamaan osaketta, ja saadakseen ostettua osakkeen ovat myös valmiita korottamaan tarjouksiaan. Huonojen uutisten aikaan myyjät taas ovat valmiina herkemmin alentamaan myyntitarjouksiaan, koska ostotarjouksetkin ovat alempia. Osakeomistuksella saataviin tuleviin tuottoihin vaikuttaa suuresti myös taloussuhdanteet. (Finanssivalvonta 2014; Pesonen 2011, 95.)

Osakkeita ostaessa sijoittaa suoraan yritykseen ja tulee näin yrityksen omistajaksi. Osakeyhtiöitä ovat sekä yksityiset (Oy) että julkiset (Oyj). Toisistaan nämä eroavat siinä, että julkisen osakeyhtiön osakkeet voidaan ottaa mukaan pörssissä tehtäviin kauppoihin, kun taas yksityisen osakeyhtiön osakekauppoja ei tehdä pörssissä. Ne voidaan tehdä kuitenkin monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä, joka ei ole niin raskaasti säännelty mitä pörssi. Suomessa monenkeskinen kauppapaikka on First North Finland. (Finanssivalvonta 2014; Pesonen 2011, 115.)

Yrityksen menestyessä osakkeenomistajat hyötyvät menestyksestä osakkeen arvon nousuna ja yrityksen mahdollisuudesta maksaa osinkoja voitosta. Vaikka osakkeenomistajalla on oikeus osinkoon, niin osinkoa saa vain sellaisista osakeyhtiöistä, joilla on taloudelliset edellytykset jakaa sitä. Yhtiön osingonmaksukyky

heijastuu suoraan osakkeen arvoon. Osakesijoituksissa on myös syytä ottaa huomioon se, että osakkeiden hinnat voivat vaihdella suuresti, täten myös riskit ovat suuret. Osakkeenomistajan riskinä on rahan menetys osakkeen kurssin laskiessa, jos yhtiöllä menee huonosti. Äärimmäisessä tapauksessa osakkeenomistaja voi menettää kaikki sijoitetut rahat yrityksen mennessä konkurssiin. (Finanssivalvonta 2014; Pesonen 2011, 115.)

Omistamalla osakkeen yhtiöstä, antaa se sijoittajalle mahdollisuuden osallistua yhtiön päätöksentekoon. Osakkeesta voidaan maksaa siis voiton tavoittelun lisäksi myös siitä, että päästään vaikuttamaan yhtiön asioihin. Tämä vaikutusmahdollisuus suodaan yhtiökokouksissa - erilaisten puheenvuorojen kautta, jolloin osakkeenomistajat voivat kysyä yhtiön johdolta yhtiön asioita. (Pesonen 2011, 94.)

Sijoittamalla monen eri yhtiön osakkeisiin, jotka toimivat vielä eri toimialoilla ja maantieteellisesti eri paikoissa, voi osakeriskiä pienentää. Hajauttaminenkaan ei anna täydellistä suojaa yleiseltä kurssitason laskulta. (Finanssivalvonta 2014.)

Osakekauppoja tehdään pörssissä. Suomessa on Helsingin Pörssi, jossa listattuna on runsaan sadan yrityksen osakkeet. Pörssin ulkopuolisten yhtiöiden osakkeistakin voi käydä kauppaa, tosin silloin myyjien ja ostajien on vaikeampi löytää toisiaan. Ostajan tehdessä ostotarjouksen ja myyjän tehdessä myyntitarjouksen, määräytyy osakkeen hinta eli kurssi näiden tarjousten perusteella. Kauppa syntyy silloin, kun tarjousten hinta on sama. Veroa ei tarvitse maksaa kaupoista, jotka tehdään pörssilistattujen yritysten osakkeista, kun taas pörssin ulkopuolisista kaupoista tulee maksaa varainsiirtovero. (Knüpfer & Puttonen 2014, 60; Pesonen 2011, 94.)

Päästäkseen osallistumaan pörssissä tehtäviin osakekauppoihin, on sijoittajan oltava jonkin arvopaperinvälittäjän asiakas, kuten pankin tai sijoituspalveluyrityksen. Siellä asiakkaalle avataan arvo-osuustili, jotta hän voi käydä kauppaa pörssiosakkeilla. Asiakkaalle muodostuu osakekaupoista kuluja kaupankäynnistä ja arvopapereiden säilyttämisestä. Tämä kannattaa ottaa huomioon sijoitettaessa yksittäisi-

siin osakkeisiin, jolloin sijoitettava summan tulisi olla vähintään muutamissa sata-sissa, mieluummin muutamissa tuhansissa, jotta salkku myös hajautuisi. (Finanssivalvonta 2014; Pesonen 2011, 95.)

Perustettaessa uutta yhtiötä, jonka yhtiömuodoksi valitaan osakeyhtiö, yrityksen alkupääoman muodostaa perustajien sijoittamat varat. Osakkeenomistajat omistavat siis yhtiön. Osakkeilta ei enää vaadita nykyisin nimellisarvoa. Yhtiöjärjestyksestä näkee mahdollisen osakkeen nimellisarvon. Osakas omistaa yhtiöstä osakkeitaan vastaavan arvon. Yhtiön osakkeet voivat erota toisistaan niiden lajin perusteella, tällöin eri osakesarjojen oikeudet ovat erilaiset keskenään. (Osakeopas 2013, 5.)

Pääoman keräykseen osakeyhtiöt järjestävät osakeanteja, jolloin liikkeelle laskeetaan uusia osakkeita. Yhtiön tulee yleisölle suunnatuissa aneissa julkistaa arvopaperimarkkinalain vaatima esite. Esitteen tulee antaa tarvittavat tiedot yhtiöstä ja arvopaperista ostopäätöksen tekemiseen, sekä osakeannin määräaika, ja paikka missä osakkeita voi merkitä. (Finanssivalvonta 2014.)

Sijoittaessa osakkeisiin on tärkeää ottaa huomioon yhteys yrityksen kannattavan toiminnan ja osakkeiden kannattavan omistamisen suhteen. Lähellä kaatumista olevan yrityksen halvat osakkeet eivät useimmiten tuota, joten niitä ei kannata ostaa. Sijoittamalla yhtiöön, joka vuosi vuodelta tuottaa suuria voittoja, on osakkeilla myös mahdollisuus saada tuottoa, mikäli ei ole ostanut niitä liian kalliilla. Saatavien tietojen perusteella on hyvä perehtyä yritysten analysointiin. (Sijoitus – Yrityksen tunnusluvut ja sijoittaminen 2014.)

Yritysten analysointia varten on olemassa erilaisia tunnuslukuja. Tunnusluvut on jaettu kolmeen eri luokkaan, riippuen siitä mitä kullakin tunnusluvulla halutaan analysoida. Tunnuslukujen avulla on mahdollista arvioida yrityksen kannattavuus, tehokkuus ja vakavaraisuus. Tämä tunnuslukujen hyödyntäminen mahdollistaa yritysten vertailut, joskin se on hankalaa, koska ongelmana ovat eri toimialojen merkittävät erot toisiinsa. Tästä johtuen on suhtauduttava kriittisesti yritysten tunnuslukuihin perustuviin arvioihin. Samoin voi mennä myös harhaan tunnuslukujen välttävästä ja kiitettävästä arvoista, mikäli vaihteluita eri toimialojen välillä ei ole otettu huomioon. (Knüpfer & Puttonen 2014, 233-234.)

Yritysten väliset vertailut niiden toimiessa samalla toimialalla ovat taas järkeviä. Silloin on mahdollista verrata tehokkuutta pääoman käytössä, sekä mikä on tuotanut eniten. Tässä haasteena voi olla joskus toimialojen määrittely. (Knüpfer & Puttonen 2014, 234.)

Tilinpäätöstietoihin perustuvien tunnuslukujen lisäksi on mahdollista käyttää lisänä markkinoilta saatavaa tietoa. Näin on saatu tietoa sekä tilinpäätöksestä, että markkinoilta, monesti osakkeen hintatiedoista. Markkinapohjoisten tunnuslukujen avulla on tarkoitus arvioida osakkeiden ali- tai yliarvostus. Tunnusluvut kertovat sijoittajia kiinnostavista yritysten kasvunäkymistä ja kassavirroista, joista sijoittajat hyötyvät. (Jormakka ym. 2011, 139; Knüpfer & Puttonen 2014, 239.)

Sijoitustoiminnassa tunnusluvuista seuratuin on P/E-luku (price-to-earnings), joka kertoo yrityksen markkinahinnan ja osakekohtaisen tuloksen suhteen. P/E-lukua tulkitaan usein siten, että mikä voisi olla osakkeen takaisinmaksuaika tällä hintatasolla. Yrityksen investointilaskelmia tehdessä, takaisinmaksuaikaa ei pidetä erityisen laadukkaana kriteerinä investointipäätöksissä, tämän vuoksi P/E-lukuun perustuvaa tulkintaakaan ei voi pitää täysin onnistuneena. Yrityksen arvoa päätellessä, ei pelkällä P/E-luvun tulkinnalla tulisi tehdä hyvin pitkälle meneviä päätelmiä, varsinkaan niiden ollessa perusteluttomia, vaikkakin yleisesti näin paljon tehdään. (Knüpfer & Puttonen 2014, 239.)

Yrityksen voitto osaketta kohdin saadaan jakamalla tilikauden voitto osakkeiden lukumäärällä, tämä tunnetaan EPS-lukuna (tulos per osake). EPS-luvun arvoja ei voi vertailla yritysten kesken, kuten suurimpia osia muita tunnuslukuja. Saman yrityksen sisälläkin eri vuosien kesken vertailu on mahdollista vain silloin, jos osakkeiden lukumäärää pysyy samansuuruisena. EPS-luku on mahdollista laskea myös aiemmille vuosille käyttäen muuttunutta osakkeiden lukumäärää, esimerkiksi osakeantien johdosta. Tämä mahdollistaa yrityksen kannattavuuden kehityksen tarkastelemisen vuodesta toiseen. (Jormakka ym. 2011, 139.)

P/E-luvun avulla on kuitenkin mahdollista nähdä joitain yritykseen kohdistuvia odotuksia. Yleisesti P/E luku on korkea yrityksillä, joihin kohdistuu odotuksia kasvusta. Luvut ovat kuitenkin usein vain toimialariippuvaisia, joten on vaikeaa verrata kes-

kenään eri toimialojen välisiä toimijoita. P/E-lukua laskiessa olisi syytä laskea osakekohtaisen tuloksen sijasta ennusteella osakekohtaisesta tuloksesta, koska osoittajassa oleva hinta kertoo tulevaisuudenodotuksia. (Knüpfer & Puttonen 2014, 240.)

Toinen laajasti sijoittajien käyttämä tunnusluku on osakkeen arvostustasoa yleisesti kertova tunnusluku M/B (market-to-book) – luku. Tästä tunnusluvusta on katsottavissa osakkeen markkinahinnan ja kirja-arvon suhde. Myös tällä tunnusluvulla näkee osakkeeseen kohdistuvan kasvuodotuksen, mutta ei yhtään sitä, onko osake hinnoiteltu oikein vai väärin. Yrityksillä, joilla kasvun katsotaan olevan voimakasta, on suurempi M/B-luku, kuin mitä vähäisesti kasvavilla yrityksillä. (Knüpfer & Puttonen 2014, 240.)

Osakkeet on mahdollista luokitella näiden markkinapohjaisten tunnuslukujen ansiosta kahteen luokkaan, jotka ovat: arvo- ja kasvuosakkeet. Arvo-osakkeilla tunnusluvut ovat keskimääräistä alhaisemmat, kun taas kasvuosakkeilla ne ovat keskimääräistä korkeammat. (Knüpfer & Puttonen 2014, 240.)

3.3 Sijoitusrahastot

Sijoitusrahasto on salkku, joka rakentuu osakkeista, korkoinstrumenteista ja muista arvopapereista. Sijoitusrahaston omistavat siihen sijoittaneet henkilöt, yritykset ja yhteisöt. Sijoitusrahaston koostuessa monista sijoittajista, antaa se omistajilleen tilaisuuden hyötyä suuren sijoittajan kustannustehokkuudesta ja asiantuntemuksesta. (Puttonen & Repo 2011, 30.)

Sijoitusrahastossa säästäjien varat kerätään yhteen, ja sitten ne sijoitetaan useisiin eri arvopapereihin. Rahasto koostuu keskenään yhtä suurista rahasto-osuuksia, jotka antavat yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Sijoituspäätökset ja muut rahaston hallinnointi päätökset tekee rahastoyhtiö. Rahastoyhtiö ei kuitenkaan omista rahastossa olevia arvopapereita, koska ne ovat sijoittajien omaisuutta. (Puttonen & Repo 2011, 30.)

Ostettaessa rahasto-osuuksia sijoittaja ulkoistaa rahastoyhtiölle ja sen salkun hoitajille oman salkkunsua hoidon. Rahaston omistajalle tulee paperitöitä ainoastaan silloin, kun hän ostaa tai myy osuuksiaan. Rahastosijoittaja ei tiedä minkälaisia kauppvoja rahasto tekee. Yleensä kuukauden päätteeksi rahasto jakaa raportin salkun sisällöstä ja tunnusluvuista. Rahastojen hoidosta sijoittaja maksaa hallinnointipalkkioita. Hallinnollinen helppous tekee rahastosijoituksista houkuttelevan kohteen. (Pesonen 2011, 115.)

Rahastosijoituksien etuna on myös se, että niistä löytyy helposti kattavat tiedot. Rahastoja on helppoa vertailla keskenään, etenkin vertaillaessa keskeisimpiä tuotto- ja riskilukuja. (Pesonen 2011, 115.) Kaikilla sijoitusrahastoilla on oltava Finanssivalvonnan vahvistamat säännöt, joissa käy ilmi muun muassa rahaston tyyppi ja millainen sijoituspolitiikka rahastolla on. Sijoituspolitiikka kertoo rahaston strategialinjauksen, jossa on määritelty rahaston varojen sijoituskohteet, maantieteellinen alue varojen sijoitukseen, rahaston vertailuindeksi, tuotto-osuuksien jako ja käytetäänkö johdannaisia osana salkun hoitoa. (Puttonen & Repo 2011, 31.)

Rahaston sääntöjen lisäksi rahastoesiteessä esitellään rahaston sijoituspolitiikka, salkunhoitajat ja rahaston historiallinen kehitys, muun muassa palkkiot. Ennen sijoituspäätöksen tekoa, asiakkaalla on oltava mahdollisuus saada veloituksetta sijoitusrahaston yksinkertaistettu esite, näin edellyttää sijoitusrahastolaki. Tästä tulee käydä ilmi olennaiset ja riittävät tiedot rahaston sijoitustoiminnasta ja siihen liittyvistä riskeistä, rahaston kulurakenne sekä rahaston hallinto. Tavoitteena tässä on, että sijoittajat voivat luotettavasti arvioida sijoitusrahastoja ja niihin liittyviä riskejä. Asiakkaalla on lisäksi oikeus saada pyydettyä veloituksetta sijoitusrahastoa koskeva vuosikertomus, mahdollisesti sen jälkeen ilmestynyt puolivuositiedotus ja sen jälkeen mahdollinen erikoissijoitusrahaston neljännesvuositiedotus. (Puttonen & Repo 2011, 31-32.)

Rahasto-osuuksia on olemassa tuotto-osuuksina ja kasvuosuuksina. Toisistaan ne eroavat tuotonjaon perusteella. Tuotto-osuudessa rahaston tuotto-osuus nostetaan vuosittain. Kasvuosuuksissa tuotto lisätään rahasto-osuuden arvoon, ja tuotto saadaan vasta lunastettaessa osuutta pois. Tuotto-osuudessa rahaston arvo vähenee tuoton maksun verran. Samoja rahastoja on valittavina sekä tuotto-

osuuksina että kasvuosuuksina. Kasvuosuudessa kertynyt tuotto pysyy rahastossa kasvamassa korkoa korolle, joten tämä on suurimmalle osasta sijoittajista hyvä valinta. Mikäli vuosittaista tuottoa tarvitsee, silloin on järkevää valita tuottoosuus, yleensä erilaiset säätiöt toimivat näin. (Pesonen 2011, 115.)

Rahastot eroavat toisistaan erilaisen sijoituspolitiikan suhteen, etenkin tuotto-odotuksen ja riskin suhteen. (Puttonen & Repo 2011, 34). Rahastot voidaan luokitella sijoituskohteen, maantieteellisen alueen ja sijoitustyylin perusteella. (Pesonen 2011, 127). Sijoittajalla on valittavanaan useita erilaisia sijoitusrahastoja ympäri maapalloa, kuitenkin kaikkiin sijoitusrahastoihin piensijoittajalla ei ole pääsyä, koska niissä on korkeat minimimerkinnot. (Pesonen 2011, 118).

Lyhyen koron rahastot sijoittavat rahamarkkinasijoituksiin, joiden laina-aika on lyhyt, alle vuoden, kuten valtion laskemiin korkoinstrumentteihin. Rahasto voidaan nähdä vastineena pankkitilille, koska pitkän aikavälin tavoitteena sillä on ylittää kolmen kuukauden Euriborin tuotto. (Puttonen & Repo 2011, 34.)

Pitkän koron rahastoissa on yleensä parempi tuotto, kuin lyhyen koron rahastoissa, koska sijoituksen kohteena ovat joukkovelkakirjalainat. Toisaalta rahastolla on suurempi riski sen arvon laskuun, koska korkoriskinä tässä on se, että pitkien korkojen nouseminen laskee joukkovelkalinan arvoa. (Puttonen & Repo 2011, 34.)

Keskipitkän koron rahastot sijoittavat sekä rahamarkkinasijoituksiin että joukkovelkakirjalainoihin (Puttonen & Repo 2011, 34). Rahasto on eräänlainen yhdistelmä-korkorahasto, joka tekee sekä lyhyen että pitkän koron sijoituksia, riippuen millaiset korkomarkkinoiden tuotto-odotukset ovat. (Pesonen 2011, 129.)

Osakemarkkinoille sijoitavia rahastoja ovat osakerahastot. Niiden sijoituksen kohteena ovat kotimaiset tai ulkomaiset osakkeet. Osakerahasto voi myös sijoittaa varansa tiettyntyyppisiin tai –kokoisiin yhtiöihin, tai tiettyyn toimialaan. (Puttonen & Repo 2011, 34.)

Yhdistelmärahastot sijoittavat sekä korko- että osakemarkkinoille, täten hajauttaen varansa. Yhdistelmärahaston tavoitteena on menestyä pitkällä aikavälillä oikean aikaisella painotuksella korko- ja osakemarkkinoille eri markkinatilanteissa. Salkun

hoitajan vastuulla on se, miten suuri osuus salkusta kulloinkin on molemmilla markkinoilla. (Puttonen & Repo 2011, 35.)

Erikoissijoitusrahastot sijoittavat useisiin eri kohteisiin, ja näin ollen hajauttaa riskiä. Erikoissijoitusrahastoissa yksittäiset sijoitukset voivat ylittää koko rahaston varojen määräästä, koska niillä ei ole prosenttirajoja. Erikoissijoitusrahastoja voivat olla muun muassa vipu-, Indeksi-, ja hedge fund –rahastot. Erikoissijoitusrahastot eivät toimi sijoitusrahastolain mukaan, joten ne ottavat usein suurempi riskiä kuin tavalliset sijoitusrahastot. Säännöissä on nähtävä selkeästi seikat, minkä takia sijoitusrahastoa pidetään erikoissijoitusrahastona. (Puttonen & Repo 2011, 35.)

3.4 Velkakirjat

Joukkovelkakirjat ovat yleiskäsite pitkän koron markkinoista. Joukkovelkakirjat muodostuvat suurista tai suurehkoista lainoista, jotka jaetaan useaan keskenään samat ehdot omaavaan joukkovelkakirjaan. Joukkovelkakirjat ovat saamistodistuksia lainan osista. Joukkovelkakirjojen kauppapaikkoina toimivat arvopaperipörssit, mutta niillä voi myös käydä kauppaa pörssin ulkopuolella. (Knüpfer & Puttonen 2014, 57.)

Joukkovelkakirjoja laskevat yleensä liikkeelle valtiot, yritykset, pankit ja kunnat, joilla ne lainaavat rahaa sijoittajilta. Sijoittaja merkitsee joukkovelkakirjan liikkeen laskussa, ja maksaa siitä merkintähinnan. Liikkeellelaskun jälkeen on yleensä mahdollista myydä ja ostaa velkakirjoja jälkimarkkinoilla. Sijoittaja saa lainapääoman takaisin laina-ajan päättyessä, tai vähittäin laina-ajan kuluessa. Joidenkin joukkovelkakirjojen ehdoissa voi olla määritelty, että pääoma maksetaan takaisin vain, jos määritellyt ehtokohdat toteutuvat tai eivät toteudu. Näissä pääomaturvattomissa lainoissa riskinä on koko pääoman menestys tai osa siitä, riippuen minkälaiset ehdot lainassa on. (Verohallinto 2015.)

Joukkovelkakirjojen liikkeellelaskijat maksavat velkakirjalle yleensä korkoa. Tuottoa voidaan maksaa myös ennalta määrätyn indeksin arvonkehityksen mukaan. Tällöin lainaa kutsutaan indeksilainaksi, ja yleensä seurattava indeksi voi olla jokin pörssikurssien kehitystä kuvaa osakekurssi-indeksi. (Verohallinto 2015.)

3.5 Eläkesäästäminen

Rahallisesti varautuminen työelämän jälkeisiin eläkepäiviin olisi jokaiselle ihmisille tärkeää, koska tulotaso putoaa varmasti siirryttyä eläkkeelle. Suomessa lakisääteinen eläketurva käsittää työeläkevakuutuksen kautta sosiaaliturvan eläkeläisille. Työeläke on sosiaalisesti oikeudenmukainen ja taloudellisesti kestävä, jonka tarkoituksen on taata kohtuullinen määrä toimeentuloa, kun työansiot päättyvät vanhuuden, työkyvyttömyyden, pitkäaikaisen työkyvyttömyyden tai perheenhuoltajan kuoleman johdosta. Palkka- tai ansiotyön tekeminen kerryttää lakisääteisen työeläkejärjestelmän kautta eläkettä. Eläketason perusteena käytetään työssä olevaa palkka- tai ansiotasoa. Henkilön maksetaan työansioden mukaan työeläkemaksuja, jos ansioita ei ole saa henkilö kansaneläkettä ja takuueläkettä. Eläkkeelle voi tällä hetkellä jäädä joustavasti 63 ikävuoden ja 68 ikävuoden välillä. Työeläkettä kertyy vuodessa 1,5-4,5 prosenttia ansioista, joka määräytyy työntekijän iästä. Eläkelaitoksen ja työeläkejärjestelmän rekistereissä ovat kertyneet tiedot työsuhteista ja yrittäjätoiminnasta, joten työpaikan vaihdot eivät kuormita työntekijää eläkemaksujen huolehtimisella. Mikäli henkilö on yrittäjä, on silloin otettava itselleen yrittäjän eläkevakuutus. (Työeläke 2015; Pesonen 2011, 151.)

Työnansioden mukaan kertyneen työeläkkeen lisäksi on kannattavaa aloittaa myös säästämään tai sijoittamaan itse eläkepäiville. Monesti nuorempina ajatellaan, että eläkepäiviin on sen verran vielä aikaa, ettei ole ajankohtaista vielä miettiä niitä. Tässä ei kuitenkaan pitäisi aikailla, vaan olisi hyvä olla kiinnostunut siitä, miten silloin tällöinkin säästöön saatu summa kertyy pitkällä aikavälillä merkittäväksi summaksi. (Pesonen 2011, 151.)

Lisäturvan kerryttämiseen eläkevuosiksi on eläkesäästämiseen olemassa vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissäästämissopimus (PS-sopimus). Yhteistä näille on, että säästäminen on pitkäaikaista ja sidottua säästämistä eläkepäiviä varten, näin niillä on tarkoitus täydentää lakimääräistä eläketurvaa. Veroedutkin tuotteissa ovat samat, toisistaan ne eroavat siinä, että PS-sopimukset ovat pankkien tarjoama tuote, kun taas vapaaehtoiset eläkevakuutukset ovat henkivakuutusyhtiöiden tuotteita. PS-sopimus antaa säästäjälle enemmän sananvaltaa sijoituskohteiden määrittelyyn, kuin mitä henkivakuutuksen tarjoaman vapaaehtoisen

eläkevakuutuksen kautta, jossa yleensä on mahdollista itsenäisesti sijoittaa rahastoihin. (Pesonen 2011, 152; Työeläke 2015.)

Solmittaessa vapaaehtoista eläkevakuutusta on huomioitava se, että säästövarat ovat sidottuina pääsääntöisesti eläkeikään asti, tähän poikkeuksen voi tehdä avioero, puolison kuolema tai pitkäaikainen työttömyys. Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa on valittavissa sijoitussidonnainen ja laskuperustekorkoinen vakuutus-säästö. Sijoitussidonnaisessa valitaan itse sijoituskohteet erilaisista rahastoista, näin tuotto määräytyy sijoituskohteen arvon kehityksen mukaan. Vakuutusnottajalla on tällöin kannettavanaan vastuu sijoituksen arvon kehityksestä. Laskuperustekorkoisessa vakuutusyhtiö sijoittaa maksetut varat, ja asiakkaan saama tuotto on sovitun peruskoron ja asiakashyvityksen summa. Korko voi olla kiinteä tai sidottu johonkin korkotekijään. Asiakashyvityksen suuruuden määrittää vuosittain henkivakuutusyhtiön hallitus, ja tähän suuruuteen vaikuttaa vakuutusyhtiön vakavaraisuus, sijoitustoiminnan tulos, yleinen korkotaso ja peruskoron määrä. (Pesonen 2011, 154; Eläkesäästäminen 2014.)

Eläkesäästämisessä on muihin säästömuotoihin verrattuna poikkeuksellinen riskielementti, joka on vakuutustoiminnoissa yleinen. Mikäli eläkevakuutusnottaja ei ole elossa vakuutuksen erääntymisen aikaan, jää maksettu säästö eläkevakuutukseen, joka jakaa säästöt toisten säästäjien kesken. Eläkevakuutus sisältää yleensä kuitenkin henkivakuutuksen, jolla kuolemantapauksen sattuessa maksetaan säästön suuruinen korvaus. (Eläkesäästäminen 2014.)

PS-sopimuksessa säästäjä tallettaa rahaa PS-tilille, jonka kautta rahat sijoitetaan eri kohteisiin, kuten tilitalletuksiin, osakkeisiin ja rahastoihin. PS-säästäminen on yhtä lailla verotuettu, kuin vapaaehtoinen eläkevakuutus. Maksut voi vähentää verotuksessa 5 000 euroon saakka vuodessa, josta saa verovähennyksenä 1500-1650 euroa. Sama sopimus on myös vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa. Molemmissa säästömuodoissa nostettaessa säästöjä ja tuottoja, ne verotetaan pääomatulona. PS-sopimuksessa on myös hyvä huomioida se, että sieltä saa varoja takaisin päin vasta, kun tuloverolain mukainen eläkeikä on täynnä. Varat ovat sidottuina sopimuksen mukaisesti pitkänkin aikaa. Sijoituksen arvot myös voivat vaihdella, joten sijoittamisen riskit on oltava tiedossa solmittaessa PS-sopimusta.

Ei ole myöskään varmaa miten vero- ja muu lainsäädäntö muuttuu tulevaisuudessa, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi PS-Sopimukseen. (Eläkesäästäminen 2014.)

3.6 Johdannaiset

Johdannaissopimuksia ovat muun muassa optiot, futuurit, termiinit ja swap-sopimukset. Johdannaissopimuksilla on mahdollista käydä kauppaa kaikissa rahoituskeskuksissa ympäri maapalloa. Johdannaissopimukset ovat suosiossa riskienhallinnassa, koska niiden avulla on tehokasta hallita varsinaisilla kohde-etuusmarkkinoilla olevaa riskiä, kuten osakemarkkinoiden riskiä. (Knüpfer & Puttonen 2014, 224.)

Johdannaismarkkinoiden hinnat muodostuvat jonkin toisen markkinan hinnoista, ollen siis niiden johdannaisia. Johdannaissopimuksilla kauppaa voi käydä esimerkiksi osakkeisiin, korkoihin tai valuuttoihin perustuvissa kohde-etuuksista. Nykyään myös raaka-ainejohdannaiset ovat suuressa suosiossa kaupan kohteena. Johdannaissilla on oma pörssi, jossa niillä käydään kauppaa. Johdannaisspörsien lisäksi on mahdollista käydä kauppaa pankkien ja pankkiiriliikkeiden välisillä markkinoilla. Kaupat johdannaisspörsseissä tehdään johdannaissopimuksilla, joiden ehdot ovat tarkasti etukäteen vakioitu. Pankkien ja pankkiiriliikkeiden välisellä OTC-markkinoilla sopimuksien ei tarvitse olla niin tarkasti vakioituja, vaan ne voidaan tehdä todella joustavin ehdoin. (Knüpfer & Puttonen 2014, 224.)

Termiinillä tarkoitetaan sopimusta, jolla sovitaan myöhemmin tapahtuvasta hyödykkeen ostosta tai myynnistä. Valuuttakaupassa terminointia hyödynnetään esimerkiksi silloin, kun markkinahintainen tuleva valuuttapohjainen suoritus vaihdetaan tuleviksi euroiksi. Termiinisopimuksella käydyssä kaupassa riski poistuu ja tilalle ilmestyy varma tuleva suoritus. Osakekaupassa termiinisopimuksen etuna on molemmille kaupan osapuolille, myyjälle ja ostajalle se, että heidän sopiessaan osakekaupan hinnan etukäteen, riski osakkeen hinnan heilahteluun tämän päivän ja termiinin toteutuspäivän välillä poistuu. Termiinisopimus sitoo sekä ostajaa että

myyjää. Solmittaessa termiinisopimusta, ei tarvitse tehdä erillistä rahasuoritusta, preemiota. (Knüpfer & Puttonen 2014, 224.)

Termiinisopimuksilla tehdyt kaupat tehdään yleensä pankkien ja pankkiiriliikkeiden kanssa. Ehdot termiinisopimuksissa ovat yleensä vakioimattomat, joten se antaa mahdollisuuden asiakkaalle sopia lähes mistä tahansa kohde-etuudesta ja sopimuksen voimassaoloajasta pankin kanssa. (Knüpfer & Puttonen 2014, 224-225.)

Futuuri on samankaltainen sopimus, kuin mitä termiini on. Toisistaan sopimukset eroavat lähinnä vakioinnin suhteen, sillä toisin kuin termiinit, ovat futuurit yleensä vakioituja. Futuureilla käydään kauppaa arvopaperipörssissä. Futuurisopimuksessa vakioituja ehtoja ovat sopimusmäärät, eli montako osaketta yhdellä futuurilla saa ostaa, kohde-etuudet eli mihin tuotteisiin futuureilla käydään kauppaa, päättymispäivät ja sopimuksen toteutus. (Knüpfer & Puttonen 2014, 225.)

Futuuri voidaan toteuttaa joko nettoarvon tilityksenä tai toimittamalla itse kohde-etuus. Futuurin ostajan valitessa nettoarvona tilityksen, niin hän ei päättymispäivänä osta varsinaista kohde-etuutta, vaan hänelle lasketaan erotus kohde-etuuden päättymispäivän arvon ja futuurin hinnan välille, tätä kutsutaan position nettoarvoksi. Erotuksen ollessa positiivinen saa ostaja erotuksen ja erotuksen ollessa negatiivinen saa myyjä erotuksen. (Knüpfer & Puttonen 2014, 224.)

Optiot ovat sopimuksia, joilla annetaan option ostajalle oikeus joko ostaa tai myydä sovitusta lunastushinnasta ennalta sovittu määrä osakkeita tai muita hyödykkeitä joihin optio perustuu. Näiden luovutus voidaan sopia tapahtuvan määrättynä päivänä tulevaisuudessa tai sovitun ajanjakson kuluessa. Tästä oikeudesta option ostaja maksaa vastikkeen (preemion). Mitä tahansa hyödykettä, jonka hinta vaihtelee ajan saatossa, voidaan käyttää optiosopimuksen perustana. Option vakioinnissa määritetään tarkasti option kohteena oleva hyödyke, voimassaoloaika ja lunastushinta. Option hinta muodostuu taas kysynnän ja tarjonnan suhteessa. (Verohallinto 2013.)

Optioita on olemassa sekä osto- että myyntioptiona. Osto-option haltija on saanut oikeuden ostaa kohde-etuuden hyödyke, kun taas myyntioption haltijalle on annettu oikeus myydä vastaava hyödyke. Option haltijan on hyvä ottaa huomioon, että halutessaan hänellä on oikeus jättää optio käyttämättä. Option asettajalla on

taas velvollisuus myydä tai ostaa hyödyke, haltijan näin halutessa. Optio muuttuu arvottomaksi voimassaolon jälkeen. Kuka tahansa sijoittaja voi ryhtyä option asettajaksi, jos on esimerkiksi osakekurssien kehityksestä toiset ajatukset kuin mitä osto-option ostajalla. (Knüpfer & Puttonen 2014, 225.)

Toteutuessaan optio lunastetaan, jolloin esimerkiksi osakeoptiossa, optionhaltijalla on oikeus lunastaa sopimuksen kohteena olevat osakkeet sovittuun hintaan. Ostotilanteessa voittoa syntyy silloin, kun kohteen markkina-arvo on korkeampi kuin mitä hankinta-arvo. Tappiota taas tulee asettaman preemion verran silloin, kun option lunastushinta on korkeampi kuin markkina-arvo, tällöin optio raukeaa. Option voi myös tilittää suoraan nettoarvona, jolloin esimerkiksi indeksoptio toteutuu automaattisesti nettoarvon tilityksenä eräpäivänä, saadaan päättymisindeksiä verrattua lunastushintaan. (Verohallinto 2013.)

3.7 Kiinteistöt

Kiinteistöihin sijoittaminen on usein mielenkiintoinen vaihtoehto sijoituksia mietittäessä. Houkuttelevuutta kiinteistösijoituksiin luo sen hyvät ominaisuudet: vuokrista tuleva vakaa kassavirta, kohteen mahdollinen arvonnousu, kohteen kehityspotentiaali, hajautushyöty ja inflaatio suoja. Omalla aktiivisella ja asiantuntevalla toiminnalla voi vaikuttaa merkittävästi kiinteistöjen arvonkehitykseen. Korkeampia vuokratuottoja saa pääsääntöisesti sijoittamalla toimitiloihin, kuin mitä asuntoihin sijoittamalla. (Fennia 2015; RAKLI 2015; SRV 2015.)

Kiinteistösijoituksissa on hyvä huomioida myös heikkoukset, jotka rajaavat kiinteistösijoitukset piensijoittajalta usein pois. Kiinteistösijoitukset eivät ole helposti rahaksi muutettavia, ollen epälikvidejä. Kiinteistöillä yksikkökoko on suuri. Myös kiinteistöjen hallinnointi vaatii työtä, eikä salkun hajauttaminenkaan ole ongelmantonta. Kiinteistösijoituksissa on hidas allokaatio, ja kiinteistösijoitusten vertailuvuus ja mitattavuus ovat vaikeita. (RAKLI 2015.)

Kiinteistöihin sijoittaminen on perinteisimmillään kiinteistöjen tai kiinteistö- tai asunto-osakkeiden omistamista. Tätä kutsutaan suoraksi kiinteistösijoitukseksi.

Tuottoa syntyy kohteen omistusaikana kertyvistä vuokratuloista, ja kohteen myynnissä realisoituvasta arvonmuutoksesta. Kiinteistöihin voi sijoittaa myös epäsuorasti sijoittamalla erilaisiin kiinteistösijoitusrahastoihin ja –yhtiöihin. Kiinteistösijoitusrahaston etuna on muun muassa sen helppo hallinnointi, salkun hajautus onnistuu pienellä pääomalla ja hyvä likviditeetti verrattuna suoriin kiinteistösijoituksiin. (Fennia 2015; RAKLI 2015.)

3.8 Metsä

Metsäsijoitukset ovat olleet suosittuja, ja ne ovat myös lisänneet suosiotaan viime aikoina. Metsään sijoittamisen suosio perustuu metsäsijoituksen vakauteen ja turvallisuuteen. Vuosien varrella metsän ja puun hintakehitys on ollut tasaisesti nouseva. Metsäsijoitus tarjoaa myös ostajalle käsin kosketeltavat sijoituskohteet maan ja puut. Omistaja voi nauttia metsän tarjoamista palveluista monin eri tavoin, kun saa omaa marjastus- ja metsästysmaata, mahdollisesti rakentamattoman järvitontin, sekä metsänhoito mahdollisuuden. Metsänomistamisen katsotaankin tuovan mielihyvää, metsänhoidon kehittäessä, niin henkistä että fyysistä hyvinvointia. (Metsä sijoituskohteena 2015; Raha kasvaa puissa 2015.)

Metsäsijoitukset nähdään eettisenä ja ekologisena sijoituksena, koska metsä on merkittävä luonnonvara, jolla on vaikutusta maapallon elämään. Metsäsijoittajaa voi kiehtoa se, että metsä hillitsee ilmastonmuutosta sitomalla hiilidioksidipäästöjä fotosynteesissä ja metsän puusto kasvaa auringonvalosta saadulla energialla. Metsästä saadut tuotteet ovat kierrätettäviä ja uusiutuvia. Omalla konkreettisella metsäsijoituksella pääsee huolehtimaan luonnosta ja sen kiertokulusta. (Raha kasvaa puissa 2015.)

Metsäsijoituksissa on varattava aikaa, koska tuottosykli metsissä on 10-20 vuotta. Parhaan tuotto-odotuksen tarjoaa harvennushakattu ja hyvin hoidettu nuori metsä, jolloin metsän arvonkasvua on odotettavissa nopeastikin. Suunnitelmallinen metsänhoito onkin avainasemassa metsän arvoa määriteltäessä. Metsäsijoituksessa on suositeltavaa perehtyä tarkasti kohteeseen ja hankkia tietoa markkinoista ennen ostoa. (Metsä sijoituskohteena 2015; Raha kasvaa puissa 2015.)

Metsän tuotto vaihtelee vuosittain melko vähän, tämä vakaus tuo turvallisuutta metsäsijoitukseen. Metsäsijoitus sopii sen vuoksi sijoittajalle, joka ei halua paljon riskiä sijoitetulle pääomalleen odottaessaan mahdollisimman nopeaa ja korkeaa tuottoa. Metsäsijoituksissa riskit liittyvät puun hinnan vaihteluun, metsätuhoihin ja rajoitteisiin metsän taloudellisessa käytössä. Vakuutuksella voi varautua metsätuhoihin. (Metsä sijoituskohteena 2015; Raha kasvaa puissa 2015.)

3.9 Korkosijoitusten, osakesijoitusten ja rahastosijoittamisen kootut edut ja ongelmat

Tähän, sijoitusmuotojen esittelyjen loppuun, on koottu tiivistetysti kolmen yleisimmän sijoitusmuodon edut ja ongelmat. Kuvassa 1 korkosijoitusten plussat ja miinukset, kuvassa 2 osakesijoitusten plussat ja miinukset, ja kuvassa 3 rahastosijoittamisen edut ja kustannukset ja ongelmat. Näiden tiivistysten perusteella ja oman sijoitustoiminnan tuntemuksen avulla, voisi selvittää sopivan sijoitusmuodon eri tilanteissa, tai hyödyntää kaikkia oikeaoppiseen hajauttamiseen.

<p>Korkosijoitusten plussat</p> <ul style="list-style-type: none"> + sijoittaja voi valita tuotto-riskitason, lyhyissä koroissa matala riski, yrityslainoissa korkea riski, mutta yleensä osakkeita matalampi riskitaso + talletukset ja tilit ovat turvallisia tuotteita talletussuojaan asti + sijoittaja voi hyötyä kehittyvien maiden talouskasvusta sijoittamalla kehittyvien maiden korkorahastoihin + mahdollisuus sijoittaa valuuttoihin korkotuotteiden kautta + sijoittaja oppii sijoittamisesta ja taloudesta seuratessaan korkoja + kuponkikorot tuovat tulovirtaa + kansainvälinen hajautus helppo toteuttaa rahastoilla
<p>Korkosijoitusten miinukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - alhainen riski merkitsee alhaista tuottoa - sijoituksesta voi olla vaikea päästä eroon kesken juoksuajan - korkotason nousu voi yllättää, sillä tällöin pitkän koron rahaston arvo laskee

Kuva 1. Korkosijoitusten plussat ja miinukset. (Pesonen 2011, 93.)

<p>Osakesijoitusten plussat</p> <ul style="list-style-type: none"> + korkea tuotto-odotus + antaa suojaa inflaatiota vastaan + salkkua helppo kasvattaa ja muokata pörssissä + tehokas hajautus onnistuu kymmenellä osakkeella + tiedät, mitä omistat + voit osallistua omistajana yhtiökokouksiin + voit muokata salkkua, milloin haluat + osakkeet voi myydä nopeasti, jos rahan tarve yllättää + sijoittaja oppii sijoittamisesta ja taloudesta seuratessaan pörssi-yhtiöitä + osingot tuovat tulovirtaa keväisin + kansainvälinen hajautus helppo toteuttaa
<p>Osakesijoitusten miinukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - yksittäisen osakkeen riski korkea - riskin tehokkaaseen hajauttamiseen tarvitaan vähintään 10 000 euron salkku, jotta salkun hankkimis- ja säilytyskustannukset pysyvät aisoissa - huono sijoitusvuosi koettelee hermoja - seuraaminen vaatii aikaa ja kokemusta - vaatii sitoutumista pitkäksi ajaksi - voit muokata salkkua, milloin haluat (kyllä, tämä on homman sekä hyvä että huono puoli)

Kuva 2. Osakesijoitusten plussat ja miinukset. (Pesonen 2011, 112.)

<p>Rahastosijoittamisen edut</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riskin hajautus. 2. Hyvä rahaksimuutettavuus eli likviditeetti. 3. Asiantuntemus. 4. Säästöt kaupankäyntikustannuksissa. 5. Helppohoitoisuus. 6. Verottomuus. Rahasto-osuuden omistaja maksaa vero sijoitukselleen kertyneestä arvonnoususta siinä vaiheessa, kun rahasto-osuus lunastetaan tai kun mahdollinen tuotto-osuus maksetaan. 7. Valvonta.
<p>Rahastosijoittamisen kustannukset ja ongelmat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erilliset kustannukset. Rahastosijoittamiseen liittyy kustannuksia, kuten merkintä- ja lunastuspalkkio, hallinnointipalkkio ja säilytysyhteisön palkkio. 2. Yhdistelmärahaston varojen allokointi. 3. Kaupankäyntikustannukset.

Kuva 3. Rahastosijoittamisen edut ja kustannukset ja ongelmat. (Puttonen & Repo 2011, 36-37.)

4 TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Sijoitustuotteiden oston ja myymisen tulisi olla helppoa ja nopeaa, jotta markkinat pyörivät jouhevasti kysynnän ja tarjonnan mukaan, unohtamatta kauppapaikan luotettavuutta. Sijoittajat monesti tavoittelevat parhainta mahdollisinta tuottoa sijoittamalleen pääomalleen, sen vuoksi on hyvä selvittää myös verotusta, kuinka paljon mistäkin voitosta menee valtiolle verorahaa. Tässä kappaleessa käsitellään pörssiin toimintaa, pörssikurssien tulkittamista ja sijoitusten verotusta.

4.1 Osto ja myyntipaikka

Pörssi on paikka missä rahoitusvälineillä käydään kauppaa, yleisimpiä ovat yritysten osakkeet, joita ostetaan ja myydään. Pörssi on ostajien ja myyjien kohtaamispaikka, tarjoten kummankin kannalta edullisia kauppvoja. Pörssin tehtäviin kuuluu myös ylläpitää tarjouskirjaa, täsmäyttää tarjoukset, sekä kertoa toteutuneet kaupat. Maailmassa on monia pörssitoimialan yrityksiä. Suurin on yhdysvaltalainen NasdaqOMX-yhtiö, johon myös Helsingin pörssi kuuluu. (Finanssivalvonta 2014; Sijoittaminen – opas utelialeille 2014, 17.)

Arvopaperivälittäjiä ovat sijoituspalveluyritykset, sijoituspalveluja tarjoavat luottolaitokset ja rahastoyhtiöt. Näille pörssi on myöntänyt luvan toimia kaupankäyntiosapuolena. Välittäjänoikeuksia on mahdollista hakea pörssiltä myös henkilö, joka täyttää vaatimukset niin lain, kuin pörssin sääntöjen osalta. Pörssissä tehtävien kauppvojen tarkoituksena on taata, että arvopaperien ja hyödykkeiden ostaminen ja myyminen on helppoa, alhaisilla kaupankäyntikustannuksilla ja oikein muodostuneilla hinnoilla. (Finanssivalvonta 2014; Pesonen 2011, 17.)

Pörssillä on oikeus tarjota monenkeskistä kaupankäyntiä, ja se voi tarjota myös tietopalveluja liittyen arvopaperien vaihdantaan ja säilytykseen. Pörssillä on lisäksi mahdollisuus harjoittaa arvopaperi- ja rahoitusmarkkinoiden kehittämiseen liittyviä toimintoja, kuten koulutus- ja tiedotuspalveluita, tai muuta toimintaa läheisesti näi-

hin liittyen. Riippuen siitä miten on säädetty, niin pörssi voi toimia myös selvitys-
osapuolena, harjoittaa selvitysyhteisön toimintaa, sekä toimia myös tilihoitajana.
(Finanssivalvonta 2014.)

Pörssitoimintaa harjoittaakseen tulee pörssin laatia säännöt, jossa määrätään
mm. kaupankäynnin toteuttamisesta, rahoitusvälineen ottamisesta kaupankäyn-
ninkohteeksi sekä asetettavista vaatimuksista arvopaperien liikkeelle laskijoille ja
kaupankäyntiosapuolille. (Finanssivalvonta 2014.)

Pörssitoimintaa harjoittaakseen on suomalaisen osakeyhtiön, jolla on pääkonttori
Suomessa haettava toimilupa Valtiovarainministeriöltä. Toiminnan tulee täyttää
laissa säädetyt vaatimukset, jotta toimilupa myönnetään. Pörssillä pitää olla riittä-
vät taloudelliset toimintaedellytykset sen laajuuteen ja laatuun nähden, ja myös
toiminnan tulee olla luotettavalla tavalla hoidettu. Pörssin tulee varmistaa kaikissa
tilanteissa toimintaansa liittyvä riskien hallinta, sisäisen valvonnan toimivuus ja toi-
minnan jatkuvuus. Finanssivalvonta antaa lausunnon vielä Valtionvarainministeri-
ölle ennen toimiluvan myöntämistä. (Finanssivalvonta 2014.)

Nykyään pörssissä tehtävät kaupat toteutuvat tietokonepalvelinsaleissa, joissa
vieretysten ovat pörssiyrityksen tietokoneet ja osakevälitysyhtiöiden palvelimet.
Nämä kaikki koneet on kytketty yhtä pitkällä kaapeilla ”pörssiin”. Tämä mahdollis-
taa kaikille toimijoille tasapuolisesti olla yhtä lähellä ”pörssiä”. Tasapuolisuus on
tärkeää siksi, koska jotkut sijoittajat käyvät erittäin nopeaa kauppaa, jonka tosin
käytännössä hoitavat tietokoneohjelmat keskenään. (Sijoittaminen – opas uteli-
aille 2014, 17.)

Pörssi on paikka, jossa yrityksellä on mahdollisuus kerätä sijoittajilta rahoitusta
toimintaansa varten listautumisannilla ja osakeantaneilla. Listautumisannissa yrityk-
sestä tulee ensikertaa julkisen kaupankäynnin kohde, tällöin monesti myös vanhat
omistajat myyvät omistuksiaan. Osakeantien avulla yrityksellä on mahdollista ha-
kea lisäpääomaa rahoittaakseen toimintaansa. (Pesonen 2011, 95.)

Hyvin toimivilla rahoitusmarkkinoilla on mahdollista hankkia pääomaa, sijoittaa
pääomia, sekä riskin ottamisen lisäksi myös siirtää sitä. Riskin siirtäminen tehdään
johdannaisten avulla. Tämä mahdollistaa esimerkiksi maanviljelyssä sen, että sato

voidaan myydä etukäteen siihen erikoistuneessa pörssissä ja näin saadaan etukäteen tietää tulevan sadon hinta. (Pesonen 2011, 17.)

Markkinoilla voidaan sanoa olevan syvyyttä silloin, kun niiltä voidaan ostaa ja myydä järkevästi. Jos taas tarjontaa ei ole riittävästi, ovat markkinat silloin ohuet. Tällöin yksi toimeksianto voi tuoda merkittävän kurssimuutoksen. Pörssiosakkeissa hinnat joustavat, tämä saa myyjät valppaiksi, kun osakkeesta maksetaan äkillisesti korkeampaa hintaa. Erityisen paljon vaihdetulla osakkeella on korkea likviditeetti. Tällöin sitä on paljon markkinoilla ja sille on myös ostajia. Eksoottisimpien osakkeiden osalta, joilla on siis matala likviditeetti, ei ole kannattavaa pitää niitä jokaisen pörssin valikoimissa, koska niille ei riitä kysyntää. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 17.)

Pörsseissä on paljon eri yhtiöitä, Helsingin Pörssissäkin pitkälti yli toista sataa. Pörssissä olevat yhtiöt voivat olla todella suuria, tai sitten todella pieniä. Erottaakseen ne helpommin toisistaan, ovat ne jaettu toimialoittain. Tämä mahdollistaa samankaltaisten yhtiöiden löytymisen lähekkäin. Helsingin Pörssissä yhtiöt on jaettu kymmeneen toimialaan, joita ovat: öljy ja kaasu, teollisuustuotteet - ja palvelut, terveydenhuolto, tietoliikennepalvelut, rahoitus, perusteollisuus, kulutustavarat, kulutuspalvelut, yleishyödylliset palvelut ja teknologia. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 17.)

Helsingin Pörssissä eniten yhtiöitä toimii teollisuustuotteet- ja palvelut –toimialalla. Öljy- ja kaasutoimialalla ainoastaan toimii Neste Oil, ja Fortum on taas puolestaan ainut toimija yleishyödyllisten palveluiden toimialalla. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 17.)

Pörssissä toimivat yhtiöt ovat myös jaoteltu koon mukaan, yhtiön markkina-arvona, joka saadaan kertomalla osakekurssi osakkeiden lukumäärällä. Suurten yhtiöiden, large cap –luokkaan kuuluvat vähintään miljardin markkina-arvon omaavat yhtiöt. Yhtiöt, joilla markkina-arvo on alle 150 miljoonaa, kuuluvat small cap –luokkaan, pieniin yhtiöihin. Näiden keskellä ovat keskisuuret yhtiöt, mid cap –luokassa. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 18.)

4.2 Taloustietojen seuraaminen

Pörssiasioiden seuraamiseen on monia eri kanavia, suurimmat ovat tiedotusvälineet ja internet. Nykyisten verkkopalvelujen etuna on se, että ne tarjoavat kurssitietoa jopa kaupanteon aikanakin. Pörssitietoa pystyy hankkimaan esimerkiksi sijoitusoppaista, joita etenkin internetissä on paljon, kuten sijoitusblogit. (Osakeopas 2015, 28.)

Indeksit ovat kehitetty osakkeiden hintojen yleisen kehityksen, eli kurssikehityksen seuraamista varten. Osinkotuoton vaikutuksesta indeksiin on olemassa molempia vaihtoehtoja tarjoavia indeksejä. Hintaindeksissä tätä ei oteta huomioon, kun taas tuottoindeksissä otetaan. Yhtiön markkina-arvo toimii painoarvona laskettaessa yleisindeksiä. On olemassa myös painorajoitettuja indeksejä, joissa yhden yhtiön paino ei pysty ylittämään säädettyä osuutta. Mikäli näin käy, ylitystilanteessa ylimenevä osa jaetaan indeksin muille yhtiöille niiden painoarvojen mukaan. (Osakeopas 2015, 28.)

Informaation lähteenä kansalliset pörssit ovat tärkeitä, koska ne kertovat yritysten taloudellisen tilanteen kehityksen. Pörssikurssit voidaan nähdä talouselämän kuukemittareina. Erilaiset indeksit pyrkivät kuvaamaan osakkeiden yleistä kurssikehitystä, koska eri yritysten osakkeet nousevat ja laskevat eri aikaan. Indekseillä on numero, joka kertoo kuinka monen yrityksen kehitystä indeksi seuraa. Yleisindexien lisäksi on olemassa muun muassa toimialaindeksejä ja yrityskokoindeksejä. (Knüpfer & Puttonen 2014, 60-61.)

Yrityksen markkina-arvon perusteella määräytyy yrityksen paino indeksissä. Osakeindeksit ovatkin normaalisti markkina-arvopainotteisia, joka saadaan kertomalla osakkeiden lukumäärä osakkeen hinnalla. Pörssiin listautuneena on sekä pienempiä että suurempia yrityksiä, joten on hyvä ottaa huomioon indeksin muutoksia seurattaessa se, että muutokset perustuvat pitkälti suurten yhtiöiden hintojen muutoksiin. (Knüpfer & Puttonen 2014, 61.)

Kurssitietoja lukiessa esimerkiksi sanomalehdistä näkee sen, että pörssilistalla olevat yhtiöt on jaettu niiden markkina-arvon perusteella kolmeen eri ryhmään: suuret yhtiöt (large cap), keskisuuret yhtiöt (mid cap) ja pienet yhtiöt (small cap).

Ryhmiin sisällä yhtiöt on luokiteltu lisäksi toimialan perusteella. Pörssilistaa lu-
kiessa on huomio hyvä kiinnittää noteerauksiin, arvopapereiden hintoihin, eli kurs-
seihin, jotka ovat noteerattu kunkin maan paikallisessa valuutassa. (Osakeopas
2015, 28.)

Pörssiyhtiöillä on säännöllinen tiedonantovelvollisuus. Tämä käsittää sen, että
osakkeen laskijan on tiedotettava säännöllisesti taloudellisesta asemasta ja tulok-
sesta. Näihin tiedotuksiin kuuluvat: osavuosikatsaukset, tilipäätöstiedotteet, tilin-
päätökset, sekä toimintakertomukset. Säännöllisen tiedonantovelvollisuuden li-
säksi pörssiyhtiöllä on jatkuva tiedonantovelvollisuus, joka merkitsee sitä, että
pörssiyhtiön tulee julkistaa viipymättä tiedot, jotka yhtiön omasta mielestä voivat
ratkaisevasti vaikuttaa yhtiön arvopaperin arvoon. Nämä tiedot tulee julkistaa heti,
kun toimitusjohtaja tai yksikin hallituksen jäsen saa ne tietoonsa. Tämän tarkoituk-
sena on se, että sijoittajia kohdellaan yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti, tarjoten
samanaikaisen mahdollisuuden saada tietoa. Pörssiyhtiön on laadittava esite las-
kiessaan liikkeelle arvopapereita. Tässä esitteessä esitellään yhtiötä sijoituskoh-
teena. (Finanssivalvonta 2013; Osakeopas 2015, 28.)

4.3 Sijoittajan verotus

Verotus ja sen muutokset ovat suuresti seurattuna sijoittajapiireissä. Sijoittajat ha-
luavat toimia ennustettavassa ympäristössä, joten muutokset verotuksessa saa
jotkin sijoitustuotteet saamaan enemmän huomiota sijoituksissa. Monesti sijoituk-
sia ohjautuu verotukseltaan edulliseen kohteeseen. Huomioitavaa on se, että si-
joituspäätöksissä on tavoitteeksi asetettu saada tuottoa sijoituksesta, tähän tuot-
toon on otettava huomioon siitä vähennettävät verotuskulut, kuin myös muut sijoit-
tamiseen liittyvät kulut. Alhainen verotus ei kuitenkaan yksistään tulisi olla kriteeri
sijoituskohteen valinnassa, vaan tulisi huomioida kaikki sijoituksen kulut. (Vero-
opas 2015, 3.)

Sijoituksista maksetaan veroa silloin, kun ne myydään voitolla. Tällöin voitosta me-
nee määritelty osuus valtiolle. Pienet, enintään 1 000 euron vuotuiset, myyntivoitot
ovat verovapaita. Verottaja kutsuu myyntivoittoa luovutusvoitoksi. Myyntivoitto

saadaan vähentämällä sijoituskohteen ostamiseen käytetyistä kuluista sijoituskohteen myynnistä saadut rahasummat. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 31.)

Myyntivoiton laskemiseen on otettava huomioon myös kaupankäyntipalkkiot, joita monet pankit ja pankkiiriliikkeet veloittavat sijoitustoiminnasta. Verotuksellisesti puhutaan tällöin hankintahinnasta, joka tarkoittaakin osakkeiden hankinnasta muodostuneita kuluja. Todellisen hankintahinnan lisäksi on mahdollista käyttää hankintahinta-olettamaa, esimerkiksi osakekurssin noustua todella paljon. Alle kymmenen vuotta omistetuissa arvopapereissa hankintahinta-olettama on 20 prosenttia myyntihinnasta, kun taas sitä vanhempien arvopapereiden kohdalla se on 40 prosenttia. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 31.)

Luovutustappio syntyy silloin, kun sijoituksen myy tappiolla. Verotuksessa on mahdollista vähentää tämä luovutustappio samana vuonna ja sitä seuraavina viitenä verovuotena saaduista luovutusvoitoista. (Sijoittaminen – opas uteliaille 2014, 31.)

Eri sijoituskohteilla on erilaiset verotuskäytännöt. Sijoitukset verotetaan pääomatuloina ja korkotulot lähdeverona. Toisistaan nämä eroavat vähennysoikeudessa. Lähdeveron ollessa lopullinen vero, siitä ei voi vähentää enää mitään, kun taas pääomaverosta on sallittua vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä syntyneet menot, sekä kaikki korkomenot, niiden ollessa vähennyskelpoisia. Vuoden 2015 osalta verotettavista pääomatuloista, niiden ollessa enintään 30 000 euroa maksetaan veroa 30 prosenttia. Tätä suuremmista pääomatuloista maksetaan veroa 33 prosenttia 30 000 euron ylittävältä osalta. Pörssiyhtiöiden maksamat osingot ovat 85 prosentin osalta verotettavia pääomatuloja. (Vero-opas 2015, 3.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoitustoimintaa. Tutkimuksessa kartoitetaan, kuinka paljon opiskelijoilla on kokemusta sijoitustoiminnasta ja kuinka kiinnostuneita he ovat siitä. Tutkimuksella haluttiin myös selvittää opiskelijoiden talouden seuraaminen, ja sijoituspäätöksiin vaikuttavat tekijät.

Kerättyjen tutkimustulosten perusteella tehdään päätelmät siitä, onko sijoitustoiminta tuttua ja kuinka paljon siihen on kiinnostusta opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimustulosten perusteella voi tehdä johtopäätöksen opiskelijoille sopivista sijoituskohteista. Tutkimustulokset kertovat myös sen, onko eri opiskelualojen ja sukupuolten välillä eroja sijoitustoiminnassa.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena, eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä oli digitaalinen kyselylomake (LIITE 1). Kysely suoritettiin lähettämällä opiskelijoille sähköpostiviesti, jossa oli linkki kyselyyn. Strukturoitu kyselylomake laadittiin Digium Enterprise – Questback –ohjelmalla. Kyselylomake sisälsi kolme taustamuuttujakysymystä ja yhdeksän kysymystä sijoitustoiminnasta. Kyselylomake laadittiin yksinkertaiseksi vastata, jotta myös henkilöiden, joilla ei välttämättä ole paljon kokemusta sijoittamisesta olisi helppo osallistua kyselyyn. Kyselylomake oli melko nopea käydä läpi, koska tavoitteena oli säilyttää vastaajien mielenkiinto kyselyyn koko vastausajan. Kvantitatiivinen tutkimus valittiin, koska kyselylomakkeen (LIITE 1) kysymykset ovat laskennallisia ja täsmällisiä. Kvantitatiivinen tutkimus sopii hyvin tähän opinnäytetyöhön, koska kartoituksen kohteena oli suuri ihmisjoukko, tässä tapauksessa Kajaanin ammattikorkeakoulun nuoria opiskelijoita.

Aineisto kerättiin sähköisellä kyselymenetelmällä viikkojen 42 ja 43 aikana syksyllä 2015 lähettämällä linkki kyselyyn sähköpostilla Kajaanin ammattikorkeakoulun

kaikkien koulusalujen ensimmäisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoille. Kyselyyn vastasi 98 opiskelijaa. Perusjoukkona tutkimuksessa olivat Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijat. Otokseksi valittiin 1. ja 3. vuosikurssi edustamaan koko ammattikorkeakoulun opiskelijoita, koska kaikkien ammattikorkeakoulun opiskelijoiden osallistuessa kyselyyn, olisi tutkimukseen käytettävä työ suuri. Otosta ei valittu satunnaisotannalla, vaan tietoisesti 1. ja 3. vuosikurssit.

Tutkimuksesta saatujen mittaustulosten toistettavuus on pyrittävä pitämään mahdollisena jatkotutkimuksissa. Reliaabelius – käsite tutkimuksessa tarkoittaakin mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen tulee antaa ei – sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Tutkimusta tulee myös arvioida siltä kantilta, mittaako tutkimusmenetelmä juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tällöin kyseessä on tutkimuksen arviointi, sen pätevydestä, validiuksesta. Kyselylomaketta täyttäessään vastaajan tulisi käsitellä kysymykset samoin, kuin mitä tutkija on ajellut. Mikäli näin ei ole käynyt, ja tutkija käsittelee saatuja tuloksia yhä oman ajattelumallin pohjalta, tulokset eivät ole tosia ja päteviä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Kysely toteutettiin viikkojen 42 ja 43 aikana syksyllä 2015. Tavoitteena oli saada vastauksia 100 kappaletta, tämä lisäisi tulosten luotettavuutta. Tavoitteesta jäätiin kahden vastauksen päähän - vastauksia saatiin 98 kappaletta. Tutkimustulokset tehtiin SPSS-ohjelmalla. Tutkimustulokset esitetään kyselylomakkeen mukaisessa järjestyksessä (LIITE 1) ja frekvenssit (LIITE 3) ovat myös kysytyssä järjestyksessä työnlopussa.

Saatuja tutkimustuloksia peilattiin kirjoitettuun teoriaan ja toiseen tutkimukseen, jonka Finanssialan Keskusliitto oli tehnyt aiheesta: Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat vuonna 2015.

Finanssialan Keskusliiton tutkimuksen säästäminen ja sijoittaminen kohdassa kerrotaan suomalaisten kiinnostuksen säästämiseen olevan vahvaa. Tutkimuksen mukaan vuonna 2015 suomalaisista 60 prosentilla oli sijoitettuna tai säästettynä varoja johonkin sijoituskohteeseen. Tämä luku on yhden prosenttiyksikön verran alempi vuoden 2014 tasoon. Hajauttaminen sijoituksissa ja säästöissä on hieman vähentymässä. Eniten säästäjien ja sijoittajien osuus on lisääntynyt kevään 2014

tasosta yli 55-vuotiaiden keskuudessa. Nuoremmissa ikäluokissa, alle 25-vuotiaat ja etenkin alle 18-vuotiaat, säästäjien ja sijoittajien osuus on vähentynyt. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 10.)

Sijoittamisen ja säästämisen tarkoituksena on varautua pahanpäivän varalle, sekä varallisuuden kasvattaminen. Tutkimuksessa käy ilmi suomalaisten turvallisuushakuisuus säästökohteissa. Ennätysalhaisesta korkotasosta huolimatta, tämänkin tutkimukseen mukaan suosituinta ovat talletukset erilaisille säästö- ja sijoitustileille, joihin säästää suomalaisista 38 prosenttia. Tässä on pudotusta yksi prosenttiyksikkö vuoden 2014 tasoon. Käyttötilille säästäminen on laskenut vuoden 2014 tutkimuksen tasosta neljä prosenttiyksikköä, ollen nyt 32 prosenttia. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 10.)

Rahastosijoittaminen tulee toisena pankkitalletuksien jälkeen, omaten 23 prosentin osuuden. Osakkeisiin sijoittaa 14 prosenttia vastanneista. Maa- ja metsäomaisuussijoituksia on 10 prosentilla vastaajista. Säästö- ja sijoitusvakuutuksien osuus on 7 prosenttia. 9 prosenttia vastaajista säästää vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen ja sijoitusasunnon omistaa 6 prosenttia vastaajista. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 10.)

Tutkimuksen mukaan tilisäästäminen on yleistä kaikissa ikäluokissa, se kuitenkin nousee yli 65-vuotiaiden joukossa selvästi. Myös rahastosäästäminen on yleistä kaikissa ikäluokissa, toisin kuin osakesäästäminen. Rahastosäästäminen yleistyy 25-vuoden jälkeen ja eniten heitä on yli 55-vuotiaiden keskuudessa. Osakesäästäjien osuus on tämän vuoden tutkimuksen perusteella laskenut kaikissa ikäluokissa. Osakesäästäminen on keskimääräistä suositumpaa vasta 65 vuotta täytäneillä. Vapaaehtoinen eläkesäästäminen yleistyy 35 ikävuoden jälkeen. Maa- ja metsäomaisuuteen sijoittaminen yleistyy taas vasta 45 ikävuoden jälkeen. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 10-11.)

Sukupuolten välillä on eroa osakesijoittamisessa, joka on suositumpaa miesten keskuudessa kuin naisten. Naiset taas säästävät hieman miehiä enemmän säästö- ja sijoitustileille ja säästö- ja sijoitusvakuutuksiin. Molemmilla sukupuolilla on kiinnostusta yhtä paljon rahastosäästämiseen ja vapaaehtoiseen eläkevakuutuksen. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 12.)

Tutkimukseen vastanneista 46 prosenttia ilmoittaa säästävänsä tai sijoittavansa varojaan seuraavien 12 kuukauden aikana. Tämä ja nykyisten säästäjien suuri osuus, kertoo suomalaisten uskosta säästämisen mahdollisuuteen. Kotitalouksilla on hyvä rahatilanne ja säästämisellä halutaan kasvattaa omaa taloudellista puskuria, mahdollisia epävarmoja taloudellisia aikoja varten. Tulevista säästö- ja sijoituskohteista suosituin vastaajien keskuudessa on säästö- ja sijoitustilit, 24 prosentin osuudella. Rahastosijoittaminen on toiseksi mieluisin sijoitusmuoto, 14 prosenttia vastaajista on vastannut näin. Kolmanneksi suosituin on käyttötilit, 12 prosentin osuudella. Osakesijoittamista kohtaan kiinnostusta on 7 prosentilla vastaajista. Ainoastaan 3 prosenttia on kiinnostunut vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 13.)

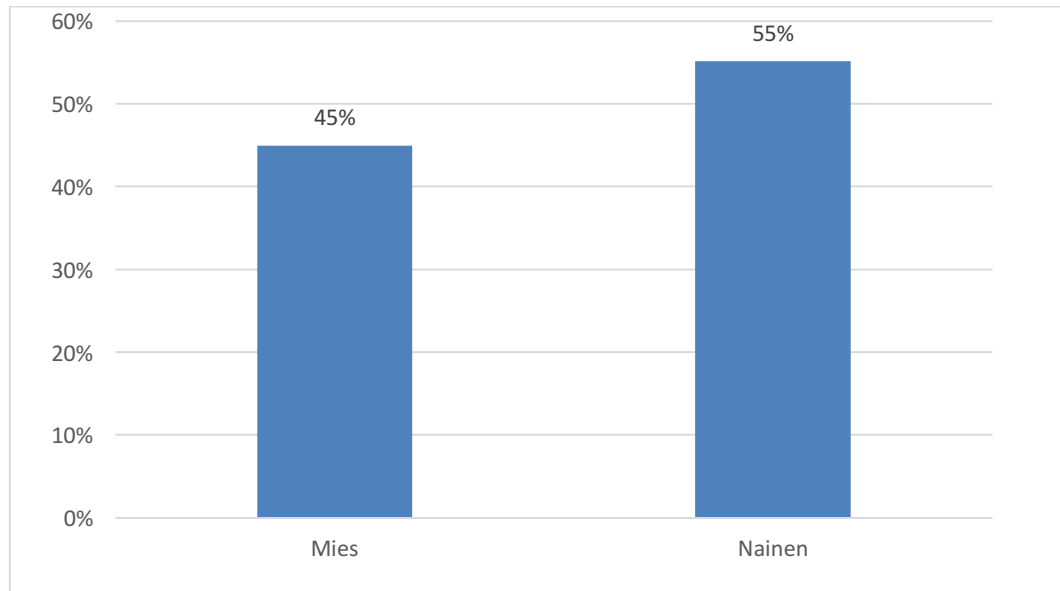
Tutkimuksessa on kysytty, heiltä joilla on nyt varoja säästö- tai sijoituskohteissa, tai aikeita sijoittajaa tai säästää seuraavien 12 kuukauden aikana, mihin tarkoitukseen aikovat käyttää säästöjä tai sijoituksia. Suurin osa vastaajista, 59 prosenttia, on ilmoittanut käyttävänsä vararahastoksi tai pahanpäivän varalle. 24 prosenttia säästää tai sijoittaa eläkepäiviä varten. Erilaisia kulutuksia varten 22 prosenttia. Omaa asuntoa varten säästää 20 prosenttia vastaajista. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 15.)

Samaisessa tutkimuksessa vastaajilta on kysytty kriteereitä säästö- ja sijoituskohteen valintaan. Tärkeimmäksi kriteeriksi vastaajat ovat nostaneet sijoituskohteen turvallisuuden, tämän jälkeen tulee riskittömyys ja kolmanneksi sijoituskohteen vaivattomuus. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, 15.)

5.2 Vastaajien taustatiedot

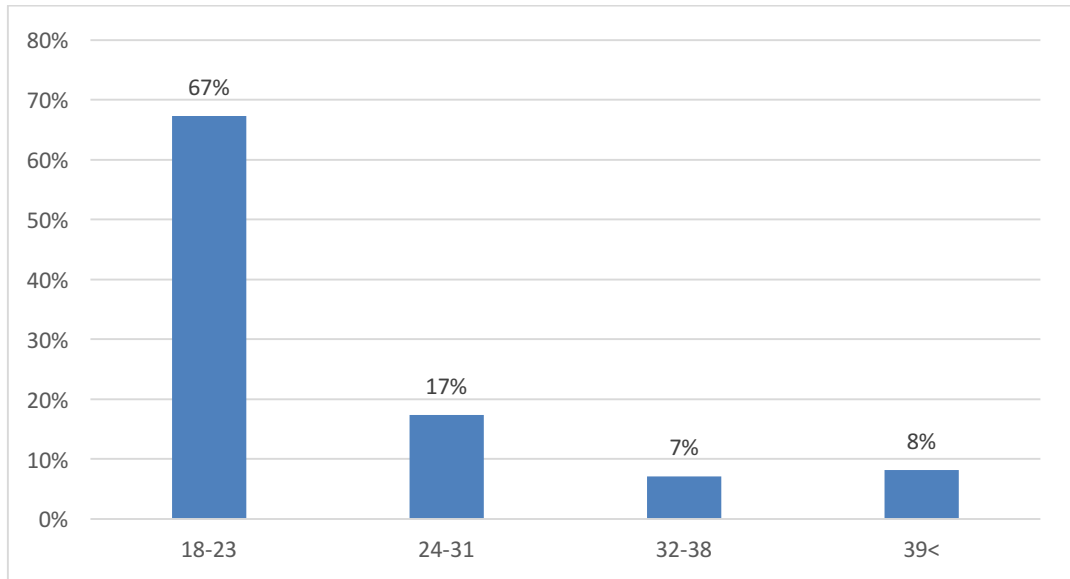
Kyselyn alussa vastaajien taustatiedoista kysyttiin sukupuoli, ikä ja nykyinen koulutusala. Taustatietoihin vastaaminen oli kyselyssä pakollista, jolloin kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat myös taustatietokysymyksiin.

Taustietokyselyn ensimmäisessä kohdassa vastaajalta kysyttiin sukupuoli. Valittavana vaihtoehtoina olivat mies ja nainen. Naisia oli enemmän vastaajina kuin miehiä. Kaikista vastanneista 55 % oli naisia. Kuvassa 4 esitetään vastaajien sukupuolten jakautuminen.

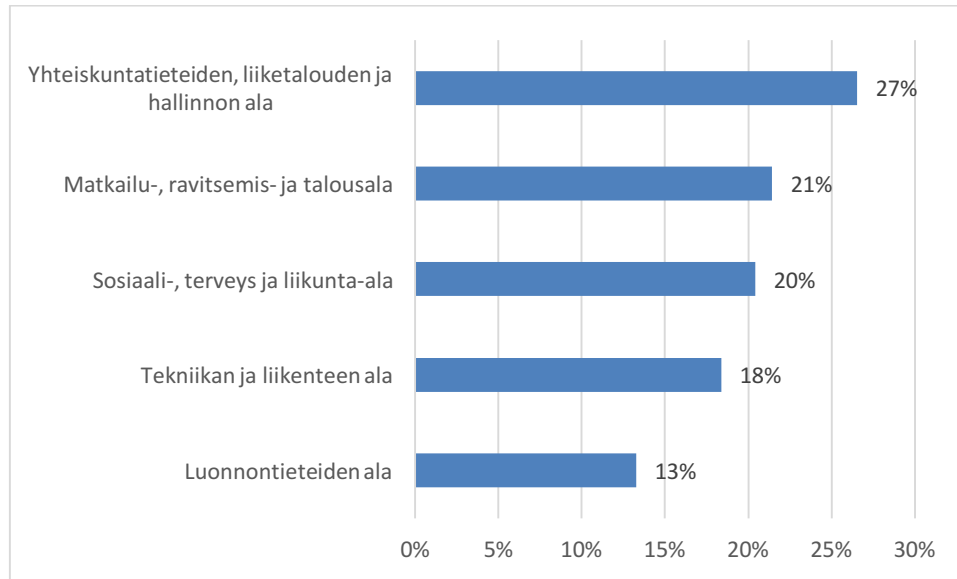
Kuva 4. Vastaajien sukupuolet (n=98)

Haastatteluun vastanneiden iät olivat 18–57 vuoden välillä, ja keski-ikä ollessa 24,7 vuotta. Vastaajista suurin osa oli 18-23-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa vastaajia oli 67 %. Toiseksi suurin ryhmä oli 17 % osuudella kaikista vastaajista 24-31-vuotiaat. 32-38-vuotiaiden ikäryhmästä vastaajia oli 7 % ja yli 39-vuotiaiden ikäryhmässä oli 8 % vastaajista. Kuvassa 5 vastaajien iät on esitetty ryhmittäin.

Kuva 5. Vastaajien ikä (n=98)

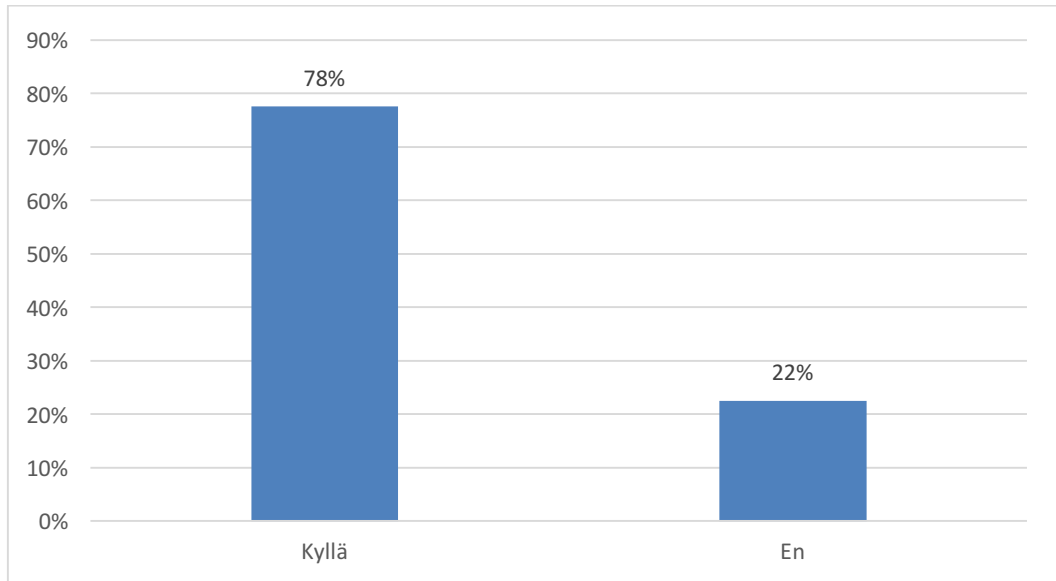
Kolmantena taustatietokysymyksenä oli vastaajan nykyinen koulutusala. Valittavana olivat kaikki Kajaanin ammattikorkeakoulun koulutusalat eli Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, Luonnontieteiden ala, Tekniikan ja liikenteen ala, Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala ja Matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Eniten vastaajia oli Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta, jolta 27 % vastaajista oli. Toisena vastaajien osuudessa tuli Matkailu-, ravitsemis- ja talousala, jolta oli 21 % vastaajista. Sosiaali-, terveys ja liikunta-alan opiskelijat, 20 % osuudella, olivat melko rinnakkain Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoin kanssa. Tekniikan ja liikenteen alalla opiskelevia oli vastaajista 18 % ja luonnontieteiden alalla 13 %. Kuvassa 6 esitetään vastaajien koulutusalojen jakaantuminen.

Kuva 6. Vastaajien koulutusalat (n=98)

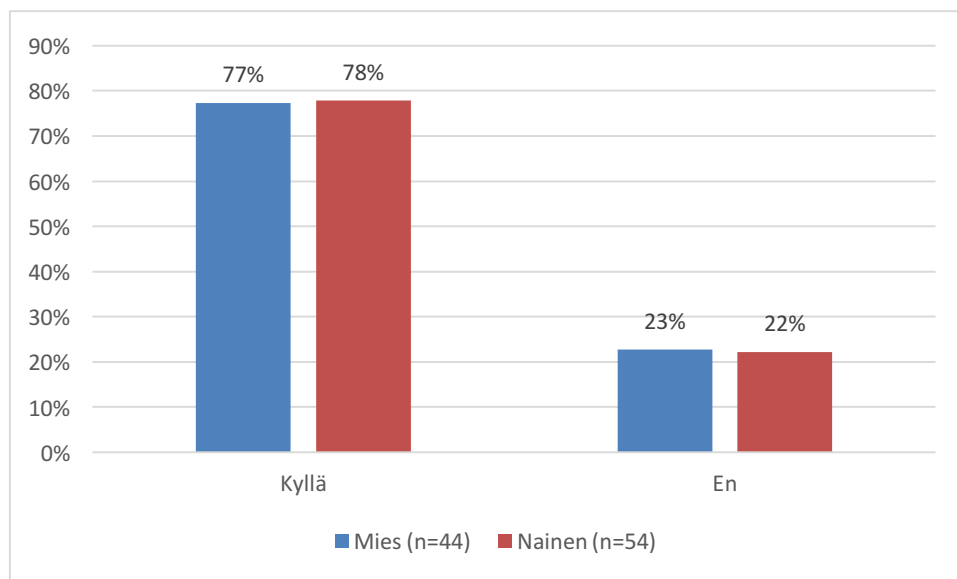
5.3 Sijoittaminen ja säästäminen tällä hetkellä

Vastaajilta kysyttiin tämän hetkistä säästämistä ja sijoittamista, johon pystyi vastaamaan joko kyllä tai ei. Säästämisen ja sijoittaminen selitettiin seuraavasti: Säästämällä tarkoitetaan rahan laittamista sivuun ilman sen kummempaa tuottotavoitetta. Sijoittamisessa on tavallisesti kyse sijoituskohteen ostosta, hallussapidosta ja myymisestä tarkoituksena tehdä voittoa. Suurin osa vastaajista, noin 78 %, säästi tai sijoitti. Kuvassa 7 on esitetty säästäjien ja sijoittajien prosenttimäärä vastaajista.

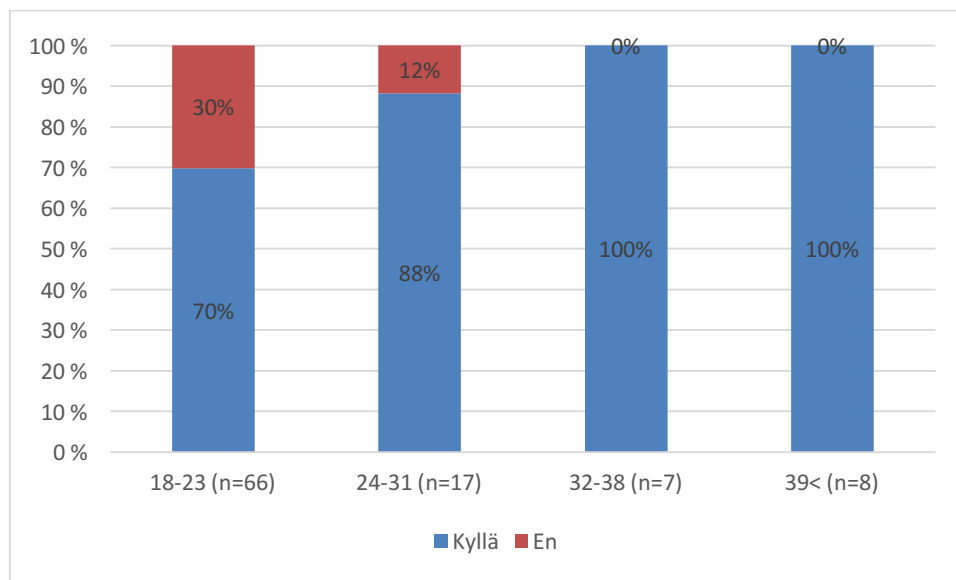
Kuva 7. Tämän hetkinen säästäminen ja sijoittaminen (n=98)

Sukupuolten välillä ei ollut eroa säästämisessä ja sijoittamisessa. Ristiintaulukoinnissa, Khiin neliön –testissä p-arvo on suuri, ollen 0,952, jolloin hylkäämisvirheetodennäköisyys on yli 95 prosenttia. Muuttujat ovat riippumattomia ja tulos koskee suoraan populaatiota, joten P-arvon mukaan miehet ja naiset eivät eroa tämän hetkessä säästämisestä ja sijoittamisesta toistensa suhteen. Kontingenssikerroin oli 0,006. Kuvassa 8 on nähtävissä sijoittamisen ja säästämisen prosenttimäärät sukupuolittain.

Kuva 8. Säästäminen ja sijoittaminen sukupuolittain

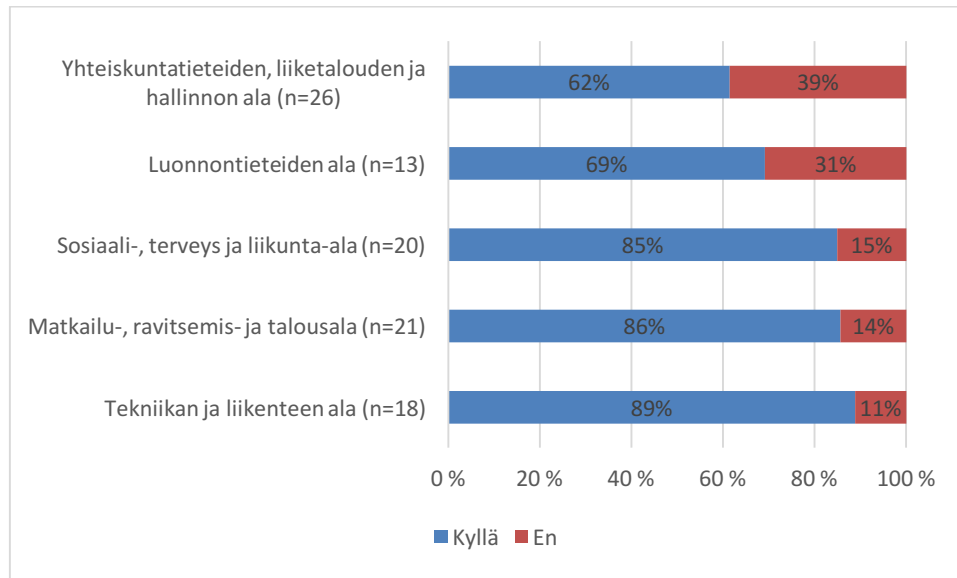
Ikäryhmittäin tuloksia tarkasteltaessa huomaa, että ikäryhmässä 18–23 säästämisen ja sijoittamisen osuus on hieman matalampi, 8 prosenttiyksikköä, kuin koko vastaajien keskuudessa. Säästämisen ja sijoittamisen 100 % osuus ikäryhmissä 32-88 ja 39< selittyneen siinä, että vastaajia näissä luokissa oli vähän, kaikista vastaajista 15 kappaletta. Vanhemmilla vastaajilla saattaa olla säästäminen ja sijoittaminen tutumpaa ja kokemusta siitä. Monesti vanhempana alkaa säästämään tulevia eläkepäiviä varten. Riippuvuutta testattiin Khiin neliö –testillä, jonka edellytykset eivät päteneet. Vaihtoehtoisena menetelmänä käytettiin Monte Carloa, jolla saatu p-arvo oli 0,044. Kontingenssikerroin oli 0,271. Tämän mukaan iän ja nykyisen säästämisen ja sijoittamisen välillä esiintyy riippuvuutta. Kuvassa 9 on esitetty ikäryhmittäin säästämisen ja sijoittamisen vastaajaprosentit.

Kuva 9. Säästäminen ja sijoittaminen ikäryhmittäin

Säästäminen ja sijoittaminen oli vahvinta tekniikan ja liikenteen alalla, sillä sen alan vastaajista 89 % säästää tai sijoittaa. Sosiaali-, terveys ja liikunta-alalla, sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan vastaajilla säästäminen ja sijoittaminen on myös vahvempaa verrattaessa koko aineistoon. Luonnontieteiden alan vastauksissa säästämässä ja sijoittamisessa jäätiin 9 prosenttiyksikköä koko aineiston määrästä, 69 % heistä ilmoitti säästävänsä tai sijoittavansa. Eri koulutusaloista vähiten säästämistä ja sijoittamista on yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, sillä 62 % vastanneista säästää tai sijoittaa. Tämä tulos hieman ihme-

tytti, sillä tällä koulutuslalla opiskellaan finanssialanasioita ja valmistutaan monesti sen alan töihin. Tässäkään eivät alkuperäisen Khii toiseen –testin edellytykset päteet. Käytettiin vaihtoehtoisesti Monte Carlo –menetelmää. Tällä saatu p-arvo oli 0,129, joten tilastollista riippuvuutta ei esiintyisi koulutusalan ja nykyisen säästämisen ja sijoittamisen välillä. Kontingenssikerroin oli 0,260. Kuvassa 10 esitetään kyllä ja ei vastausten jakaantuminen koulutusaloittain.

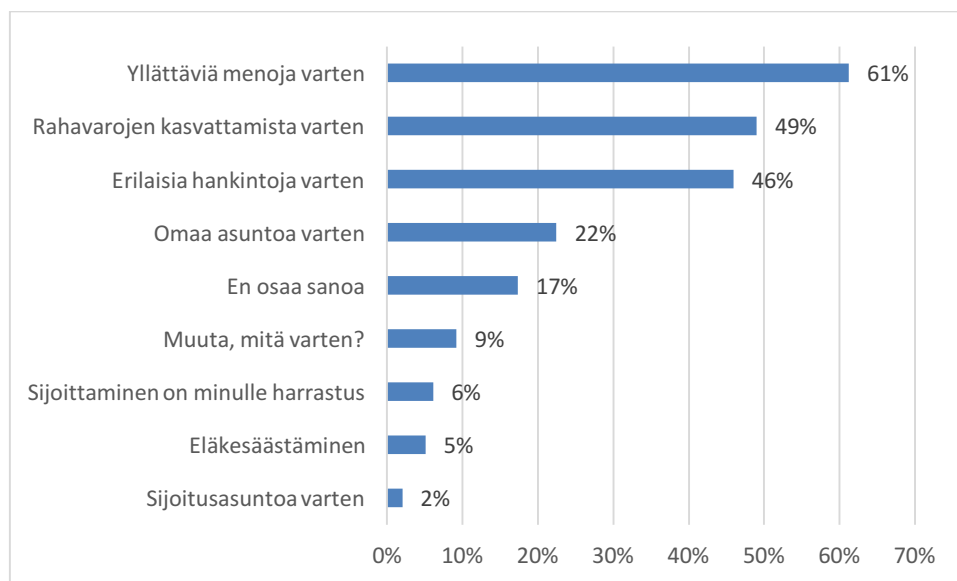

Kuva 10. Säästäminen ja sijoittaminen koulutusaloittain

Tulosta vertailtaessa Finanssialan Keskusliiton tutkimukseen vuodelta 2015 huomaa, että Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa säästäminen ja sijoittaminen on vahvempaa, kuin mitä se keskimäärin on suomalaisten keskuudessa. Finanssialan tutkimuksessa 60 % vastaajista on ilmoittanut säästävänsä tai sijoittavansa tällä hetkellä. Finanssialan keskusliiton tutkimuksen vastaajat ovat edustaneet monia eri ikäryhmiä. Sen tutkimuksen mukaan säästäminen ja sijoittaminen on vähentynyt alle 25-vuotiaiden joukossa vuoden 2014 tasosta.

5.4 Sijoittamisen ja säästämisen tarkoitus

Vastaajilta kysyttiin sijoittamisen ja säästämisen tarkoitus. Vastaajat pystyivät valitsemaan kaikki vaihtoehdot, jotka esiintyvät kuvassa 11. Kuvan 11 lukujen tulkinna on otettava huomioon, että vastaajat ovat voineet valita enemmän kuin yhden vaihtoehdon. Eniten säästämiseen ja sijoittamiseen vaikutti varautuminen yllättäviä menoja varten, sen valitsi 61 % vastaajista. Rahavarojen kasvattaminen sai 22 % vastauksista. Myös erilaiset hankinnat olivat vastaajia kannustava asia säästämässä ja sijoittamisessa, n. 46 % osuudella. Vastauksista 22 % tuli kohtaan ”Omaa asuntoa varten”. ”En osaa sanoa” vastasi melko moni, n 17 % vastaajista. Muuta, mitä varten –kohdan valitsi 9 % vastaajista, siinä mainittiin mm. virtuaalitodellisuuslaseja, matkustelua, lapsia ja vaihto-opiskelua varten. Vastaajista vain 6 % pitää sijoittamista harrastuksenaan. Eläkesäästäminen avulla ei ole vastaajien mielestä suosittua, ainoastaan 5 % valitsi tämän. Vähäinen määrä vastaajista, n 2 % osuudella, valitsi sijoitusasuntoa varten. Kuvassa 11 on esitetty vastaajien sijoittamisen ja säästämisen tarkoitus.

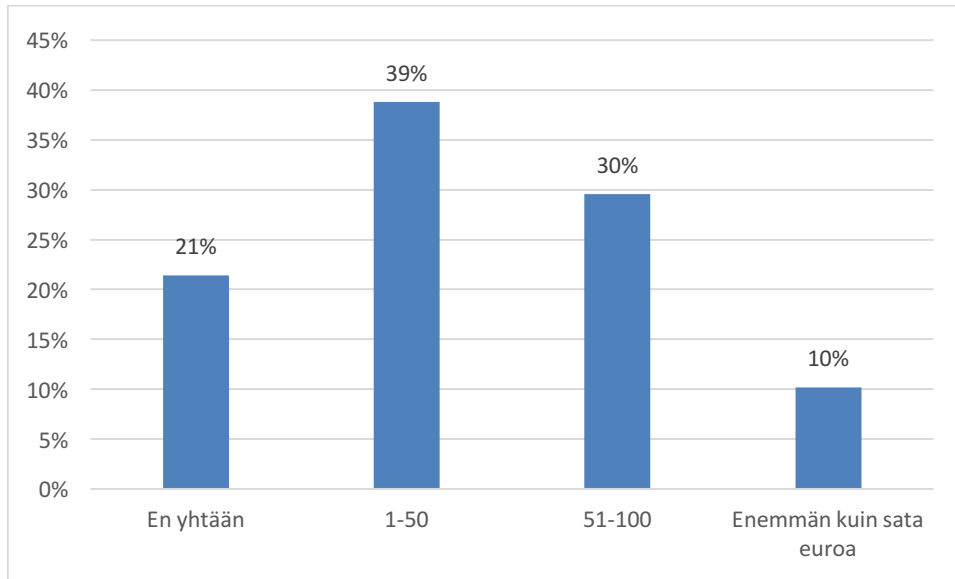
Kuva 11. Säästämisen ja sijoittämisen tarkoitus (n=98)

Tutkimustuloksen mukaan säästämisellä ja sijoittamisella varaudutaan eniten yllättäviä menoja varten. Myös Finanssialan Keskusliiton tutkimuksessa: Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2015, on sama säästämisen ja sijoittämisen tar-

koitus ensimmäisenä vastaajien mielessä. Teoriaosuuden toisessa luvussa Sijoittaminen sanotaan: Sijoittamisen tarkoituksena on saada sijoitukseen laitettu raha kasvamaan. Näin myös moni vastaaja on ajatellut säästämisen ja sijoittamisen tarkoitusta, koska rahavarojen kasvattaminen on saanut toiseksi eniten vastauksia. Erilaiset hankinnat ovat Finanssialan Keskusliiton tutkimuksessa kolmannella sijalla, kuin myös tässä. Yhteneväinen sija tutkimuksissa on myös omaa asuntoa varten. Suurin ero Finanssialan Keskusliiton tutkimustuloksessa ja tämän välillä on eläkesäästämässä, koska tässä tutkimuksessa se oli toiseksi viimeinen, kun taas Finanssialan keskusliiton tekemässä se on toiseksi suosituin. Ero voi johtua tutkimusten ikäryhmistä, kun tähän Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoitustoiminta tutkimukseen osallistui suurimmalta osaltaan alle 30-vuotiaita vastaajia, oli Finanssialan keskusliiton tutkimuksessa vastaajia laajalti eri ikäryhmistä.

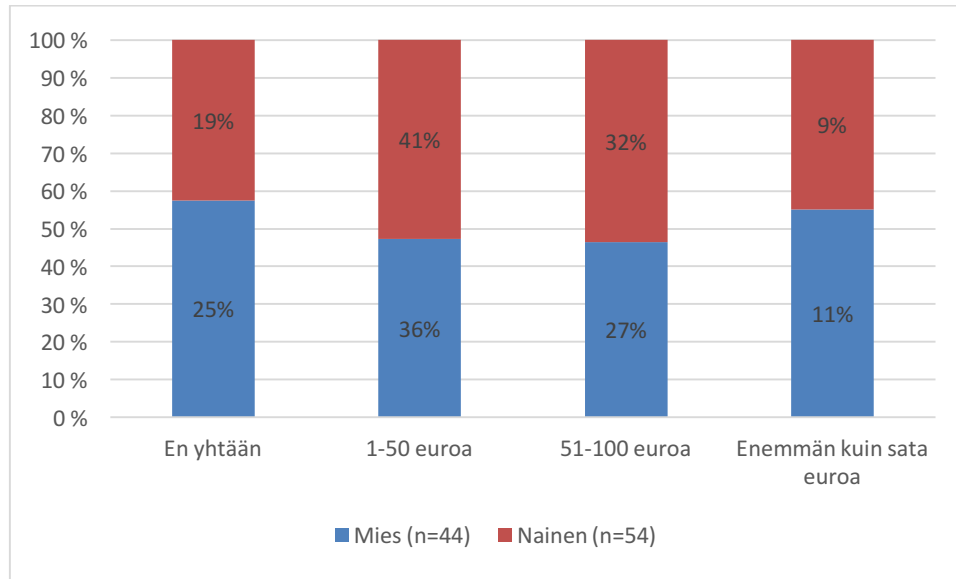
5.5 Keskimääräinen säästö kuukaudessa

Keskimääräistä säästö määrää kuukaudessa kysyttiin neljällä annetulla arvolla, joita olivat: En yhtään, 1-50 euroa, 51-100 euroa ja Enemmän kuin sata euroa kuukaudessa. Vastaajien tuli valita jokin edellä mainituista. Tutkimuksen perusteella vastanneista valtaosa säästää kuukausittain. Vastaajista ainoastaan 21 % ei säästä yhtään kuukaudessa. Vastanneet valitsivat eniten kohdan 1-50 euroa kuukaudessa, jonka valitsi 39 %, myös kohdan 51-100 euroa kuukaudessa valinneiden määrä oli suuri, 30 % vastanneista valitsi sen. Enemmän kuin sata euroa kuukaudessa säästää vastanneista 10 %. Kuvassa 12 esitetään vastaajien keskimääräinen säästö kuukaudessa annetuissa luokissa.

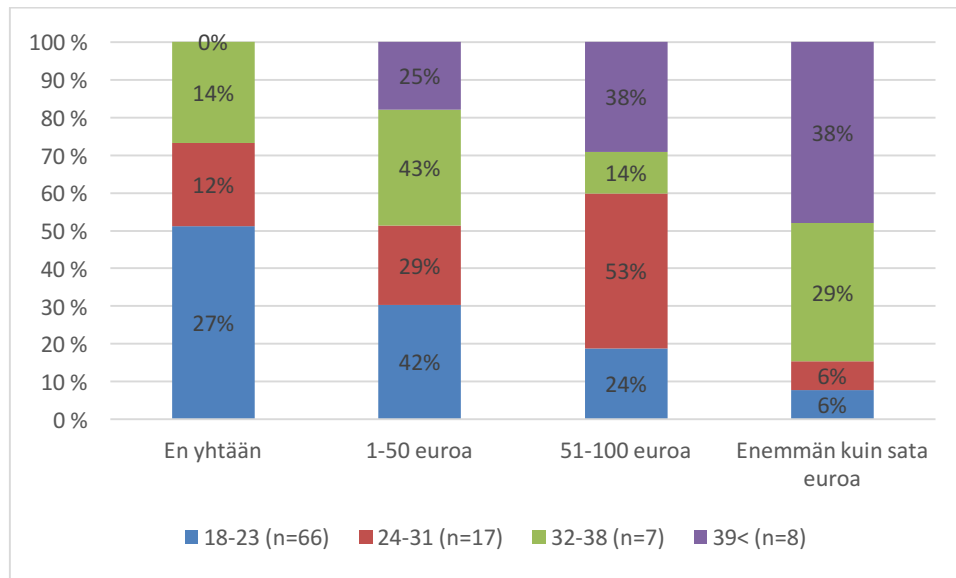
Kuva 12. Keskimääräinen säästö kuukaudessa (n=98)

Sukupuolittain tarkisteltaessa merkittäviä eroja ei ole keskimääräisessä säästö­määrässä kuukaudessa. Miehillä on 4 prosenttiyksikköä korkeampi prosentti­määrä kohdassa ”En yhtään”, kuin mitä vertaillessa kaikkia vastaajia. Naiset ovat vastanneet hiivien miehiä enemmän luokkiin 1-50 euroa ja 51-100 euroa. Miehet ovat vastanneet yhden prosenttiyksikön enemmän luokkaan ”Enemmän kuin sata euroa, verrattaessa tätä kaikkiin vastaajiin. Ristiintaulukoinnin riippuvuutta testattiin Khii toiseen –testillä, koska edellytykset siihen olivat pätevät. P-arvo oli 0,839, joten sukupuolen ja keskimääräisellä säästöillä kuukaudessa ei esiinny tilastollista riippuvuutta. Pieni kontingenssikerroin, 0,092, tukee tätä. Virheen todennäköisyys on saadun p-arvon (0,839) mukaan 83,9 %. Kuvassa 13 on nähtävissä keskimää­rällisen säästö­määrä mies- ja naisvastaajien välillä.

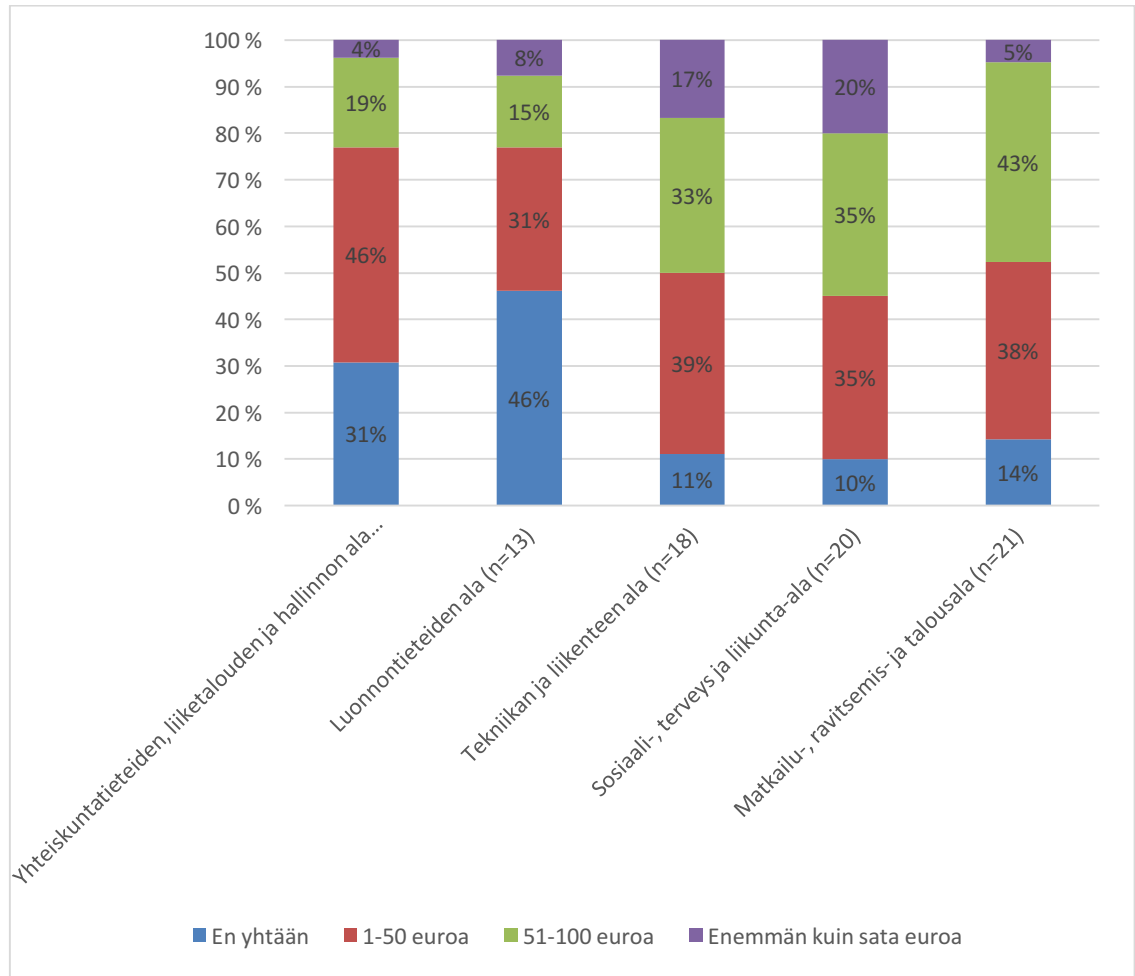
Kuva 13. Keskimääräinen säästö kuukaudessa sukupuolittain

Ikäryhmittäin tarkasteltaessa huomaa, että yli 39-vuotiaista kaikki säästää vähintään yhden euron kuukaudessa. Tässä ikäryhmässä suuremmat summat ovat edustettuina myös suuresti. Molemmilla, 51-100 euroa ja enemmän kuin sata euroa, on 38 % osuus. Tähän on otettava huomioon vastaajien vähäinen määrä tässä ikäluokassa, ainoastaan kahdeksan vastaajaa. Kaikkein nuorimmissa ikäryhmässä, 18-23 vuotiaat, huomaa suuren määrän vastauksia kohdassa ”En yhtään”. Se on 6 prosenttiyksikköä suurempi, kuin mitä kuvassa 12 näkyvä kaikkien vastaajien vastauksista muodostunut luku. 24-31 –vuotiaiden vastauksista näkee, että heillä säästö määrä kuukaudessa nousee, verrattaessa 18-13 –vuotiaiden ryhmään. Yli puolet 24-31 –vuotiaiden ryhmästä säästää yli 50 euroa kuukaudessa. Ikäryhmien riippuvuutta ei voinut testata kii toiseen –testillä, kun edellytykset eivät päteneet siihen. Vaihtoehtoisesti käytettiin Monte Carlo –menetelmää. Tällä menetelmällä saatu p-arvo oli 0,027, jonka mukaan eri koulutusalojen ja säästön määrällä kuukaudessa on tilastollista riippuvuutta. Kontingenssikerroin oli 0,401. Kuvassa 14 on esitetty keskimääräinen säästö ikäryhmittäin.

Kuva 14. Keskimääräinen säästö kuukaudessa eri ikäryhmittäin

Tekniikan ja liikenteen alan, ja Sosiaali-, terveys –ja liikunta-alan opiskelijat saavat melko saman verran säästettyä kuukausittain, samoin myös matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Tekniikan ja liikenteen alan, ja Sosiaali-, terveys –ja liikunta-alan opiskelijoilla ovat suurimmat prosenttiluvut kohdassa ”enemmän kuin sata euroa”. Luonnontieteiden alalla on 46 % vastannut kohtaan ”en yhtään”, tämä kohta on myös korkea Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, ollen 31 %. Muilla aloilla se on 10 prosenttia, tai hieman yli. Myös tässä ristiintaulukoitujen muuttujien riippuvuutta ei voinut testata kii toiseen –testillä, koska edellytykset eivät olleet pätevät, vaan valittiin myös tähän Monte Carlo –menetelmä. Riippuvuutta ei esiinny koulutusalojen ja säästön määrällä kuukaudessa, sillä p-arvo oli 0,203. Kuvassa 15 on esitetty keskimääräinen säästö kuukaudessa koulutusaloittain.

Kuva 15. Keskimääräinen säästö kuukaudessa eri koulutusaloittain

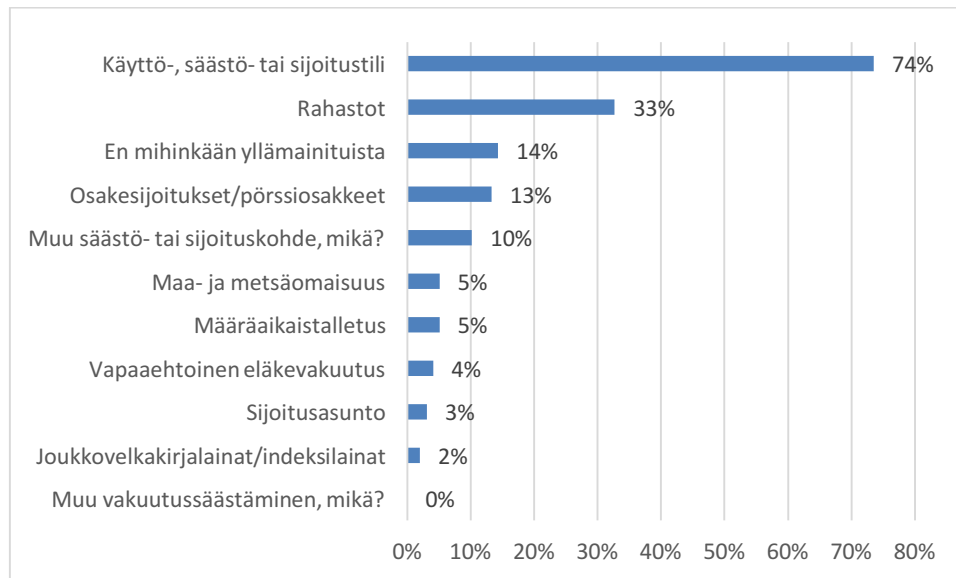
Kohdassa 5.4 kysyttiin sijoittamisen ja säästämisen tarkoitusta. Kuva 11 näyttää, että suurin tarkoitus on varautuminen yllättäviä menoja varten. Näihin on hyvä varautua, kun säästössä on vähintään parin – kolmen kuukauden palkan verran rahaa (Pesonen 2011, 10).

Opiskelija saa opintotukea opintorahan muodossa. Kelalta on myös mahdollista hakea asumislisää. Valtion takaama opintolaina on myös opiskelijoiden haettavissa. Itsenäisesti asuva korkeakouluopiskelija saa Kelalta opintorahaa bruttona 336,72 euroa kuukaudessa määrättyinä opintotukikuukausien ajan, aloitettuaan opinnot 1.8.2014 tai sen jälkeen. Ennen tätä aloittaneet opiskelijat saavat 303,19 euroa kuukaudessa. Kesälukukausilta on mahdollista saada opintotukea, kun suorittaa kesäopintoja. (Opintotuki 2015.) Vastaajista viidennes ei säästä yhtään. Yli 50 euroa kuukaudessa saa 40 % vastaajista kuitenkin säästettyä. Suhtautettuna tämä opiskelijoiden saamaan opintorahan määrään, on tämä mielestäni hyvin,

koska näin kahden kuukauden tuloihin verrattavan puskurin saavuttaa vajaan puolentoista vuoden säästämällä.

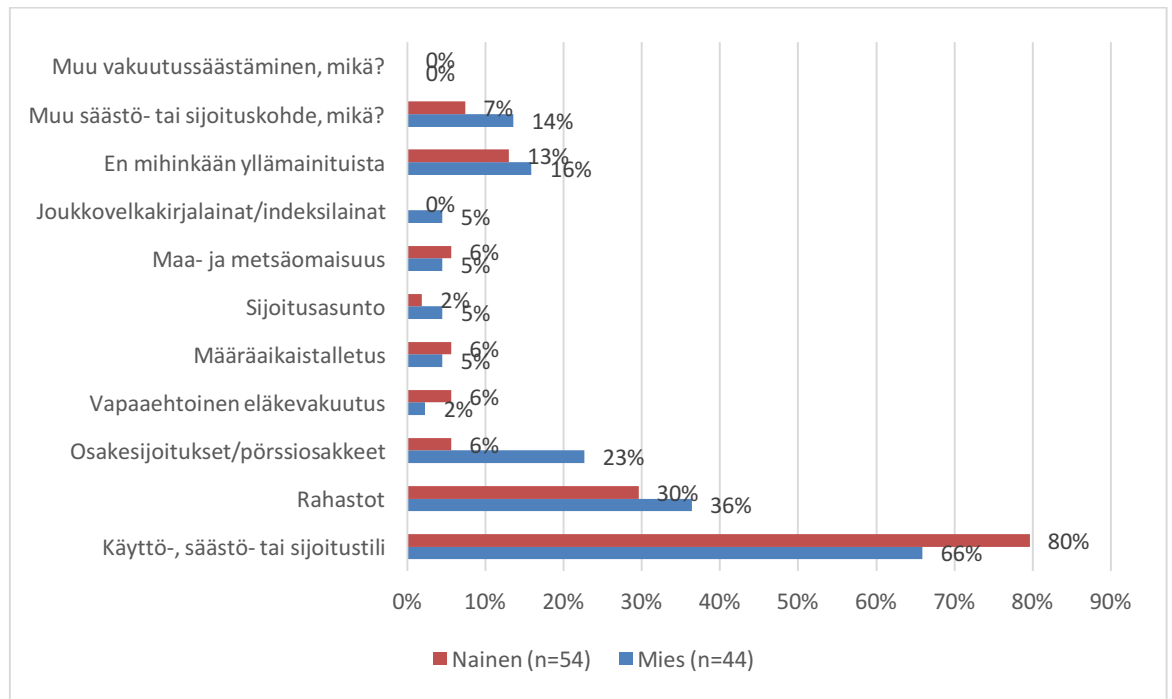
5.6 Säästö- ja sijoituskohteet

Vastaajia pyydettiin valitsemaan kuvan 16 mukaiset säästö- ja sijoituskohteet, joihin ovat varojaan säästäneet ja sijoittaneet. Kuvan 16 tulkinnessa on huomioitava se, että vastaajat ovat voineet valita monta vaihtoehtoa. Vastaajien suosituin säästökohde oli Käyttö-, säästö- tai sijoitustili, johon n. 74 % vastaajista oli säästänyt varoja. Kolmanneksella vastaajista oli varoja sijoitettuna rahastoihin, jotka olivat kyselyn mukaan toiseksi suosituin kohde. Vastaajista n. 14 % kertoi, etteivät ole säästäneet tai sijoittaneet mihinkään annetuista kohteista. Osakesijoitukset olivat kolmanneksi yleisin kohde, n. 13 % osuudella. Muu säästö- tai sijoituskohde – kohta sai n. 10 % vastauksista. Siihen vastaajat kertoivat säästö- tai sijoituskohteeksi mm. auton, oman yrityksen, säästöpossun, fyysiset arvometallit (kulta), ulkomaanmatkat, mökki vuokrakohteena, sukanvarsi ja ystävän yrityksen. Maa- ja metsäomaisuuteen on sijoittanut 5 % vastaajista ja samoin määräaikaistalletukseen 5 % vastaajista. Vapaaehtoinen eläkevakuutus on vastaajista, n. 4 %, sijoituskohteena. Sijoitusasunnon sijoituskohteeksi vastaajista valitsi n. 3 %. Vastauksista hyvin vähäinen määrä, n. 2 %, oli joukkovelkakirjalainat/indeksilainat sijoituskohteena. Muu vakuussäästäminen –kohtaa ei kukaan vastaajista valinnut. Kuvassa 16 on esitetty vastaajien säästö- ja sijoituskohteet.

Kuva 16. Säästö- ja sijoituskohteet (n=98)

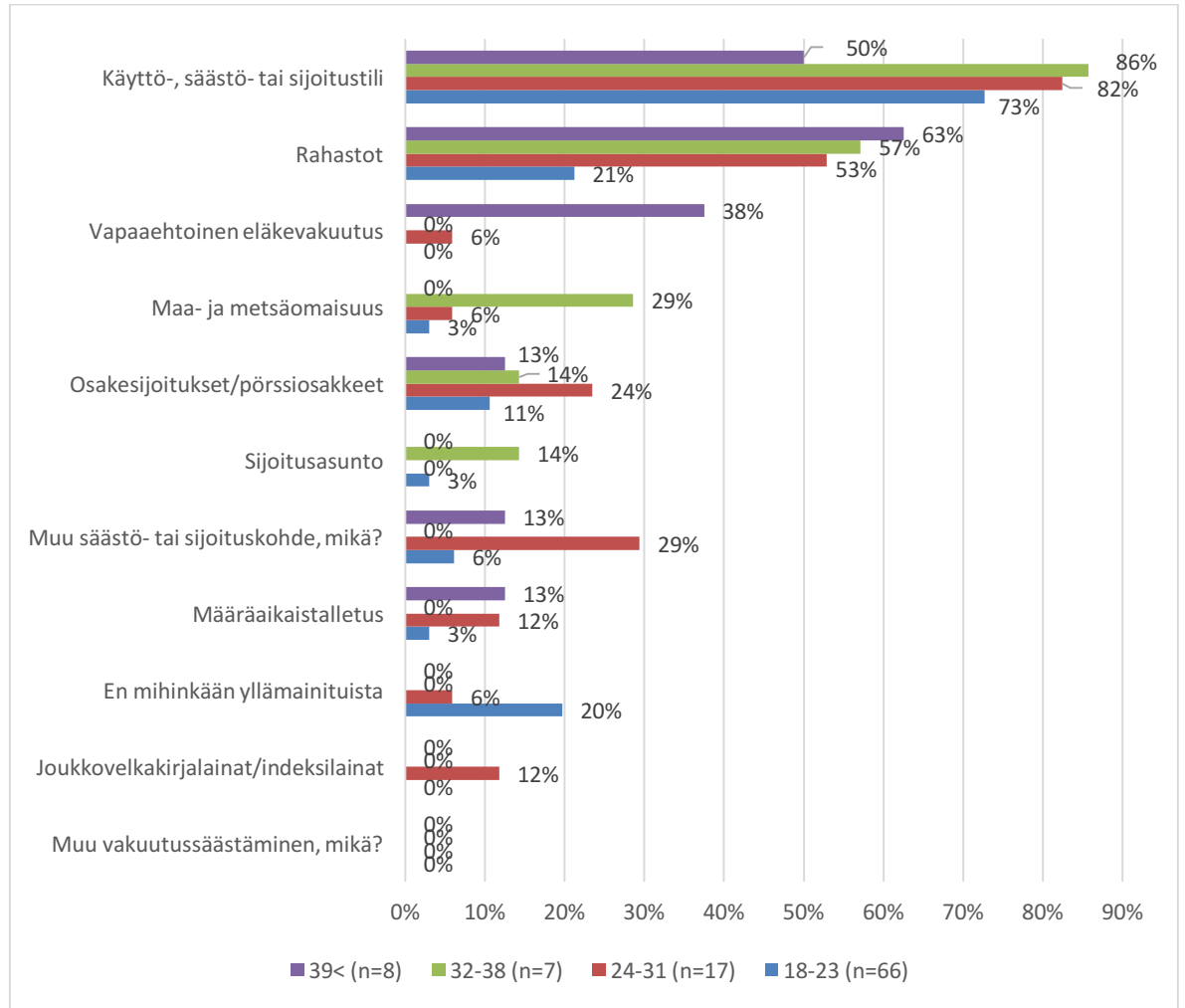
Sukupuolittain vertailtaessa säästö- ja sijoituskohteita ei suuria eroa huomaa muuta, kuin osakesijoituksissa, johon miehet ovat sijoittaneet 23 % ja naiset 6 %. Ero on huomattava, ja kun sukupuolten vastauksia huomio kaikkien vastaajien arvoon, 13 %, nähdään että miehet ovat innokkaita osakesijoittajia. Osakesijoitukset vaativat työtä ja myös enemmän riskinsietokykyä, mutta ne myös ovat tarjonneet pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa parhaimman tuoton. Suuri ero on myös tilitalletuksien määrässä, kun naisista 80 % on säästänyt niihin, on miehistä ainoastaan 66 % prosenttia. Tilitalletukset ovat turvallisia, mutta eivät juurikaan tuottavia. Sieltä rahat on kuitenkin helppo saada nopeasti käyttöön. Kolmas kohde, jossa sukupuolten välillä oli eroa, oli vapaaehtoinen eläkevakuutus. Siihen naisista on säästänyt 6 %, kun taas miehistä vain 2 %. Eläkesäästämisen avulla on tarkoitus turvata työelämän jälkeiset eläkepäivät. Miehet eivät vastausten mukaan pidä tätä sijoitustuotetta sopivana sitä varten, tai sitten he eivät ole ajatelleet sijoituksiaan niin pitkälle tulevaisuuteen. Kuvassa 17 on esitetty säästö- ja sijoituskohteiden jakauma sukupuolittain.

Kuva 17. Säästö- ja sijoituskohteet sukupuolittain

Ikäryhmittäin tilitalletukset ovat saaneet kannatusta kaikkien ryhmien keskuudessa, ovat selkeästi suosituin säästömuoto. Yli 39-vuotiaiden keskuudessa ne ovat kuitenkin vain 50 % osuudella edustettuina. Tähän vaikuttaa suuresti tämän ikäryhmän pieni vastaaja määrä, 8 vastaajaa. Vapaaehtoinen eläkevakuutus on, pienestä vastaajasta määrästä huolimatta, selkeästi suosituinta yli 39-vuotiaiden joukossa, sillä 38 % heistä oli valinnut sen. Tämä voisi kertoa siitä, että he haluavat varautua lähempänä oleviin eläkepäiviin, ja ovat kuulleet, tai kokeneet sen tarpeelliseksi. Muut ikäryhmät eivät koe sitä vielä ajankohtaisena, koska 24-31-vuotiaista, vain 6 % on säästänyt tähän. Maa- ja metsäsijoittaminen on myös suosituimpaa vanhemmassa ikäluokassa. 29 % vastaajista, ikäluokasta 32-38, on ilmoittanut maa- ja metsäomaisuuden sijoituskohteekseen. Tässä on kuitenkin otettava huomioon vastaajien vähäinen määrä, 7 vastaajaa, kyseisessä ikäluokassa. Sijoitusasunnossa huomio kiinnittyy samaan, kuin mitä maa- ja metsäomaisuudessa. Ikäluokasta 18-23 –vuotiaat on melko paljon, 20 %, tullut vastauksia kohtaan ”en mihinkään yllämainituista”. Näköjään nuoremmilla vastaajilla eivät eri sijoituskohteet ole vielä kovin tuttuja. Rahastot ovat jokaisessa ikäryhmässä hyvin pärjänneet. Nuorten joukossa noin viidenneksellä vastaajista on sijoitettuna varoja rahastoihin. Joukkovelkakirjoihin on sijoittanut 12 % ikäluokasta 24-31 –vuotiaat, muun ikäiset

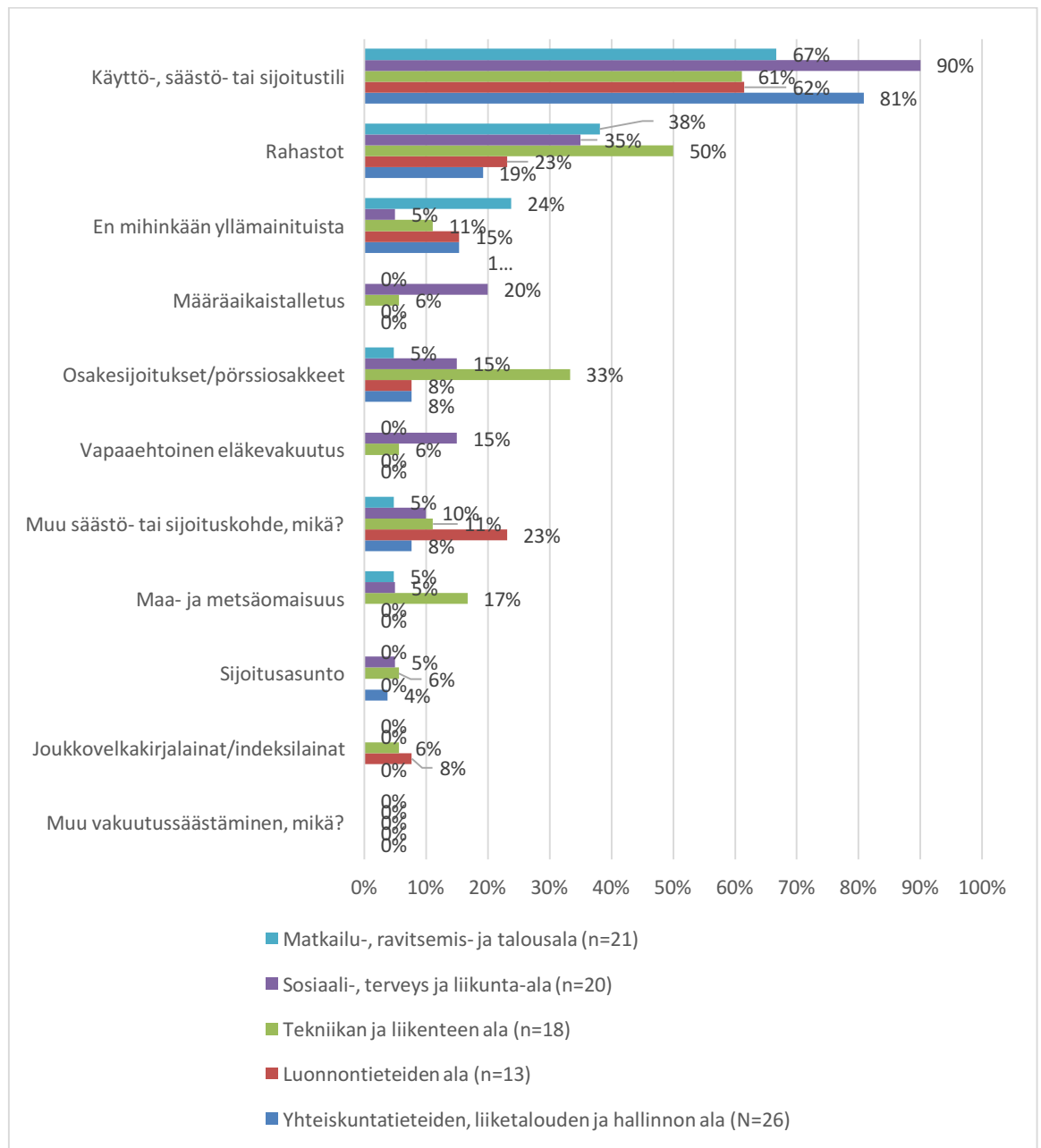
eivät ole sijoittaneet näihin. Vaikuttaa siltä, että joukkovelkakirjalainat/indeksilainat ovat melko harvinaisia sijoituskohteita. Harva on perehtynyt niihin, ja sijoitukset myös vaativat usein suuremman pääoman. Kuvassa 18 on esitetty säästö ja sijoituskohteet ikäryhmittäin.

Kuva 18. Säästö- ja sijoituskohteet ikäryhmittäin

Verrattaessa säästö- ja sijoituskohteita eri koulutusalojen kesken, huomaa suuren suosion määräaikaistalletuksilla Sosiaali- terveys- ja liikunta-alalla, kun 20 % heistä on säästänyt niihin. Tällä hetkellä määräaikaistalletuksissakin on melko ole-maton korkotaso, mutta ne ovat koettu turvallisina säästökohteina, koska pankki-han maksaa talletukset takaisin korkoineen, talletussuojakin on 100 00 euroon asti. Sosiaali- terveys- ja liikunta-alan opiskelijoista 15 % on vapaaehtoinen eläke-vakuutus, ja tämä myös on harvinaista verrattuna muiden alojen vastaajiin, tosin

myös Tekniikan- ja liikenteen alan on edustettuna tässä 6 % osuudella. Osakesijoitukset ovat suosituimpia Tekniikan- ja liikenteen alalla, jonka vastaajista, peräti 33 %, on sijoituksia niihin. Tekniikan- ja liikenteen alan opiskelijoilla, 17 %, on myös metsäomaisuutta sijoituskohteina. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, sekä Sosiaali- terveys- ja liikunta-alan opiskelijoista 5 % on maa- ja metsäomaisuutta. Kuvassa 19 esitetään eri säästö- ja sijoituskohteet koulutusaloittain.

Kuva 19. Säästö- ja sijoituskohteet koulutusaloittain

Tämän tutkimuksen ja Finanssialan keskusliiton tutkimuksessa vuodelta 2015 vastaajien säästö- ja sijoituskohteet ovat suunnilleen samassa järjestyksessä. Molemmista tutkimuksista suosituin muoto on tilitalletukset. Tilitalletuksilla on suuri suosio, vaikka nykyinen korkotaso on alhaalla. Siihen vaikuttaneen, että korkosijoitukset ovat riskittömämpiä, kuin esimerkiksi suorat osakesijoitukset. Tilitalletuksissa pääoman menettämisen riski on alhainen, koska arvon heilahtelu niissä on maltillista. Tilitalletuksien etuna on myös rahan nopea saanti.

Rahastot ovat tutkimuksissa toiseksi suosituin sijoitusmuoto. Rahastoissa pienellä summalla saa ostettua rahasto-osuuksia, jotka sijoittavat eri toimialoille. Näin sijoittajan oma työ helpottuu. Rahastoista on myös helppo saada rahaa tarvittaessa pois.

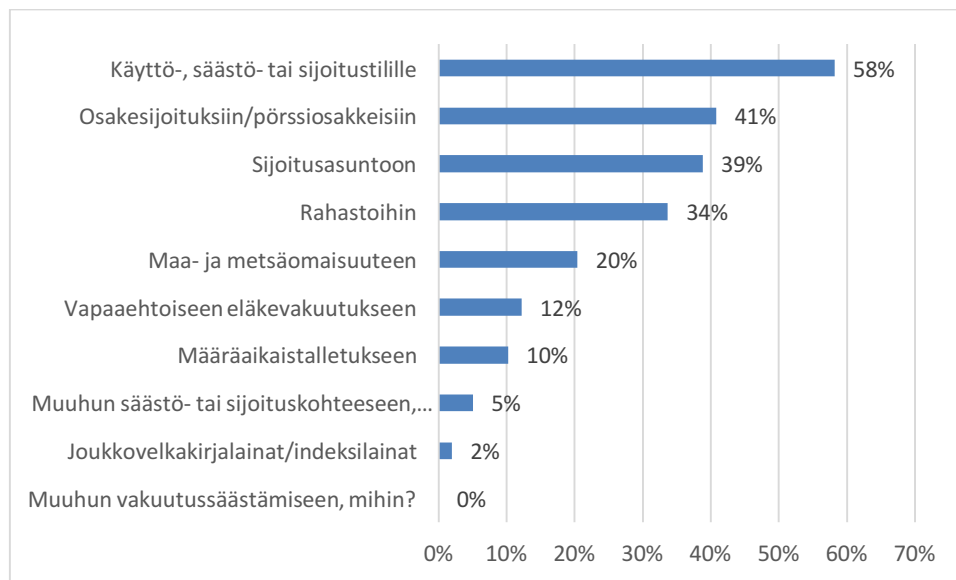
Osakkeet ovat kolmantena tutkimuksissa. Luulen syyn tähän olevan se, että suorat osakesijoitukset vaativat enemmän alkupääomaa ja myös taitoa menestyäkseen niillä - eivät ole niin helppoja, kuin mitä korkosijoitukset ja rahastosijoitukset.

Suomalaisille myös metsä on perinteisesti ollut tärkeä sijoituskohte - näin se näytetään molemmista tutkimuksista olevan, kun se on saanut pörssiosakkeiden jälkeisen sijan. Yhtenäistä tutkimuksille on myös joukkovelkakirjojen ja indeksilainojen alhainen prosenttiosuus. Tähän suurin syy varmaan on se, että niissä kertasijoitukset ovat suuria, joten sijoittaminen näihin vaatii enemmän pääomaa.

5.7 Kolme mieluisinta sijoituskohdetta

Vastaajilta kysyttiin kolmea mieluisinta sijoituskohdetta, jotka he valitsivat kuvassa 20 näkyvissä kohteista. Peilaten kuvaan 16 nykyisistä säästö- ja sijoituskohteista, oli käyttö-, säästö- ja sijoitustilille sijoittavien osuus, n. 58 %, myös suurin kysyttäessä mieluisinta sijoituskohdetta. Osakesijoituksiin haluaisi sijoittaa 41 % vastaajista. Sijoitusasunto on myös korkealla, n. 39 % vastaajista haluaisi sijoittaa siihen. Huomio kiinnittyy siihen, että osakesijoituksilla ja sijoitusasunnolla on huomattavasti suurempi prosenttiosuus tässä, kuin mitä se oli kysyttäessä nykyisiä säästö- ja sijoituskohteita kuvassa 16. Rahastoihin vastaajista sijoittaisi n. 34 %, tämä

on melko lähellä kuvassa 16 näkyviä säästö- ja sijoituskohteita, ollen yhden prosenttiyksikön verran suurempi sitä. Maa- ja metsäomaisuuteen sijoittaisi n. 20 % vastaajista, joka on neljä kertaa enemmän, kuin mitä kuvassa 16 nykyiset säästö- ja sijoituskohteet. Vastaajista n. 12 % haluaisi sijoittaa tuleviin eläkepäiviin vapaaehtoisen eläkevakuutuksen kautta. Määräaikaistalletuksen oli valinnut mieluisiksi sijoituskohteeksi 10 % vastaajista. Muun säästö- tai sijoituskohteen osuus oli n. 5 %, siinä oli mm. mainittu oma elämä, fyysiset arvometallit (hopea, platina) ja yrityssijoitukset. Vastaajista ainoastaan n. 2 % haluaisi sijoittaa joukkovelkakirja- ja indeksilainoihin. Muu vakuutussäästämistä vastaajat eivät valinneet. Kuvassa 20 on esitetty vastaajien mieluisimmat sijoituskohteet.

Kuva 20. Mieluisimmat sijoituskohteet (n=98)

Tässä ja Finanssialan Keskusliiton tutkimuksessa on eroa kysymysasettelussa. Finanssialan Keskusliitto on tiedustellut asiaa vastaajilta sijoitusaikaina eri sijoituskohteisiin, jos henkilö oli vastannut hänellä olevan säästö- ja sijoituskohteita, tai suunnittelevansa seuraavien 12 kuukauden aikana säästämistä tai sijoittamisesta. Tässä tarkoituksena oli kuitenkin selvittää mieluisat kolme sijoitusvaihtoehtoa, kun vastaajan taloudellinen tilanne olisi turvattu, eikä vastaaja enää olisi normaaleissa opiskelijan tuloissa.

Mieluisissakin sijoituskohteissa tulee esiin se, että vastaajat ovat turvallisuushakuisia, koska eniten suosiota ovat saaneet tilitalletukset. Suuren suosion saavat

myös osakesijoittaminen ja asuntosijoittaminen, jotka tulevat tilitalletusten jälkeen. Rahastosijoitukset ovat melko rinnakkain, niiden prosenttiosuus on melkein yhteen sama, kuin mitä niillä oli nykyisissä säästö- ja sijoituskohteissa, kuva 16. Finanssialan Keskusliiton tutkimuksessa tilitalletukset olivat suosituin tuleva säästö- tai sijoituskohde vastaajien keskuudessa. Samaisessa tutkimuksessa rahastot ovat toiseksi suosituin ja sen jälkeen tulevat osakesijoitukset ja asuntosijoittaminen. Yhteistä tutkimuksille on myös joukkovelkakirjalainojen ja indeksilainojen heikko suosio, ne ovat molemmissa viimeisenä.

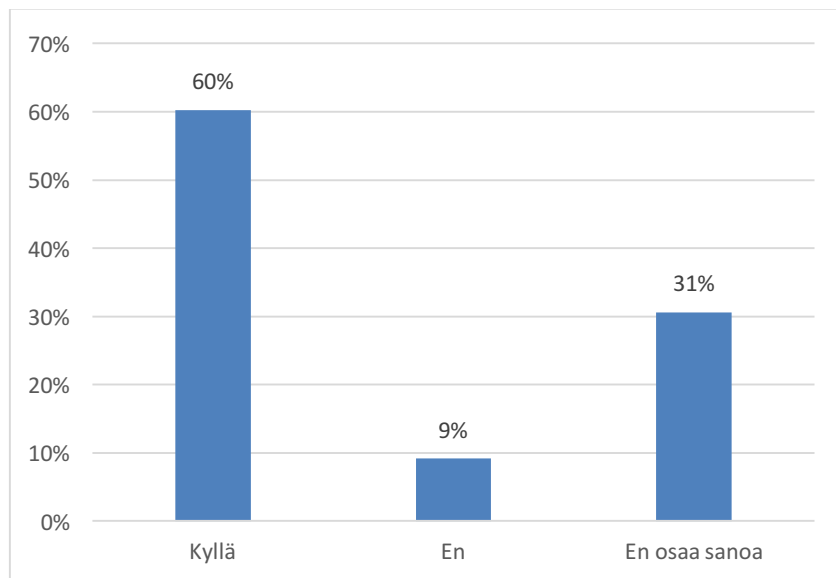
Vastaajien suosituimmat sijoituskohteet olisivat fiksusti valittu sijoitussalkkuun. Varat olisi hajautettu erityylyisiin kohteisiin. Tällä voisi säädellä tuotto-osuuden ja riskipitoisuuden suhdetta. Koko sijoituksen tuotto pysyisi kohtuullisena, vaikka jokin näistä sijoituskohteista epäonnistuisi. Käteistä rahaa on hyvä myös pitää sijoitussalkussa, koska huonojen aikojen sattuessa ei tarvitsisi tällöin myydä sijoituksia. Edellä mainitut huomiot kerrotaan teoriaosuuden kohdassa 2.3 Sijoittamisen riskit.

Maa- ja metsäsijoittaminen on saanut suurehkon suosion Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnatussa kyselyssä, sillä joka viides pitää niitä mieluisina sijoituskohteina. Metsäsijoittajat saavat touhuta konkreettisen sijoituksen parissa ja hyödyntää oman maan antimia. Metsässä liikkuminen ja touhuaminen ovat myös rentouttavia ajanvietteitä. Metsäsijoitukset ovat vakaita ja turvallisia, sillä metsän tuotto vaihtelee melko vähän vuosittain. Maata ja metsää sijoituskohteena käsiteltiin kohdassa 3.8 Metsä.

5.8 Säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kuukauden aikana

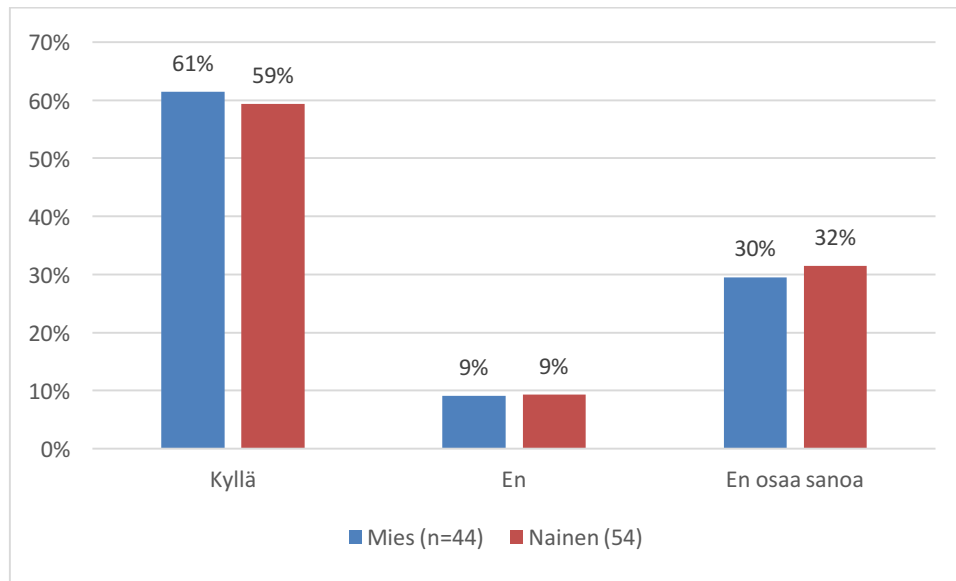
Vastaajilta kysyttiin aikovatko he seuraavien 12 kuukauden aikana säästää tai sijoittaa varoja. Vastaajista yli puolet, n. 60 %, vastasi aikovansa säästää tai sijoittaa seuraavien 12 kuukauden aikana. Tosin melkein joka kolmas vastaaja, n. 30 %, ei osannut sanoa aikeitaan. Ainoastaan n. 10 % vastaajista ei aikonut säästää tai

sijoittaa seuraavien 12 kuukauden aikana. Kuvassa 21 on esitetty vastaajien säästö- ja sijoitusaikheet seuraavien 12 kuukauden aikana.

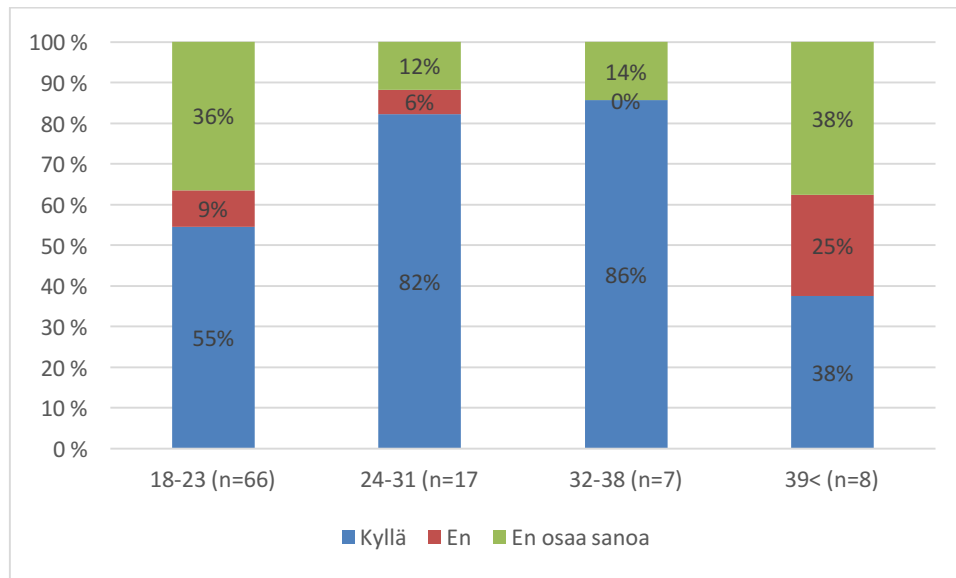
Kuva 21. Säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kk aikana (n=98)

Sukupuolten välillä ei ole suuria eroja sijoitusaikheissa. Naisilla on pari prosenttiyksikköä alhaisempi aikomus, kuin miehillä. En osaa sanoa –kohtaan ovat naiset myös vastanneet 2 prosentti yksikköä enemmän. Monte Carlo -menetelmällä saatiin p-luku, koska edellytykset eivät olleet riittävät khii toiseen –testiin. P-arvo oli 1,0 joten ei esiinny tilastollista riippuvuutta. Kontingenssikerroin oli 0,02, joka tukee tätä tulosta. Perusjoukkoon tutkimustuloksia ei voida soveltaa, näillä saaduilla luvuilla. Kuvassa 22 esitetään säästämisen ja sijoittamisen aikeiden jakaantuminen sukupuolittain.

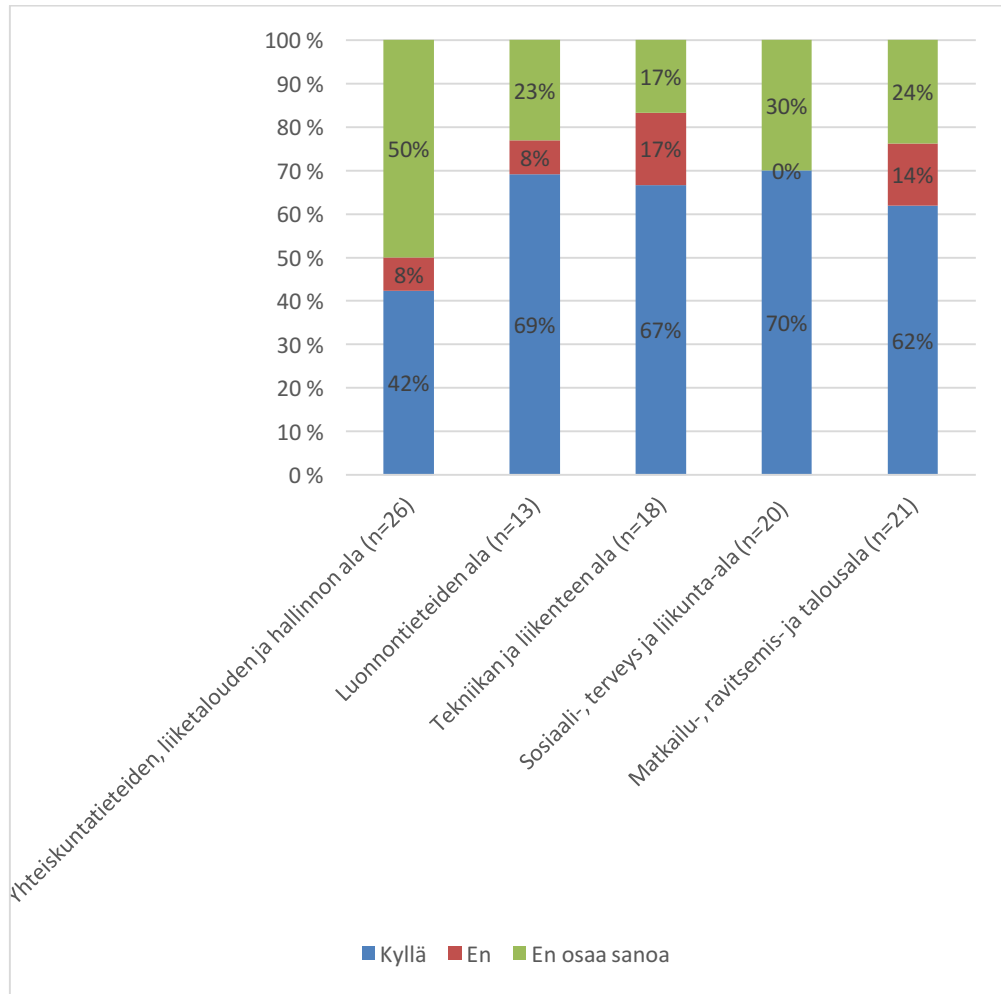
Kuva 22. Säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kuukauden aikana sukupuolittain

Ikäryhmittäin vertailtaessa on huomioitava 18-23 –vuotiaiden suuri osuus, 66 vastaajaa, koko vastausryhmästä, joka oli 98 vastaajaa. 32-38 –vuotiaita oli ainoastaan seitsemän ja yli 39-vuotiaita kahdeksan. Tämä oli tutkimusta järjestettäessä tiedossa, koska suurin osa ammattikorkeakoulun opiskelijoista ovat nuoria aikuisia. Alle 23-vuotiaiden säästämisen ja sijoittamisen aikeet ovat hieman alhaisemmat, 5 prosenttiyksikköä, kuin mitä kaikkien vastaajien kesken. 24-38 –vuotiailla on suuri, yli 20 prosenttiyksikköä suurempi verrattuna kaikkiin vastaajiin, aikomus sijoittaa säästää tai sijoittaa seuraavien 12 kuukauden aikana. Yli 39-vuotiaiden vastaukset ovat jakaantuneet tasaisesti, johtuen pienestä määrästä tämän ikäluokan vastaajia. Tässäkään ei voitu käyttää khii toiseen –testiä. Monte Carlo –menetelmällä saatu p-arvo oli 0,131, joten virheetodennäköisyys on 13,1 prosenttia. Kontingenssikertoimen, 0,299, mukaan olisi verrattain pieni riippuvuus ikäryhmän ja säästö- ja sijoitusaikkeiden välillä. Kuvassa 23 on esitetty ikäryhmittäin vastaajien säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kuukauden aikana.

Kuva 23. Säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kk aikana ikäryhmittäin

Koulutusaloittain tarkasteltaessa huomio kiinnittyy Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoiden selkeästi pienempää aikomukseen säästää tai sijoittaa seuraavien 12 kuukauden aikana. 42 % liiketalouden opiskelijoista aikoo sijoittaa tai säästää. Tätä verrattaessa muihin aloihin, alhaisemmankin ollessa 62 % Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, ja muilla aloilla lähemmäs 70 % ja myös tasan 70 %. Eniten kiinnostusta säästämiseen ja sijoittamiseen seuraavan 12 kuukauden aikana näyttäisi olevan Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoilla, 70 %. He eivät myöskään ole vastanneet ”ei” ja ”en osaa sanoa” on myös melko alhainen, ollen 30 %. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista 50 % vastasi ”en osaa sanoa”. Kii toiseen testiä ei voitu käyttää, kun edellytykset siihen eivät tässäkään täytyneet. Monte Carlolla saatu p-arvo on 0,233, jolloin tutkimustuloksen todennäköisyys sille, että ryhmien väliset erot johtuvat sattumasta on 23,3 prosenttia. Kuvassa 24 on esitetty vastaajien säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kuukauden aikana koulutusaloittain.

Kuva 24. Säästämisen ja sijoittamisen aikeet seuraavien 12 kk aikana koulutusaloittain

Tuloksia vertailtaessa Finanssialan Keskusliiton tutkimukseen, huomaa että Kajanin ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on hieman suurempi aikomus säästää tai sijoittaa seuraavien 12 kuukauden aikana. Finanssialan Keskusliiton tutkimuksen mukaan 46 % Suomalaisista aikoo sijoittaa tai säästää varojaan, kun taas tämän tutkimuksen vastaajista 60 % aikoo säästää tai sijoittaa. Tämä voisi kertoa, että säästämiseen ja sijoittamiseen tähdätään, jotta saavuttaa jonkin tavoitellun asian ja samalla tavoitellaan rahavarojen kasvattamista. Peilaten kuvaan 11, saatuihin vastauksiin säästämisen ja sijoittamisen tarkoituksesta, tämän suuren aikomuksen säästämiseen ja sijoittamiseen seuraavien 12 kuukauden aikana, näkisin myös varautumisena yllättäviin menoihin, kasvattamalla puskuria. Finanssialan tutkimuksessa käy ilmi, että eniten halu säästää ja sijoittaa on laskenut alle 25-

vuotiaiden keskuudessa. Samaisen tutkimuksen mukaan henkilöillä joilla entuudestaan jo on säästöjä ja sijoituksia, säästämisen ja sijoittamisen aikeet ovat suuremmat, 62 %, mikä on lähellä Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden vastausta.

5.9 Omaisuuteen ja varallisuuteen liittyvät väitteet

Vastaajia pyydettiin täydentämään omien mielipiteiden mukaan Likertin-asteikoilla olevia väittämiä kysyttävästä kohteesta. Kysymykset ovat esitetty kuvassa 25. Vastausvaihtoehdot olivat: 1. täysin eri mieltä, 2. jokseenkin eri mieltä, 3. ei samaa eikä eri mieltä, 4. jokseenkin samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä.

Ensimmäisenä kysyttiin vastaajien mielipidettä rahasta puhumiseen, väittämällä: Koen rahasta puhumisen kiusallisena, se ei miellytä minua. Valtaosa vastaajista ei kokenut rahasta puhumista kiusallisena, sillä vastaajista 21 % oli täysin eri mieltä ja 49 % jokseenkin eri mieltä väittämästä. Väittämästä ei samaa eikä eri mieltä oli 11 % vastaajista. Rahasta puhumisen kiusallisena koki vajaa viidennes vastaajista, koska jokseenkin samaa mieltä oli 15 % vastaajista ja täysin samaa mieltä väittämän kanssa oli 3 %.

Tämä kysymys syntyi siitä, kun halusin verrata vastaajien mielipidettä johdannossa esiintyvään kappaleeseen, jossa kerrotaan, että rahasta puhuminen koetaan monesti kiusallisena. Että ei puhuttaisi siitä, miten kannattaisi säästää, vaan enemmänkin miten sitä tuhhlataan. Vastaajien suuri osuus ei pitänyt siitä puhumista kiusallisena. He saattaisivat mielellään keskustella eri säästö- ja sijoitusaikeistaan toisen ihmisen, tai ryhmän kanssa, jotka ovat yhtä lailla kiinnostuneita puhumaan rahasta.

Toinen väittäjä koski sijoittamisen helppoutta ja sijoituksen nopeaa rahaksi muutettavuutta, ollen seuraava: Sijoituskohteen valinnassa on erityisen tärkeää sijoittamisen vaivattomuus, ja kohteen tulisi olla helposti rahaksi muutettavissa. Vastaajista suurin osa oli yhtä mieltä väittämän kanssa. Täysin samaa mieltä oli 23 % vastaajista ja jokseenkin samaa mieltä oli 49 % vastaajista. Vastaajista 9 % ei ollut

samaa eikä eri mieltä. Ainoastaan 10 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä väittämästä, kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä. Vastaajista 8 % ei osannut sanoa.

Vastausten perusteella sopivia sijoituskohteita olisivat sijoitusrahastot. Näihin rahastosijoituksiin pääsee mukaan pienellä alkupääomallakin, ja siitä on helppoa tehdä säännöllistä, kun laittaa määritellyn summan menemään automaattisesti määrättyä ajankohtana rahastoon. Nostot rahastoista ovat myös helppoja. Rahastosijoittaminen voidaan nähdä, että se on oman sijoitussalkun ulkoistamista rahastoyhtiölle, jonka hoidosta maksetaan palkkioita. Valittaessa eri sijoitusrahastoista sopivat, on tiedettävä tavoitteet sijoittamisessa, sillä rahastoissa on eri vaihtoehtoja, korko- ja osakerahastojen välillä, näin ollen riskit ja tuotto-odotukset ovat erilaiset näillä. On olemassa myös yhdistelmärahastoja, joissa on molempia. Korkeorahastoista riskiä karttavan on hyvä valita lyhyen koron rahastot, kun taas enemmän riskiä sietävä voi valita osakemarkkinoille sijoittavista osakerahastoista. Sijoitusrahastoja käsitellään teoriakohdassa 3.3.

Finanssialan Keskusliiton tutkimuksessa vastaajat ovat olleet sitä mieltä, että vaittomuus on kolmanneksi tärkein kriteeri valittaessa sijoituskohdetta, ja se on myös lisääntynyt edellisen vuoden tutkimuksen tasosta.

Kolmannessa väittämässä tiedusteltiin vastaajien halukkuutta sijoittaa pitemmälle ajanjaksolle suuremman tuoton vuoksi, mikä pitkän aikajakson sijoituksissa keskimäärin on. Väite oli: Olen valmis sijoittamaan pitemmälle ajanjaksolle, koska mitä kauemmin pystyy sijoittamaan, sen paremmin sijoitukset keskimäärin tuottavat. Vastaajat olivat pääosin väittämän kanssa samaa mieltä, koska täysin samaa mieltä oli 15 % vastaajista ja jokseenkin samaa mieltä oli 47 % vastaajista. 10 % vastaajista valitsi kohdan: ei samaa eikä eri mieltä. Vastaajista pieni osa oli eri mieltä väittämän kanssa, sillä jokseenkin eri mieltä oli 10 % ja täysin eri mieltä oli 1 %. Kysymys oli melko vaikea monelle vastaajista, koska 16 % vastasi kohdan: en osaa sanoa.

Vastaajien suuren enemmistön ollessa yhtä mieltä väittämän kanssa, voisi heillä olla suunnitelmissa sijoittaa pitemmälle ajanjaksolle paremman tuotto-odotuksen

perusteella. Osakesijoituksista saakin todennäköisemmin paremmin tuottoa pitämällä ne pitkään ja myymällä ne suotuisalla ajankohdalla. Pitkän aikavälin sijoitukset tosin sitovat pääomaa ja tuotosta pääsee nauttimaan myöhemmin. Ne sopivatkin henkilöille, jotka ovat suunnitelleet sijoittamista, tavoitteet ovat tiedossa ja tietävät mitä rahoja sijoittaa. Ehkä vastaajat ovat vastanneet tulevaisuuteen tähtävällä kuvalla, ovat melko luottavaisi siihen, että sijoittamalla pitemmälle ajanjaksolle, myös sijoituksen tuotto on kasvanut ja pääsee nauttimaan siitä. Pitemmän ajanjakson sijoitus voidaan nähdä säästämisenä tulevaan.

Varallisuuden kasvattaminen oli tärkeää suurelle osalle vastaajista, sillä vastaajista 29 % vastasi olevansa täysin samaa mieltä väittämästä, ja 47 % vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 14 % vastasi: ei samaa eikä eri mieltä. Varallisuuden kasvattamisen tärkeydestä jokseenkin eri mieltä oli 7 % vastaajista ja 2 % oli täysin eri mieltä. En osaa sanoa -kohtaan vastasi 1 % vastaajista.

Vastauksien perusteella valtaosa haluaisi kasvattaa varallisuuttaan, ja sijoittaminen olisi hyvä keino siihen. Myös vastaajien kolme mieluisinta sijoituskohdetta, kuva 20, tukevat tätä, koska vastaajilla on suuri kiinnostus tilitalletuksien jälkeen osakesijoituksiin, asuntosijoituksiin ja rahastosijoituksiin. Teoriaosuudessa käy ilmi, että säännöllisellä ja suunnitelmallisella sijoittamisella, huomaamattomallakin summalla, voi varallisuus kasvaa, kunhan aloittaa sijoittamisen ajoissa. Finanssialan keskusliiton tekemässä tutkimuksessa on huomio kiinnittynyt samaan, että varallisuuden kasvattaminen on suomalaisille tärkeää, nykyisten säästö- ja sijoituskohteiden perusteella, jossa tilitalletuksien jälkeen tulevat rahastosijoitukset ja osakesijoitukset.

Viides väittämä liittyi vastaajien mielenkiintoon tuottojen seuraamiseen sijoiteissa kohteissa. Väite oli: Sijoitettujen varojen seuraaminen tuottojen muodossa on mielenkiintoista. Vastaajista yli puolet pitivät tuottojen seuraamista mielenkiintoisena, sillä täysin samaa mieltä väittämän kanssa oli 18 % vastaajista, ja 40 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä oli 12 % vastaajista. Vajaa viidennes ei pitänyt tuottojen seuraamista mielenkiintoisena, 10 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa ja täysin eri mieltä oli 9 % vastaajista. 10 % vastaajista ei osannut sanoa.

Tällä kysymyksellä oli tarkoitus selvittää vastaajien kiinnostuksesta tietää sijoitusten arvon vaihtelut, koska sijoituskohteen ostossahan on vaikea tietää minkälaisen tuoton siitä saa. Saatujen vastausten perusteella vastaajat ovat kiinnostuneita sijoitustensa seuraamisesta ajan kuluessa. Tämä on hyvä asia, koska teoriaosuiden kohdassa 2.1 Sijoittamisen aloitus on kerrottu, että sijoittaja saa todennäköisimmin voittoa osakkeista pitämällä ne kauan ja valitsemalla sitten suotuisan ajankohdan myynnille. Tämä olisi vaikeaa selvittää ilman sijoitettujen varojen seuraamista tuottojen muodossa.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin heidän suhtautumisestaan sijoituskohteen turvallisuuteen ja tuottoon, väitteellä: Sijoituskohteen valinnassa tärkeämpää on tuotto kuin turvallisuus. Vastaajat eivät ole suurimmalta osin tuottohakuista turvallisuuden kustannuksella, koska vastaajista yli puolet olivat eri mieltä väittämästä. Jokseenkin eri mieltä oli 47 % vastaajista, ja 18 % oli täysin eri mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä oli 16 % vastaajista. Sijoituskohteen valinnassa tuottoa piti tärkeämpänä n. 15 % vastaajista, koska väittämästä jokseenkin samaa mieltä oli 13 % ja täysin samaa mieltä oli 2 % vastaajista.

Finanssialan Keskusliiton tutkimuksen vastaajat ovat olleet myös turvallisuushakuista. Molempien tutkimuksien säästö- ja sijoituskohteissa suosituimpina olleet tilitalletukset kertovat sen. Tilitallettaja luottaa siihen, että pankki maksaa rahat takaisin korkoineen, tosin tilitalletuksissa tuotto on tänä päivänä melko lähellä nollaa. Vaihtoehtoisiksi sijoituskohteiksi sopisivat hyvin korkorahastot, etenkin lyhyen koron rahastot, jotka ovat verrattavissa tileihin, koska niiden pitkän aikavälin tuottoennuste on ylittää 3 kuukauden Euriborin tuotto. Pitkän koron rahastoissa olisi parempi tuotto, kun ne sijoittavat myös joukkovelkakirjalainoihin. Tässä riski syntyy pitkien korkojen nousemisesta, jolloin joukkovelkalainan arvo laskee. On myös valittavissa keskipitkän koron rahastoja, jotka sijoittavat molempiin, riippuen tuotto-odotuksista korkomarkkinoilla.

Riskinsietokykyä suuremman tuoton tavoittelussa vastaajilta kysyttiin väittämällä: Suuren tuoton tavoittelussa siedän myös sijoituskohteen suurempaa arvon vaihtelevuutta. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti eri mieltä ja samaa mieltä olevien kesken, sillä molemmat puolet saivat vastauksista noin kolmanneksen.

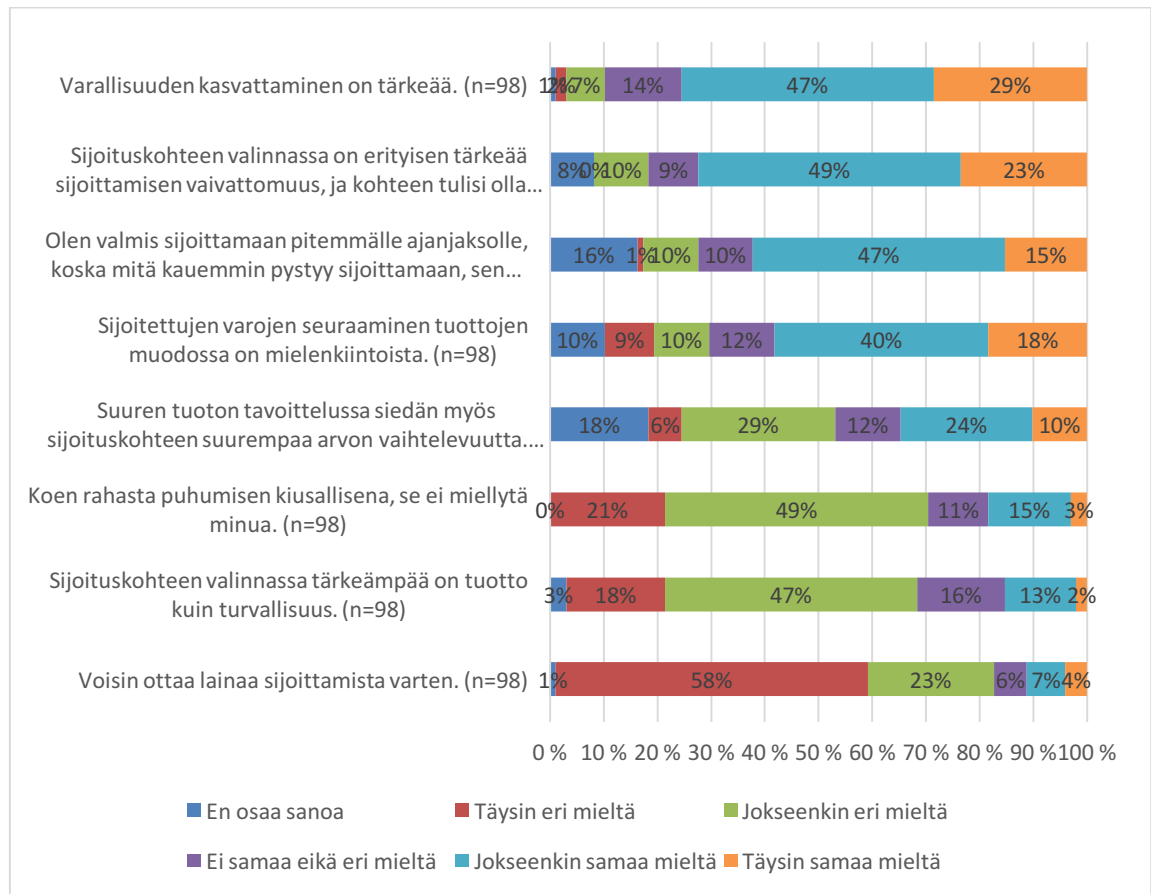
Niukka enemmistö vastaajista ilmoitti, ettei siedä suuren tuoton tavoittelussa sijoituskohteen suurempaa arvon vaihtelevuutta, koska 29 % vastaajista kertoi olevansa jokseenkin eri mieltä väittämästä ja 6 % oli täysin eri mieltä. Väittämästä jokseenkin samaa mieltä oli 24 % ja täysin samaa mieltä oli 10 % vastaajista. Ero eri mieltä ja samaa mieltä olevien vastausten välillä oli ainoastaan 1 prosenttiyksikkö. Tässä väittämässä suuren osan vastauksista sai myös kohta: En osaa sanoa. Vastaajista melkein viidennes, n 18 %, antoi tämän vastauksen. Väittämästä ei samaa mieltä eikä eri mieltä oli 12 % vastaajista.

Kiinnostus tähän kysymykseen heräsi, kun teoriaosuuden ensimmäisessä kappaleessa Sijoittaminen, käsiteltiin sijoittamisen aloitusta ja sen riskejä. Näissä käy ilmi, että osakesijoitukset ovat pääsääntöisesti tuottaneet keskimäärin eniten pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa. Sijoituksen tulevaan tuottoon liittyy kuitenkin epävarmuutta. Isomman tuoton tavoittelussa vaaditaan kykyä sietää sijoituksen arvonvaihtelevuutta, tällöin on otettava riskiä enemmän. Sijoituksessa riski kuitenkin nähdään siten, että sijoitus voi tuottaa odotettua enemmän. Vastaajien äänet, vastaan että puolesta, olivat melko tasan. Joillekin vastaajille tämän perusteella sopisi hyvin myös osakesijoitukset, kun tiedossa on tavoitteet ja mitä rahoja sijoittaa. Tällöin tämän hetkinen taloudellinen tilanne olisi hyvä olla kunnossa, ettei suurin osa rahoista olisi kiinni paljon arvoa vaihtelevissa sijoituksissa.

Viimeinen kohta käsitteli lainan ottamista sijoittamista varten. Väittämä oli: Voisin ottaa lainaa sijoittamista varten. Sijoittamista lainarahalla eivät vastaajat pitäneet houkuttelevana, sillä n. 81 % kaikista vastaajista ei haluisi ottaa lainaa sijoituksiin. Täysin eri mieltä väittämästä oli 58 % ja jokseenkin eri mieltä oli 23 % vastaajista. Vastaajista kymmenesosa voisi ottaa lainaa sijoittamista varten, sillä vastaajista 7 % oli jokseenkin samaa mieltä ja 4 % täysin samaa mieltä väittämästä. Ei samaa eikä eri mieltä oli 6 % vastaajista. En osaa sanoa -kohdan valitsi 1 % vastaajista.

Vastaukset antavat kuvan, että lainalla sijoittaminen ei ole lainan tehtävä, vaan lainaa käytetään mahdollisesti johonkin toiseen tarkoitukseen. Lainarahalla tehdyissä sijoituksissa olisi ehkä enemmän pelkoa sijoituskohteen tuotosta, jotta myös lainankulut voi maksaa. Näin ollen, lainalla sijoittaminen ei sovi turvallisuushakuisen sijoittajakuvaan, johon valtaosa vastaajista näyttäisi kuuluvan. Lainalla sijoittamisen kysymys tuli mieleen, kun teoriaosuuden kohdassa 2.1 Sijoittamisen

aloitus on käsitelty asuntosijoittamista. Siinä kerrottiin, että moni sijoitusasuntosi-
joittaja lainaa pankista rahaa kohteen ostoon ja lainan lyhennys menee saaduista
vuokratuloista. Ideana on, että asunto maksaa itse itsenä takaisin. Riskinä on ar-
von lasku sijoituskohteessa, jolloin sijoittaja menettää pääomaa ja jää vielä velkaa
pankille. Kuvassa 25 esitetään eri mielipiteet eri väittämistä.

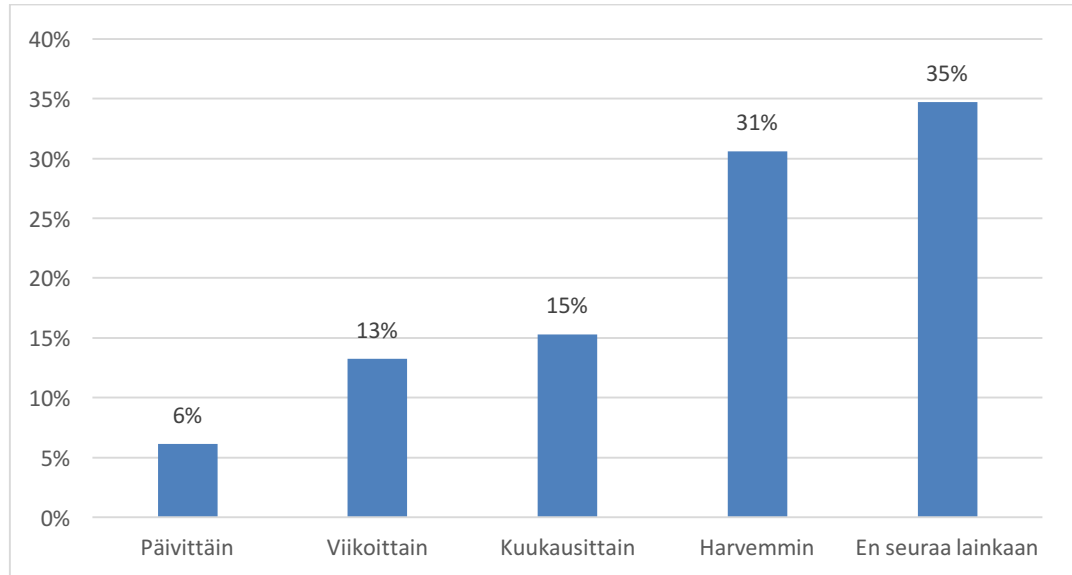

Kuva 25. Väitteet omaisuuteen ja varallisuuteen

5.10 Talouden seuraaminen

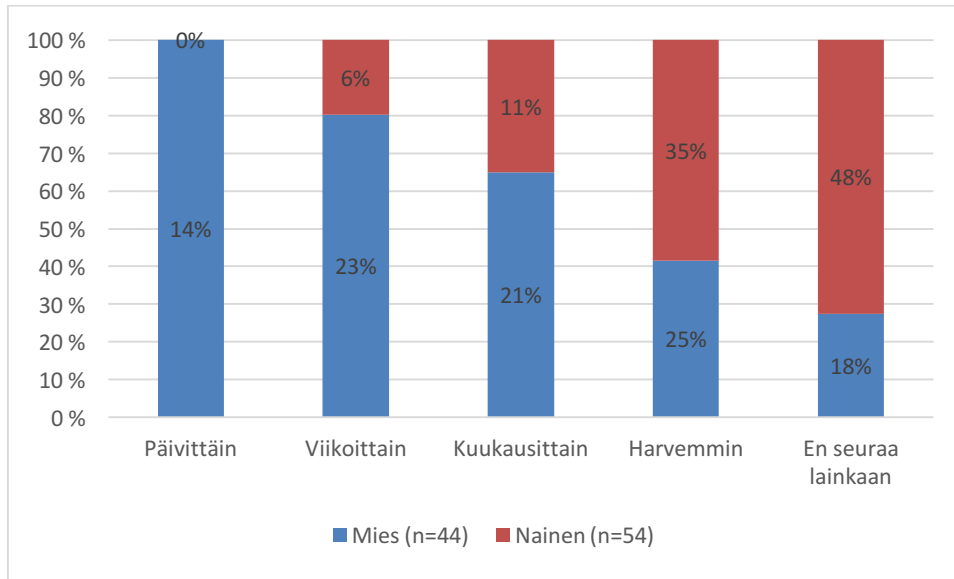
Talouden seuraamista selvitettiin kysymällä vastaajilta, kuinka säännöllisesti he seuraavat talouden tilannetta, kuten sijoitus- arvopaperimarkkinoita. Vastaajilla oli mahdollisuus valita yksi vaihtoehto annetuista vaihtoehtoista, jotka ovat esitetty kuvassa 26. Vastaajista yli kolmannes, n. 35 %, ilmoitti, ettei seuraa lainkaan ta-
loutta. Saatujen vastausten mukaan talouden seuraaminen on melko harvinaista, sillä vastaajista, n. 31 %, kertoi seuraavansa sitä harvemmin kuin kuukausittain,

ja 15 % vastaajista kertoi seuraavansa taloutta ainoastaan kuukausittain. Säännöllisemmin taloutta seuraavia oli vajaa viidennes vastaajista. Viikoittain taloutta seuraavia vastaajia oli 13 % ja päivittäin seuraavia oli 6 %. Kuvassa 26 on esitetty vastaajien säännöllinen talouden seuraaminen.

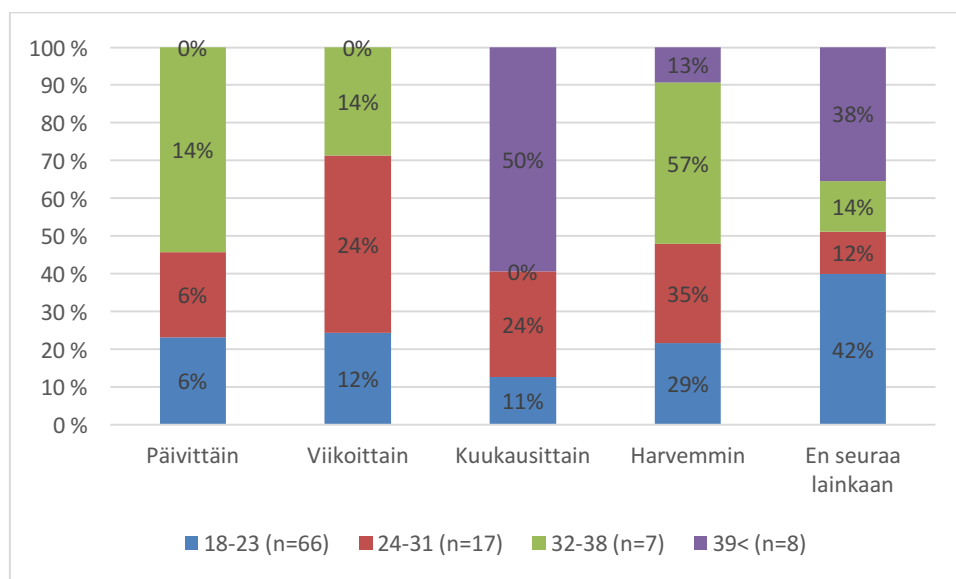
Kuva 26. Talouden seuraaminen (n=98)

Aineistoa katsottaessa sukupuolittain, eron talouden seuraamisessa huomaa. Miehet ovat talouden seuraamisesta kiinnostuneempia, kuin naiset. Miehet näyttävät seuraavan taloutta tiheämpään, ja heistä myös ainoastaan viidesosa ilmoittaa, ettei seuraa sitä lainkaan. Naisista melkein puolet, 48 %, on vastannut, etteivät seuraa taloutta lainkaan. Ristiintaulukoinnin Khii toiseen –testillä saatu p-arvo oli 0, joten miesten ja naisten väliset erot talouden seuraamisessa ovat merkitseviä tilastollisesti. Miehet seuraavat enemmän taloutta. Tätä tukee myös suuri kontingenssikerroin, 0,422. Tulosta voisi yleistää perusjoukkoon. Kuvassa 27 esitetään talouden seuraaminen sukupuolittain.

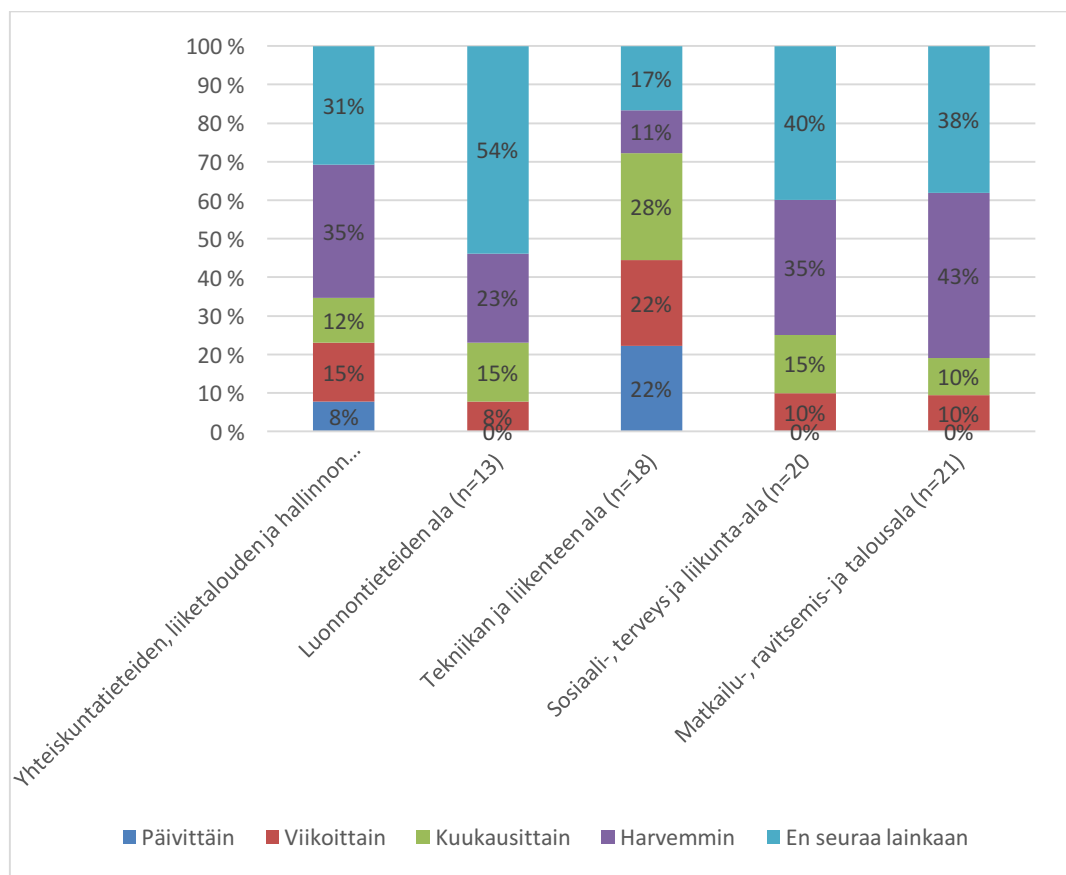
Kuva 27. Talouden seuraaminen sukupuolittain

Ikäluokittain tarkasteltaessa suuria eroja ei huomaa. Ikäluokkien 32-38 ja yli 39-vuotiaiden vähäinen määrä vaikuttaa tuloksiin. Aktiivisimmin seuraa ikäluokka 24-31-vuotiaat. En seuraa lainkaan –kohtaan on tullut eniten vastauksia 18-23-vuotiailta ja yli 39-vuotiailta. Monte Carlo menetelmää käytettiin p-arvon, 0,066, saamiseen, koska ehdot Khii toiseen –testin suorittamiseen eivät päteneet. Ikäluokkien ja talouden seuraamisen välillä ei esiinny tilastollista riippuvuutta. Kontingenssi-kerroin oli 0,412. Kuvassa 28 on esitetty talouden seuraaminen ikäluokittain.

Kuva 28. Talouden seuraaminen ikäluokittain

Koulutusaloittain tarkasteltaessa huomaa, että yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, sekä tekniikan ja liikenteen ala seuraavat taloutta tiheämmin, heillä on edustettuina vastaajia luokassa ”päivittäin”. Muuten merkittäviä eroja ei ole eri koulutusalojen välillä talouden seuraamisessa. Luonnontieteiden alan opiskelijat ovat vastanneet eniten ”en seuraa lainkaan”. Khii toiseen testiä ei voinut tässäkään suorittaa, koska ehdot eivät olleet pätevät. Sen sijaan käytettiin Monte Carlo –testiä, jolla p-arvoksi saatiin 0,123 ja kontingenssikerroin 0,433, nämä kertovat muuttujien riippumattomuuden. Kuvassa 29 esitetään koulutusaloittain talouden seuraaminen.

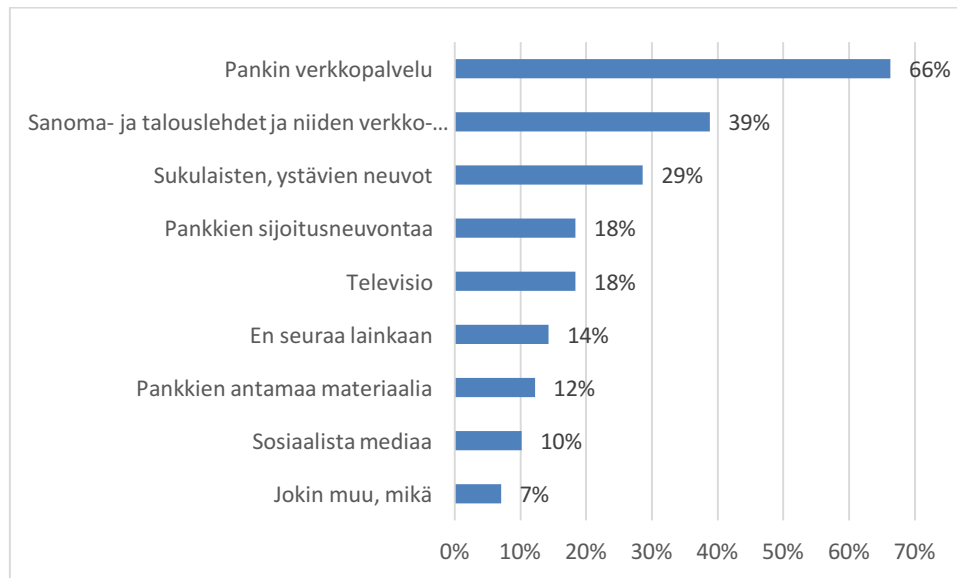
Kuva 29. Talouden seuraaminen koulutusaloittain

Sijoittamisessa menestyminen vaatii suunnitelmallisuutta sijoitusasioiden hoidossa. Tavoitteena sijoittamisessa on saada hyvä tuotto sijoituksille. Henkilön itse sijoittaessa varojaan, olisi tärkeää saada ajankohtaista tietoa markkinatilanteesta ja neuvoja sijoituspäätöksiin. Vastauksien perusteella vastaajilla ei ole kiinnostusta talouden seuraamiseen, jolloin osakesalkun pitäminen ei olisi sijoitustoimin-

nassa kannattavaa. Tällöin suurelle osalle vastaajista kävisi suunnitelmallinen sijoittaminen sijoitusrahastoihin, joita rahastojen salkunhoitajat hallinnoisivat heidän puolesta, rahaston sääntöjen mukaisesti.

5.11 Säästö- ja sijoituspäätöksiin vaikuttavat tekijät

Vastaajilta kysyttiin, mistä he saavat säästö- ja sijoitusasioihin tarvittavat tiedot. Vastaajat pystyivät valitsemaan kaikki kuvassa 30 näkyvät vaihtoehdot. Suosituimmaksi vaihtoehdoksi osoittautuivat pankkien verkkopalvelut, kun melkein kaksi kolmasosaa, n. 66 %, vastaajista kertoi saavansa tiedot sieltä. Sanoma- ja talouslehdet ja niiden verkko- ja mobiilipalvelut ovat reilusti yli kolmannen, n. 39 %, vastaajan tiedonlähteenä. Sukulaisten ja ystävien neuvoja omiin säästö- ja sijoitusasioihin käytti, n. 29 %, vastaajista. Pankkien tarjoamaa sijoitusneuvontaa hyödynsi vastaajista melkein joka viidennes, 18 %. Televisiota seuraamalla myös 18 % vastaajista kertoi saavansa tiedot taloudesta, ja omiin säästö- ja sijoitusasioihin. Taloutta ei seuraa lainkaan 14 % vastaajista. Pankin antaman materiaalia tietolähteenä taloudesta, ja säästö- ja sijoituspäätöksiin käytti 12 % vastaajista. Ainoastaan pieni osa, 10 %, vastaajista kertoi saavansa taloustietoa sosiaalisesta mediasta. Jokin muu, mikä –kohdan oli valinnut 7 % vastaajista. Siihen oli laitettu mm. omat kokemukset, pankkiiri- ja sijoituspalveluita tarjoavien yritysten internet-sivut ja yhtiöiden omat internetsivut. Kuvassa 30 on esitetty vastaajien talouden seuraamiseen, ja omiin säästö- ja sijoitusasioihin käyttämät tietopalvelut.

Kuva 30. Talouden seuraamisen keinot omiin säästö- ja sijoitusasioihin (n=98)

Saaduista vastauksista näkee, että pankeilla on suuri osuus vastaajien säästö- ja sijoitusasioiden hoidossa. Pankkien palvelukanavat ovat kattavat ja nuoret ovat tottuneita käyttämään internetpohjaisia palveluita paljon, joten myös pankkien verkkopalvelut ovat luonteva tapa hoitaa asioita. Pankin verkkopalvelussa voi itse tehdä kaupat ja seurata pörssikursseja, samalla kun hoitaa päivittäisiä raha-asioitaan. Vastausten perusteella näyttää siltä, että suurin osa vastaajista on itse kiinnostunut hoitamaan säästö- ja sijoitusasiat pankin verkkopalvelun ja sanoma- ja talouslehtien avulla. Tarvittavaa tukea sijoituspäätöksiin saadaan sukulaisten ja ystävien neuvojen kautta. Pankkien sijoitusneuvontaa nuoret opiskelijat eivät ole paljon hyödyntäneet, kuitenkin melkein joka viides vastaaja. Voisikohan tähän olla syynä luulo, että sitä saa vain huomattavaa sijoitusvarallisuutta vastaan, vaikei näin ole. Sijoitusneuvojaa tavatessa saisi kuitenkin ajalla olevaa tietoa markkina-tilanteesta ja ideoita sijoittamiseen.

6 POHDINTA

Kerättyjen tutkimustulosten mukaan säästäminen ja sijoittaminen on vahvalla pohjalla Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Melkein neljä viidesosaa ilmoitti säästävänsä tai sijoittavansa. Huomioitavaa on, että nykyiset säästöt ja sijoitukset eivät kuitenkaan ole laajasti eri kohteissa, hajautettuina, vaan pääsääntöisesti tilitalletuksissa. Rahastosijoitukset ovat kuitenkin myös hyvin suosiossa tilitalletuksien jälkeen ja suoria osakesijoituksiakin oli myös vastaajilla. Vastauksista käy ilmi, että jotkin sijoituskohteet eivät ole niin tunnettuja kuin toiset, kuten joukkovelkakirjat/indeksilainat, asuntosijoittaminen ja metsäsijoittaminen. Tässä on otettava huomioon vastaajien melko nuori ikä, keski-ikä oli 24,7, jolloin sijoitusvarallisuutta pääsääntöisesti ei ole vielä ehtinyt kertyä paljoa.

Vastaajilla näyttää olevan sijoitustoiminta melko varovaista tällä hetkellä, suuria riskejä suuremman tuoton toivossa vältetään. Sijoituskohteen valinnassa on tärkeää sen vaivattomuus ja turvallisuus, sijoituksen tulisi olla helposti muutettavissa rahaksi. Tätä tukee suurin syyn säästämiseen ja sijoittamiseen, joka oli varautuminen yllättäviä menoja varten, tällöin rahat on oltava turvallisessa paikassa ja helposti saatavilla. Tämä voisi selittää vastaajien suuren suosion tilitalletukseen. Tilitalletukset ja muutkin sijoitustuotteet olivat pääosin samassa järjestyksessä, kuin mitä Finanssialan Keskusliiton tekemässä tutkimuksessa Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat vuodelta 2015. Siinä oli myös samansuuntainen huomio suomalaisten nykyisistä säästö- ja sijoituskohteista ja sijoittamisen merkityksistä.

Vastauksia eniten keskimääräisestä säästö määrästä kuukaudessa oli luokassa 1-50 euroa kuukaudessa, jonka verran 39 % vastaajista säästää. Huomioitavaa on myös melko suuri osuus, 30 %, luokassa 51-100 euroa kuukaudessa. Enemmän kuin sata euroa saa säästettyä 10 % vastaajista. Tämä kertoo siitä, että säästämisellä on oikeasti tarkoitus varautua mahdollisiin taloudellisiin haasteisiin, ja myös tulevia hankintoja varten vastaajat ovat ilmoittaneet säästävänsä. Näillä vastatuilla summilla saisi myös hyvin kerrytettyä omaa asuntoa varten rahaa, ja se olikin myös sijoittamisen ja säästämisen tarkoituksessa vastaajilla edustettuna melko korkealla.

Sijoitustoimintaa kohtaan on kiinnostusta, sillä tulevista mieluisista sijoituskohteista tilitalletuksien jälkeen tulivat osakesijoitukset ja asuntosijoitukset suuremmalla osuudella, kuin mitä nykyisissä säästö ja sijoituskohteissa niillä oli. Opiskelijat halusivat myös sijoittaa rahastoihin vahvasti. Tästä voisi päätellä, että kun opiskelijoiden tulot ovat vakiintuneet heidän päästyä työelämään, heitä kiinnostaisi kasvattaa varallisuuttaan sijoittamisen avulla. Tämä varallisuuden kasvattaminen kävi ilmi myös tutkimustuloksissa. Se onnistuisi säännöllisessä ja suunnitelmallisessa rahavarojen laitolla sijoituskohteeseen. Vastausten perusteella suurimmalle osalle suorat osakesijoitukset eivät olisi kuitenkaan tällä hetkellä menestyvän sijoittamisen kannalta hyvä valinta, sillä osakesijoitukset vaativat melko paljon perehtymistä ja talouden seuraamista ollakseen kannattavia.

Saatujen vastausten ja teoriaan perehtymisen perusteella tehtiin johtopäätös opiskelijoille sopivasta sijoitusmuodosta, joka olisi sijoitusrahasto. Aktiivisesti taloutta seuraavien pieni osuus ja vastaajien mieltymys sijoittamisen vaivattomuuteen puoltaisi valintaa valmiiksi hoidettuihin rahastosijoituksiin. Rahastosijoituksia on olemassa erilaisia, joiden erot ovat odotetun tuoton ja riskien välillä. Suurimmalle osalle vastaajista sijoituskohteen valinnassa oli tärkeää riskittömyys. Tällöin sopivimmat sijoitusrahastot olisivat korkorahastot. Yhdistelmärahastoon sijoittaminen toisi kuitenkin mukaan vielä osakesijoitukset, joka monipuolistaisi rahasto-osuutta. Yhdistelmärahaston periaatteenahan on menestyminen pitkällä aikavälillä, oikea aikaisilla painotuksilla osakkeisiin ja korkosijoituksiin markkinatilanteiden mukaan. Rahastoihin sijoitetut varat ovat myös melko nopeasti vaihdettavissa rahaksi, joka oli suurelle osalle vastaajille tärkeä ominaisuus, mietittäessä sopivaa sijoituskohteita.

Talouden aktiivista seuraamista ei koeta kovin mielenkiintoisena Kajaanin ammatikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa. Ristiintaulukointi mies- ja naisvastaajien kesken kertoi, että miehet ovat kiinnostuneempia talouden seuraamisesta. Vastauksien perusteella huomaa, että talouden seuraamisessa ja omiin säästö- ja sijoituspäätöksiin teossa on pankkien tarjoamalla palvelukanavilla suuri merkitys. Vastaajat hyödyntävät runsaasti pankin verkkopalvelua ja myös vajaa viidennes vastaajista on käynyt tapaamassa sijoitusneuvojaa. Yllätyin sosiaalisen median

alhaisesta osuudesta vastaajien talouden seuraamiseen ja säästö- ja sijoituspäätösten tekoon. Pankit ja pankkiiriliikkeet ovat kuitenkin aktiivisesti mukana sosiaalisessa mediassa ja näkisin sosiaalisen median hyvänä vuoropuhelun mahdollistajana nuorten ja palveluntarjoajien välillä. Ehkä tämän kyselyn vastaajat ovat mieltyneet käyttämään enemmän sosiaalista mediaa kavereiden kanssa seurusteluun, kuin mitä tiedonhakuun. Perinteiset mediat - mobiilialustoineen, ovat myös vahvoja tekijöitä vastaajien talouden seuraamisessa ja omissa säästö ja sijoitusasioissa.

Kyselylomakkeessa (LIITE 1) olevan kysymyksen sijoittamisesta ja säästämisestä tällä hetkellä –kohdan olisin voinut kysyä toisin. Tällä tavalla kysyessä en saanut tietoa sijoittamisesta ja säästämisestä erikseen, vaan vastaukseen yhdisteltiin molemmat, ikään kuin ne olisivat samaa, vaikeivat täysin olekaan. Kysymyksen sijoittamisesta ja säästämisestä olisi ollut hyvä erottaa omiksi kysymyksiksi. Nyt sain tietoa, että säästämistä ja sijoittamista harrastetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa runsaasti, mutten tiedä kumpi on suositumpaa, säästäminen vai sijoittaminen.

Tutkimuksessa selvisi, ettei omaisuudesta ja varallisuudesta puhumista koeta kiinnostavaksi. Avoimuus tässä kohtaa ja kiinnostus oman talouden suunnitteluun, sekä sijoituspäätöksien tekoon, mahdollistaisi sijoitusklubin järjestämisen Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Siellä opiskelijat voisivat keskustella talousaiheista, saaden toisilta neuvoja ja näkemyksiä eri sijoitustilanteisiin. Näkisin osallistuminen sijoitusklubin tilaisuuksiin tuovan sijoitustoiminnan lähemmäs itseäni, ja kynnys aloittaa se olisi huomattavasti matalampi. Sijoitusklubi voisi järjestää avoimia tapahtumia, joissa olisi esiintyjänä sijoituslallalla työskenteleviä henkilöitä, heidän kertoessa talouden ja sijoittamisen tulevaisuuden näkemyksistä. Tilaisuudet mahdollistaisivat myös avoimet keskustelut, yleisön kysyessä esiintyjiltä askarruttavia sijoitusasioita. Monet pankkithan järjestävätkin säännöllisesti sijoitusiltoja, en vain tiedä ovatko opiskelijat osallistuneet niihin jo. Sijoitusklubin olisikin hyvä tarjota osallistujille säännöllistä toimintaa, jotta kiinnostus sitä kohtaan säilyisi.

Tästä aiheesta voisi tehdä toisen tutkimuksen siitä, olisiko opiskelijoilla kiinnostusta oppia enemmän sijoittamisesta ja perehtyä siihen. Talouden seuraamisesta saadut vastaukset saivat miettimään tätä. Jos opiskelijoilla olisi enemmän tietoa

sijoittamisesta, he ehkä myös seurasivat enemmän taloutta. Olisi mielenkiintoista saada selvitettyä tarkemmin sijoitustoimintaan vaikuttavat tekijät.

LÄHTEET

Kirjat:

Hirsjärvi, S, Remes, P, Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Jormakka, R, Koivusalo, K, Lappalainen, J, Niskanen, M. 2011. Laskentatoimi. 1.-2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kallunki, J-P, Martikainen, M, Niemelä, J. 2008. Ammattimainen sijoittaminen. Kuudes painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Knüpfer, S, Puttonen, V. 2014. Moderni rahoitus. Seitsemäs painos. Viro: Talentum Media Oy.

Pesonen, P. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi. Toinen painos. Saarijärvi: WSOYpro Oy.

Puttonen, V, Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin. Viides painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Saario, S. 2007. Saarion sijoituskirja – Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Juva: WS Bookwell Oy.

Lehtiartikkelit:

Alavalkama, S. Kokeilisinko sijoituspalvelua? Taloustaito 5/2015, 3, 36.

Internet-sivut:

Eläkesäästäminen. Haettu 11.11.2015, sivustolta Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/Elakevakuutus/Pages/Default.aspx>

Finanssialan palveluntarjoajat – sijoitusalan palveluntarjoajat - pörssi. Haettu 6.9.2015, sivustolta Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Palveluntarjoajat/Sijoitusala/Porssi/Pages/Default.aspx>

Finanssialan tuotteita – sijoittaminen – osakkeet. Haettu 26.9.2015, sivustolta Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Osakkeet/Pages/Default.aspx>

Hämäläinen, K. 2014. Sijoittaminen – opas uteliaille. Haettu 26.3.2015, sivustolta Pörssisäätiö internetosoite: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/08/sijoitusopas_2014_fin_final_low1.pdf

Joukkovelkakirjalainojen verotus - ohje henkilöasiakkaalle. Haettu 19.4.2015, sivustolta Verohallinto internetosoite: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Joukkovelkakirjalainojen_verotus_ohje_h\(19984\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Joukkovelkakirjalainojen_verotus_ohje_h(19984))

Kiinteistösjoittaminen. Haettu 17.10.2015, sivustolta RAKLI Ry internetosoite: <http://www.rakli.fi/kiinteistosijoittaminen/kiinteistosijoittaminen.html>

Kiinteistösjoittaminen. Haettu 17.10.2015, sivustolta SRV internetosoite: <https://www.srv.fi/palvelut/kiinteistosijoittaminen>

Kiinteistösjoituksilla vakaata tuottoa. Haettu 17.10.2015, sivustolta Fennia internetosoite: <http://www.fennia.fi/fi/kotaloudet/saasta-ja-sijoita/kiinteistosijoittaminen/>

Kotalouksien sijoitusrahastosäättäminen 2012. Haettu 28.9.2015, sivustolta Finanssialan Keskusliitto internetosoite: https://www.fkl.fi/materiaalipankki/tutkimukset/Dokumentit/Kotalouksien_sijoitusrahastosaastaminen.pdf

Listayhtiöiden tiedonantovelvollisuus. Haettu 23.9.2015, sivustolta Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Tiedonantovelvollisuus/Pages/Default.aspx>

Lounasmeri, S. 2013. Osakeopas. Haettu 26.3.2015, sivustolta Pörssisäätiö internetosoite: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/osakeopas_fin_f.pdf

Lounasmeri, S. 2015. Osakeopas. Haettu 23.9.2015, sivustolta Pörssisäätiö internetosoite: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2015/06/osakeopas_2015_e.pdf

Metsä sijoituskohteenä. Haettu 18.10.2015, sivustolta OP internetosoite: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/opastus/sivukartta?id=77320>

Näin aloitat sijoittamisen. Haettu 26.3.2015, sivustolta FIM internetosoite: <https://www.fim.com/sijoituskoulu/miten>

Opintotuki. Haettu 8.11.2015, sivustolta Kela internetosoite: <http://www.kela.fi/opintotuki>

Raha kasvaa puissa. Haettu 18.10.2015, sivustolta Bonvesta internetosoite: <http://www.bonvesta.fi/web/page-metsatilat>

Sijoittaminen kannattaa. Haettu 24.3.2015, sivustolta FIM internetosoite: <https://www.fim.com/sijoituskoulu/sijoittaminenkannattaa>

Sijoittajan sielunelämää. Haettu 26.3.2015, sivustolta Pörssisäätiö internetosoite: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/10/sijoittajan_sielunelämä.pdf

Sijoitus – Yrityksen tunnusluvut ja sijoittaminen. Haettu 21.9.2015, sivustolta TalousSuomi internetosoite: <http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/yrityksen-tunnusluvut-ja-sijoittaminen>

Syventävät vero-ohjeet - Optiot, termiinit ja muut johdannaisopimukset. Haettu 23.9.2015, sivustolta Verohallinto internetosoite: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Optiot_terminit_ja_muut_johdannaisopim\(25208\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Optiot_terminit_ja_muut_johdannaisopim(25208))

Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. Haettu 7.11.2015, sivustolta Finanssialan Keskusliitto internetosoite: [https://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/FK-Julkaisu-Saastaminen luotonkaytto ja maksutavat 2015.pdf](https://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/FK-Julkaisu-Saastaminen_luotonkaytto_ja_maksutavat_2015.pdf)

Talletussuoja. Haettu 15.11.2015, sivustolta Talletussuojarahasto internetosoite: <http://talletussuoja.fi/Sivut/default.aspx>

Tietoa sijoittamisesta, korkosijoittaminen. Haettu 5.4.2015, sivustolta United Bankers internetosoite: <http://unitedbankers.fi/tietoa-sijoittamisesta/korkosijoittaminen/>

Tuovinen, N, Walden, R. 2015. Sijoittajan vero-opas 2015. Haettu 6.10.2015, sivustolta Pörssisäätiö internetosoite: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/vero_opas_2015_final3_web1.pdf

Tuotto ja riski. Haettu 29.3.2015, sivustolta Nordea internetosoite: http://www.nordea.fi/Henkilöasiakkaat/Säästöt/Sijoittaminen/Tuotto+ja+riski/701814.html?lnkID=advice-block-link_tuotto-ja-riski_11-09-2012

Työeläkejärjestelmä lyhyesti. Haettu 16.11.2015, sivustolta Työeläke.fi internetosoite: <https://www.tyoelake.fi/fi/elakelaitokset/suomenelakejarjestelma/Sivut/default.aspx>

Varainhoitoratkaisut - OP-Private. Haettu 27.9.2015, sivustolta OP internetosoite: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/op-private?id=36800&srcpl=8>

LIITTEET

Hyvä kanssaopiskelija.

Olen liiketalouden tradenomiopiskelija ja teen opinnäytetyötä Kajaanin ammatti-
korkeakoululle aiheesta: opiskelijoiden sijoitustoiminta. Työssäni tutkin opiskeli-
joiden kokemuksia sijoitustoiminnasta, ja miten kiinnostuneita opiskelijat ovat si-
joitustoimintaan.

Pyydän sinulta ystävällisesti viisi minuuttia ajastasi kyselylomakkeen täyttämi-
seen. Olisit näin arvokkaasti osaltasi auttamassa vastauksien saannissa. Vas-
taukset annetaan ilman omaa nimeä, ja kaikki tiedot käsitellään siten, ettei niitä
ole mahdollista yhdistää vastaajiin. Halutessasi voit antaa palautetta kyselystä
minun sähköpostiosoitteeseen.

Ystävällisin terveisin
Pasi Rautiainen
KHL11M

Sukupuoli

- Mies
 Nainen

Ikä

Koulutusala

- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
 Luonnontieteiden ala
 Tekniikan ja liikenteen ala
 Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala
 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

1. **Sijoitatko tai säästätkö tällä hetkellä?** Säästämisellä tarkoitetaan rahan laittamista si-
vuun ilman sen kummempaa tuottotavoitetta. Sijoittamisessa on tavallisesti kyse sijoit-
uskohteen ostosta, hallussapidosta ja myymisestä tarkoituksena tehdä voittoa.

- Kyllä
 En

2. **Mitä varten sijoitat tai säästät?** Voit valita vapaasti kaikki muodot.

- Yllättäviä menoja varten
 Rahavarojen kasvattamista varten
 Omaa asuntoa varten
 Sijoitusasuntoa varten
 Erilaisia hankintoja varten
 Sijoittaminen on minulle harrastus
 Eläkesäästäminen
 Muuta, mitä varten?

En osaa sanoa

3. Miten paljon säästät keskimäärin kuukaudessa euroina?

- En yhtään
 1 – 50 euroa
 51 – 100 euroa
 Enemmän kuin sata euroa

4. Mihin kohteisiin olet sijoittanut tai säästänyt varoja? Voit valita usean vaihtoehdon.

- Käyttö-, säästö- tai sijoitustili?
 Rahastot
 Osakesijoitukset/pörssiosakkeet
 Vapaaehtoinen eläkevakuutus
 Määräaikaistalletus
 Sijoitusasunto
 Maa- ja metsäomaisuus
 Muu vakuutussäästäminen
 Joukkovelkakirjalainat/indeksilainat/obligaatiot
 Muu säästö- tai sijoituskohde
 En mihinkään yllämainituista
 En osaa sanoa

5. Mihin seuraavista sijoituskohteista haluaisit sijoittaa? Valitse kolme mieluisinta.

- Käyttö-, säästö- tai sijoitustilille
 Rahastoihin
 Osakesijoituksiin/pörssiosakkeisiin
 Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen
 Määräaikaistalletukseen
 Sijoitusasuntoon
 Maa- ja metsäomaisuuteen
 Muuhun vakuutussäästämiseen, mihin?
 Joukkovelkakirjalainat/indeksilainat/obligaatiot
 Muuhun säästö- tai sijoituskohteeseen, mihin?

6. Aiotko seuraavien 12 kuukauden aikana säästää tai sijoittaa varoja? Valitse yksi.

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

7. Mitä mieltä olet seuraavien omaisuuteen ja varallisuuteen liittyvien väittämien kanssa?

1. täysin eri mieltä, 2. jokseenkin eri mieltä, 3. ei samaa eikä eri mieltä, 4. jokseenkin samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä. Vaihtoehto: En osaa sanoa
Koen rahasta puhumisen kiusallisena, se ei miellytä minua.

Sijoituskohteen valinnassa on erityisen tärkeää sijoittamisen vaivattomuus ja kohteen tulisi olla helposti rahaksi muutettavissa.

Olen valmis sijoittamaan pitemmälle ajanjaksolle, koska mitä kauemmin pystyy sijoittamaan, sen paremmin sijoitukset keskimäärin tuottavat.

Varallisuuden kasvattaminen on tärkeää

Sijoitettujen varojen seuraaminen tuottojen muodossa on mielenkiintoista

Sijoituskohteen valinnassa tärkeämpää on tuotto kuin turvallisuus

Suuren tuoton tavoittelussa siedän myös sijoituskohteen suurempaa arvon vaihtelevuutta.

Voisin ottaa lainaa sijoittamista varten

8. Kuinka säännöllisesti seuraat talouden tilannetta, kuten sijoitus- ja arvopaperimarkkinoita ja niiden kehitystä? Valitse yksi vaihtoehto.

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En seuraa lainkaan
- En halua vastata / en osaa sanoa

9. Mitä seuraavista käytät talouden tilanteen seuraamiseen, ja omiin säästö- ja sijoitusasioihin? Voit valita usean vaihtoehdon.

- Pankin verkkopalvelu
- Sanoma- ja talouslehdet ja niiden verkko- ja mobiilipalvelut
- Televisio
- Pankkien sijoitusneuvontaa
- Pankkien antamaa materiaalia
- Sukualaisten, ystävien neuvot
- Sosiaalista mediaa
- Muu, mikä?